

# Taloudellinen katsaus

## Kevät 2024

Talousnäkymät

VALTIOVARAINMINISTERIÖN JULKAISUJA – 2024:31



VALTIOVARAINMINISTERIÖ  
FINANSMINISTERIET

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:31

# Taloudellinen katsaus

Kevät 2024

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

**Julkaisujen jakelu**

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston  
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-  
arkivet Valto

[julkaisut.valtioneuvosto.fi](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi)

Valtiovarainministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-367-481-3

ISSN pdf: 1797-9714

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

## Taloudellinen katsaus, kevät 2024

**Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:31****Julkaisija** Valtiovarainministeriö**Teema**

Talousnäkyvät

**Yhteisötekijä** Kansantalouselosasto**Kieli** Suomi**Sivumäärä**

127

**Tiivistelmä**

Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Suomen talous ei kasva vuonna 2024 viime vuoden prosentin laskun jälkeen. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Myös investoinnit kääntyvät kasvuun vuonna 2025. Hallituksen sopeutustoimet vähentävät kotimaista kysyntää, nostavat hintoja ja heikentävät talouskasvua vuosina 2025 ja 2026. BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien kysynnän kasvun ja työllisyystoimien seurauksena. Vuonna 2026 15–64-vuotiaiden työllisyysaste on 74,5 prosenttia ja työttömyysaste 6,7 prosenttia. Ilman lisätoimia julkisyhteisöjen alijäämä syvenee tänä vuonna entisestään ja asettuu yli 3,5 prosentin suhteessa BKT:hen. Hallituksen riihessä päättämien toimien seurauksena alijäämä on vuodesta 2025 alkaen alle 3,0 prosenttia suhteessa BKT:hen. Riihipäätösten johdosta velkasuhteen kasvu hidastuu ja velkasuhde jää alle 85 prosentin vuonna 2028.

**Asiasanat**

talousnäkyvät, julkinen talous, taloudellinen kehitys, kehysneuvottelut.

**ISBN PDF** 978-952-367-481-3**ISSN PDF**

1797-9714

**Julkaisun osoite** <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-481-3>

## Ekonomisk översikt, våren 2024

---

**Finansministeriets publikationer 2024:31****Utgivare**

Finansministeriet

**Tema**

Ekonomiska utsikter

**Utarbetad av**

Ekonomiska avdelningen

**Språk**

Finska

**Sidantal**

127

---

**Referat**

Stigande priser och räntor har minskat investeringarna och hushållens konsumtion. Finlands ekonomi växer inte 2024 efter nedgången på 1 procent i fjol. Den avtagande inflationen och det faktum att räntorna börjar sjunka i kombination med hushållens relativt goda inkomstutveckling ökar hushållens disponibla inkomster och konsumtionen. Även investeringarna börjar öka 2025. Regeringens anpassningsåtgärder minskar den inhemska efterfrågan, höjer priserna och försvagar den ekonomiska tillväxten 2025 och 2026. BNP växer med 1,6 procent år 2025 och 1,5 procent år 2026. Sysselsättningen minskar något 2024, men ökar från och med 2025 till följd av ökad efterfrågan och sysselsättningsåtgärder. År 2026 är sysselsättningsgraden för 15–64-åringar 74,5 procent och arbetslöshetsgraden 6,7 procent. Utan ytterligare åtgärder kommer den offentliga sektorns underskott att öka ännu mer i år och ligga på över 3,5 procent av BNP. På grund av de åtgärder som regeringen beslutade om vid ramförhandlingarna kommer underskottet att ligga på under 3,0 procent av BNP. Till följd av dessa beslut kommer skuldkvoten inte att öka lika fort, vilket innebär att den ligger under 85 procent 2028.

**Nyckelord**

ekonomiska utsikter, offentlig ekonomi, ekonomisk utveckling, ramförhandlingar.

---

**ISBN PDF**

978-952-367-481-3

**ISSN PDF**

1797-9714

---

**URN-adress**<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-481-3>

## Economic Survey, Spring 2024

---

**Publications of the Ministry of Finance 2024:31**

**Publisher** Ministry of Finance

**Subject** Economic Prospects

**Group Author** Economics Department

**Language** Finnish

**Pages** 127

---

### Abstract

The increase in prices and interest rates has reduced investments and household consumption. The Finnish economy will not grow in 2024, having contracted by 1% last year. The slowing of inflation and the downward turn in interest rates, together with the fairly good development in household income, will increase the disposable income and consumption of households. Investments will also turn to growth in 2025. The Government's adjustment measures will reduce domestic demand, increase prices and dampen economic growth in 2025 and 2026. GDP will grow by 1.6 per cent in 2025 and by 1.5 per cent in 2026. Employment will decrease slightly in 2024 but increase from 2025 onwards, supported by demand growth and employment measures. In the 15–64 age group in 2026, the employment rate will be 74.5% and the unemployment rate will be 6.7%. Barring additional measures, the general government deficit will deepen further this year, exceeding 3.5% of GDP. As a result of the measures decided on by the Government in the spending limits discussion, from 2025 onwards, the deficit will be less than 3.0% of GDP. The decisions made in the spending limits discussion will slow the growth of the debt ratio, and the debt ratio will remain under 85% in 2028.

**Keywords** economic prospects, public finance, economic development, spending limits negotiations.

---

**ISBN PDF** 978-952-367-481-3

**ISSN PDF** 1797-9714

---

**URN address** <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-481-3>

---

Toteutunutta kehitystä koskevien tietojen lähde: Tilastokeskus ellei muuta mainittu.

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT JA LYHENTEET

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
**	Ennuste
CPB	CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
HWWI	Hamburgisches WeltWirtschafts Institut
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriö
VM	Valtiovarainministeriö

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen.

## TALOUDELLINEN KATSAUS KEVÄT 2024

Katsauksessa esitetään vuosien 2024–2026 taloudellista kehitystä koskeva ennuste. Lyhyen ajan talousennusteen ohella se sisältää myös vuoteen 2028 ulottuvan talouden keskipitkän ajan kehitysarvion.

Katsauksessa esitetyt ennuste ja kehitysarvio on laadittu kansantalousosastolla riippumattomasti perustuen lakiin talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista (869/2012).

Katsauksen tarkastelujen pohjana ovat Tilastokeskuksen helmikuussa 2024 julkaistamat kansantalouden neljännesvuositilinpidoon tiedot sekä muut julkiset tilastot, jotka on saatu käyttöön 15.3.2024 mennessä. Kokonaistaloudellisessa ennusteessa on otettu huomioon hallituksen kehysneuvotteluissa 15.–16.4.2024 tehdyt päätökset.

Helsingissä huhtikuussa 2024

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

Mikko Spolander  
Osastopäällikkö, ylijohdaja

Janne Huovari  
Finanssineuvos  
Reaalitalouden  
yksikön päällikkö

Jenni Pääkkönen  
Finanssineuvos  
Julkisen talouden  
yksikön päällikkö



# Sisältö

<b>Esipuhe</b> .....	10
<b>Yhteenveto</b> .....	13
<b>1 Talousnäkömät</b> .....	22
1.1 Kansainvälinen talous .....	22
1.1.1 Maailmantalous .....	22
1.1.2 Maailmankauppa .....	25
1.1.3 Riskit .....	25
1.2 Ulkomaankauppa .....	28
1.2.1 Vienti ja tuonti .....	28
1.2.2 Hinnat ja vaihtotase .....	30
1.3 Kotimainen kysyntä .....	32
1.3.1 Yksityinen kulutus .....	32
1.3.2 Julkinen kulutus .....	38
1.3.3 Investoinnit .....	39
1.4 Kotimainen tuotanto .....	45
1.4.1 BKT .....	45
1.4.2 Jalostus .....	49
1.4.3 Palvelut .....	51
1.5 Työvoima .....	53
1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat .....	63
1.6.1 Palkat .....	63
1.6.2 Kuluttajahinnat .....	65
1.7 Keskipitkän aikavälin näkymät 2027-2028 .....	69
<b>2 Julkinen talous</b> .....	73
2.1 Julkisyhteisöt yhteensä .....	73
2.1.1 Julkisyhteisöjen velka .....	83
2.2 Valtionhallinto .....	87
2.3 Kuntahallinto .....	95
2.4 Hyvinvointialuehallinto .....	99

2.5	Sosiaaliturvarahastot.....	102
2.5.1	Työeläkelaitokset.....	102
2.5.2	Muut sosiaaliturvarahastot.....	104
2.6	Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä .....	106
<b>Liite 1. Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito / Kuntien kirjanpidon ja kansantalouden tilinpidon välisistä eroista..</b>		113
<b>Liite 2. Verotulojen laskennan keskeiset oletukset .....</b>		119
<b>Liite 3. Ennusteskenaario ilman hallituksen riihessä päättämiä lisätoimia ..</b>		123
<b>Liitetaulukot .....</b>		125
<b>Kehikot:</b>		
	Työmarkkinoilla paljon työvoimaa työkäisen väestön vähentymisestä huolimatta .....	57
	Finanssipolitiikan mitoitus kuluneella vaalikaudella.....	80
	Valtion budjettitalous vuosina 2025–2028.....	92

### **Julkaisun ulkopuoliset liitteet:**

Liitteet on tallennettu omana tiedostonaan osoitteeseen

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-481-3>

# Esipuhe

Tässä ennusteessa kerromme, miten Suomen talous kehittyy vuosina 2024-2028 ja miten hallituksen toimet - aiemmin päätetyt ja tuoreimmat - vaikuttavat talouteen sekä julkisen talouden alijäämään ja velkaan.

Ennusteen perusviesti on entuudestaan tuttu. Talous nousee taantumasta, mutta julkinen talous uhkaa pysyä sitkeästi alijäämäisenä ja velka kasvaa. Alijäämien pienentäminen ja velkaantumisen taittaminen vaativat hallitukselta nopeasti sekä lisää säästöjä että verojen korottamista.

Tuotannon lasku jatkui vuoden 2023 lopulla ja talous supistui ennakoitua enemmän vuonna 2023. Taantuma alkoi aiemmin ja on aiemmin arvioitua syvempi. Suomi ponnistaa vuoteen 2024 kauempaa takamatkalta.

Matka eteenpäin näyttäisi noudattavan tuttua polkua.

Kun inflaatio hidastuu ja korot alenevat, ostovoima elpyy ja kotitalouksien ja yritysten luottamus tulevaisuuteen kohenee. Kun lisäksi vientimarkkinat elpyvät, kulutus, investoinnit, vienti ja tuotanto kääntyvät kasvuun vuoden 2024 aikana. Elpyminen vahvistuu vuonna 2025.

Kun taantuma hellittää, myös työllisyys alkaa kasvaa uudelleen. Uudistukset lisäävät työn tarjontaa ja työllisyyttä ja tukevat talouden kasvua vuodesta 2025 eteenpäin.

Vaikka taantuma hellittää vuoden 2024 aikana, julkisen talouden vakauttaminen on osoittautunut aiemmin arvioitua vaikeammaksi.

Hallitus päätti jo ohjelmassaan kokonaisuudesta, jonka koko on noin 2 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon ja joka koostuu säästöistä ja työllisyyden kasvua tukevista uudistuksista. Kokonaisuus on mittava, mutta katsauksen liitteessä esitetyn skenaarion mukaan kokonaisuus ei kuitenkaan enää riitä pysäyttämään julkisen

velan kasvua suhteessa kokonaistuotantoon eikä estämään julkisen talouden alijäämää syvenemästä yli sallitun. Skenaarion mukaan Suomea uhkaa EU:n menettelyliiallisen alijäämän pienentämiseksi.

Osana julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2025-2028 hallitus päätti uudesta kokonaisuudesta, joka koostuu säästöistä ja verojen korotuksesta ja jonka koko on noin 1 prosentti suhteessa kokonaistuotantoon. Samalla hallitus päätti uusista toimista investointien ja talouden kasvun edistämiseksi.

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan säästöt ja verojen korotus auttavat hillitsemään alijäämän kasvua niin, että liiallinen alijäämä on mahdollista välttää.

Jos lisäksi hyvinvointialueet kykenisivät hillitsemään menojensa kasvua suunnitellusti ja uudistukset lisääisivät työllisyyttä täysimääräisesti, myös julkisen velan kasvu tasaantuisi suhteessa kokonaistuotantoon hallituskauden loppuun mennessä.

Marginaalit ovat kuitenkin kapeat. Epäsuotuisille yllätyksille ei ole tilaa.

Toimet julkisen talouden vakauttamiseksi näyttäisivät ajoittuvan oikein. Vuosina 2025-2026 talous elpyy taantumasta ja kasvaa pidemmän aikavälin keskimääräistä vauhtiaan nopeammin, vaikka lisäsäästöt ja verojen korotus nostavat hintoja ja pienentävät julkista ja yksityistä kulutusta, tuontia ja työllisyyttä katsauksen liitteessä esitettyyn skenaarioon verrattuna.

Suhdanteen tasaannuttua kasvu uhkaa hidastua runsaaseen 1 prosenttiin. Toimet investointien, työllisyyden ja talouden kasvun edistämiseksi vaikuttavat usein vasta pidemmällä aikavälillä.

Runsaan 1 prosentin kasvu ei riitä hyvinvointivaltion rahoittamiseksi Suomessa. 2030-luvulle tultaessa alijäämät ja velka alkavat kasvaa uudelleen suhteessa kokonaistuotantoon.

Työtä sen eteen, että julkisessa taloudenpidossa saadaan aikaan kestävä käänne, pitää tehdä pitkäjänteisesti yli hallituskausien.

Minkä palvelulupauksen päättäjät antavat kansalaisille? Miten ylläpidetään kokonaisverokertymää, jotta palvelulupaus kyetään rahoittamaan? Miten koulutetaan osaajia ja varmistetaan riittävä työvoima? Miten kasvava osa globaalista investointien virrasta saadaan houkuteltua Suomeen? Miten rakennetaan edellytykset sille, että Suomi pärjää kilpailussa markkinoilla, kun uudet teknologiat, tekoäly, ilmastonmuutos, energiasiirtymä ja uusteollistaminen muuttavat tuotannon ja kulutuksen totuttuja rakenteita? Miten rakennetaan luottamusta siihen, että hankalienkin päätöksen pontimena on pyrkimys yhteiseen hyvään?

Myös seuraavat päättäjät löytävät nämä kysymykset pöydältään.

Kyse on Suomen visiosta – siitä mitä me haluamme olla – ja politiikasta tuon vision toteuttamiseksi.

# Yhteenveto

## Talouden suhdannenäkymät vuosina 2024–2026

Suomen talouden kehitys on ollut selvästi heikompaa kuin verrokkimaissa vuodesta 2022 lähtien. Syinä heikompaan kehitykseen ovat olleet ennen muuta palveluiden viennin ja rakentamisen väheneminen. Kuva viime vuosien talouskehityksestä on selvästi synkentynyt uusimmissa tilastopäivityksissä. Taantuma on alkanut jo aiemmin ja on syvempi kuin aiemmin on arvioitu.

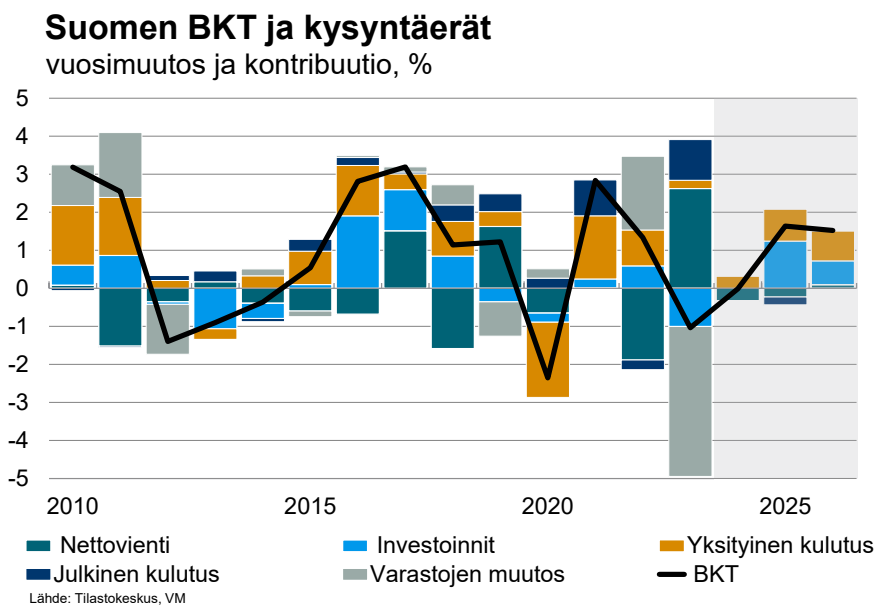
Suomen talous supistui vuonna 2023 prosentin, kun tuotannon määrä laski jyrkästi viime vuoden jälkimmäisellä vuosipuoliskolla. Kuva talouden tilasta on kuitenkin edelleen epäselvä, ja tilastot saattavat tarkentua vielä paljonkin. Kahtena viime vuotena varastojen muutoksen ja tilastollisen eron kontribuutio BKT:n muutokseen on ollut poikkeuksellisen suuri.

Viime vuoden heikko talouden kehitys ja tietojen tarkentuminen on laskenut myös selvästi ennustetta vuoden 2024 BKT:sta. Vaikka talouden odotetaan kääntyvän kasvuun kuluvan vuoden aikana, vuositasolla BKT:n ei odoteta kasvavan viime vuodesta.

Yksityinen kulutus kääntyy kasvuun, kun inflaation hidastuminen, korkojen lasku ja tulojen kasvu parantavat kotitalouksien ostovoimaa. Lisäksi investoinnit kasvavat, kun rakentaminen toipuu jyrkän laskun jälkeen ja energiasiirtymään sekä turvallisuuteen liittyvät investoinnit lisääntyvät. Hallituksen julkisen talouden sopeutus-toimet nostavat hintoja ja vähentävät kotimaista kysyntää selvästi, mikä hidastaa talouskasvua sekä vuonna 2025 että 2026. Vuonna 2025 kasvu on 1,6 prosenttia ja vuonna 2026 1,5 prosenttia.

Ennusteessa hallituksen kehysriihessä päättämien toimien vaikutukset reaalityönteon on tehty ennakoarvion pohjalta. Ennakoarvio poikkeaa lopullisesta sopeutuskokonaisuudesta jonkin verran, varsinkin rakenteen osalta. Reaalityönteon vaikuttavien toimien arvioitiin olevan noin 2,8 miljardia ja nettomääräisesti noin 2,3 miljardia, kun otetaan huomioon lisätalousarviovaraukset. Ennakoarviossa ei myöskään ollut mukana toimia kuluvalle vuodelle. Näistä pienistä eroista

huolimatta arvioitu kokonaisuus on varsin lähellä päätettyä kolmen miljardin kokonaisuutta. Sopeutustoimien arvioitiin vähentävän BKT:n kasvua kumulatiivisesti noin 0,5 prosenttia ja suurimman kasvuvaikutuksen tulevan vuonna 2025. Negatiivinen vaikutus tulee pääosin julkisen ja yksityisen kulutuksen vähenemisestä. Arvio on kuitenkin alustava ja siihen sisältyy epävarmuutta.



## Maailmankaupan toipuminen lisää Suomen vientiä

Maailmantalouden näkymät ovat kohentumassa, kun myös muissa maissa inflaation hidastuminen ja korkojen lasku lisäävät kulutusta ja investointeja. Kasvu on edelleen tänä vuonna heikkoa euroalueella ja varsinkin Suomelle tärkeässä Saksassa. Yhdysvaltojen kasvu on selvästi nopeampaa. Ensi vuonna myös euroalueen kasvun odotetaan piristyvän. Maailmantalouden kasvu on 2,8 prosenttia vuonna 2024, 3,0 prosenttia vuonna 2025 ja 2,9 prosenttia vuonna 2026.

Maailmankauppa supistui selvästi viime vuonna, mutta sen odotetaan toipuvan vauhdikkaammin kuin maailmantalouden. Maailmankaupan kasvua varjostavat kuitenkin rahtiliikenteen häiriöt, kuten Punaisenmeren kriisi, ja geostrategiset jännitteet.

Suomen tavaravienti on kehittynyt kohtuullisesti kysyntään nähden, mutta koska kysyntä on vielä tänä vuonna heikkoa, ei vientikään kasva. Lisäksi vientiä vähentävät alkuvuoden lakot. Vuodesta 2025 lähtien vienti kasvaa nopeammin maailman-kaupan elyessä, kun Suomen kustannuskilpailukyky on kunnossa. Nettovienti ei kuitenkaan lisää BKT:n kasvua, koska myös tuonti kasvaa.

Vaihtotaseen alijäämä pienenee edelleen tänä vuonna, mutta vaihtotase pysyy alijäämäisenä koko ennustejaksolla. Kauppataase on ylijäämäinen, mutta palveluiden tase on selvästi alijäämäinen, kun idän suunnasta tuleva matkailu on vähentynyt ja liike-elämän tuonnin kasvu on ollut vahvaa.

### **Kulutus kasvaa ja hintojen nousu hidastuu**

Yksityinen kulutus on ollut lievässä kasvussa, vaikka hintojen ja korkojen nousu ovat rokottaneet kotitalouksien ostovoimaa ja kuluttajan luottamus talouteen on ollut heikko. Vielä tänä vuonna kulutuksen kasvu on heikkoa. Vuonna 2025 yksityisen kulutuksen kasvu kuitenkin nopeutuu selvästi korkojen laskiessa ja ostovoiman kasvaessa. Ensi vuodesta alkaen kotitalouksien reaalityuloja lisäävät inflaation lasku ja työllisyyden kasvu.

Käytettävissä olevat reaalityulot kasvoivat jo viime vuonna suurten palkankorotusten ja hidastuvan inflaation seurauksena. Myös sosiaalietuudet kasvoivat poikkeuksellisen paljon. Tänä vuonna nimellinen ansiokehitys hidastuu, mutta hitaampi hintojen nousu sekä työttömyysvakuutusmaksujen lasku nopeuttavat reaalityulojen kehitystä. Ensi vuonna tulojen kasvu jatkuu, vaikka hallituksen sopeutustoimet heikentävätkin tulojen kasvua, kun työllisyys toipuu.

Inflaatio on hidastunut selvästi ja hidastuminen on laaja-alaista. Hinnat nousevat enää palveluissa ja omistusasumisessa. Koroilla on ollut viimeisen vuoden aikana merkittävä vaikutus inflaatioon ja niiden osuus inflaatiosta on edelleen noin 2 prosenttiyksikköä. Arvonlisäveron korotus nostaa hintoja ja siten hidastaa inflaation laskua. Ennusteessa huomioitu arvonlisäveron korotus on hieman pienempi kuin lopullinen päätös, mutta ottaen huomioon ennuste-epävarmuuden, ero ei ole suuri. Kuluttajahintaindeksillä mitattuna inflaatio on laskemassa tänä vuonna 1,9 prosenttiin ja yhdenmukaistetulla indeksillä, jossa ei ole mukana korkoja, 1,3 prosenttiin. Korkojen laskiessa vaikutus on kääntymässä päinvastaiseksi ja vuosina 2025 ja 2026 yhdenmukaistettu inflaatio on kansallista inflaatiota nopeampi.



## Investoinnit toipuvat ensi vuonna

Asuinrakentamisen lasku jatkuu vielä tänä vuonna, mutta suurin lasku on takana-päin. Korkojen lasku, positiivinen tulokehitys ja patoutunut asuntokysyntä piristävät asuntomarkkinoita tämän vuoden aikana, mikä näkyy asuntorakentamisen toipumisena vuonna 2025. Myös muu rakentaminen toipuu laskun jälkeen.

Kone- ja laiteinvestoinnit ovat yllättäen pysyneet kasvussa korkojen laskusta ja heikkoista näkymistä huolimatta. Yrityksillä onkin investointipaineita energiamurroksen, yhä etenevän digitalisaation ja tekoälyn hyödyntämisen seurauksena. Investointisuunnitelmia onkin ennätyskellisen paljon. Vaikka niistä suurin osa ei tule toteutumaan, investointitahti voimistuu vuonna 2025.

Julkisten investointien määrä on kasvussa lähivuosina, vaikka julkisen sektorin alijäämä heikentää investointimahdollisuuksia. Valtion investointeja lisäävät turvallisuuteen liittyvät investoinnit, T&K-investointien kasvu sekä EU:n investointirahoitus. Paikallishallinnossa investointeja pitävät yllä väestön muuttoliike ja rakennuskannan korjaustarpeet.

Kokonaisuudessaan investoinnit pysyvät tänä vuonna viime vuoden tasolla ja yksityiset investoinnit vähenevät edelleen. Ensi vuonna investoinnit kuitenkin toipuvat ja kasvua on yli 5 prosenttia, siihen toki vaikuttaa ensimmäisten hävittäjien kirjautuminen tilastoihin.

## Työllisyyttä lisäävät hallituksen toimet ja maahanmuutto

Työllisten määrä vähenee lievästi tänä vuonna, mutta kääntyy uudelleen kasvuun talouden toipuessa ja hallituksen työllisyystoimien lisätessä työvoiman tarjontaa. Työllisyys laskee ennen muuta yksityisellä sektorilla ja lisäksi työtuntien määrän lasku on suurempaa kuin työllisyyden. Yritykset turvautuvat mieluummin lomautuksiin ja muihin joustoihin kuin irtisanomisiin, sillä ne haluavat pitää kiinni osavasta työvoimasta. Suhdannelanteeseen nähden hyvään työllisyyskehitykseen on vaikuttanut maahanmuuton selvä kasvu, joka on lisännyt sekä työvoiman että työllisten määrää.

Vuosina 2025 ja 2026 työllisyyden kasvu on varsin vahvaa, vajaan prosentin verran vuosittain. Työllisyyden kasvu on laaja-alaista ja tuotannon kasvun lisäksi sitä tukee hallituksen työvoiman tarjontaa lisäävät toimet, joista ensimmäiset astuvat voimaan vuonna 2024. Vuonna 2026 15-64 vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,5 prosenttiin.

Työttömyys kasvaa vielä vuonna 2024, kun rakentamisen väheneminen ja teollisuuden työpaikkojen supistuminen nostavat työttömyysastetta 7,4 prosenttiin. Vuosina 2025 ja 2026 työttömyys vähenee. Työttömyysaste jää 6,7 prosenttiin vuonna 2026, mikä on edelleen yli rakenteellisen työttömyyden tason Suomessa.

### **Keskipitkän aikavälin näkymät 2027–2028**

Keskipitkällä aikavälillä talouden tuotannon arvioidaan kasvavan potentiaalista tuotantoa nopeammin, koska tuotanto on edelleen normaalikapasiteettinsa alapuolella vuonna 2027. Vuonna 2027 bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan noin 1,3 prosenttia ja vuonna 2028 noin 1,1 prosenttia. BKT:n kasvua tukee yksityisten investointien kasvu, joiden arvioidaan elpyvän markkinakorkojen laskun ja vihreään siirtymään liittyvien panostusten seurauksena.

Myös työllisyyden kasvun arvioidaan jatkuvan keskipitkällä aikavälillä. Vuonna 2027 työllisyysaste nousee 75,3 prosenttiin ja on vuonna 2028 76,1 prosenttia. Työllisyyden kasvuun vaikuttaa suhdannekehityksen lisäksi hallituksen työllisyystoimet. Työttömyysasteen arvioidaan puolestaan laskevan 6,2 prosenttiin vuonna 2028.

### **Julkinen talous on kaukana tasapainosta, mutta alijäämä kohenee ennustejakson loppua kohden**

Julkisen talouden rahoitusasema heikkeni vuonna 2023 hetkellisen paranemisen jälkeen. Alijäämä oli 2,5 prosenttia suhteessa BKT:hen eli noin 7,0 miljardia euroa. Sektoreista erityisesti valtionhallinto ja paikallishallinto lähtivät kuluvaan vuoteen varsin syvästä alijäämistä. Yhteensä ne tekivät viime vuonna noin 11 miljardia euroa alijäämää. Alijäämien syvenemiseen vaikuttivat erityisesti heikentyneet verotulojen kertymät ja ostopalveluiden sekä maksettujen palkkojen kasvu.

Heikentynyt talouden tilanne ei vielä tänä vuonna ennakoi merkittävää parane-  
mista verotulojen kertymiin, minkä lisäksi erityisesti paikallishallinnossa palkkojen  
nousuvauhti pysyy edelleen nopeana läpi ennusteperiodin. Sinällään ylijäämäisellä

sosiaaliturvasektorilla eläkemenot kasvavat vielä nopeasti tänä vuonna. Hidastuva inflaatio alkaa kuitenkin vähitellen tuoda helpotusta menojen kasvupaineeseen. Julkisen talouden rahoitusasema heikkenee edelleen tänä vuonna 3,5 prosenttiin.

Ilman kehysriihessä päätettyjä lisätoimia julkisyhteisöt pysyisivät syvän alijäämäisinä lähivuosina – jopa niin, että EU:n finanssipolitiikan säännöt olisivat vaarassa rikkoutua. Ilman toimia velkasuhteen kasvu jatkuisi hyvin nopeana ja velkasuhde lähestyisi jo 90 prosenttia ennustejakson lopulla. Tämä skenaario on poikkeuksellisesti esitetty tämän julkaisun liitteessä 3.

Tätä taustaa vasten hallitus päätti kehysriihessä mittavasta lisäsopeutuksesta, yhteensä noin 3 mrd euroa, jotta julkista taloutta saataisiin vakautettua. Toimet ovat mukana ennusteessa ja vaikuttavat voimakkaimmin vuodesta 2025 alkaen. Lisäksi ennusteessa on mukana kaikki eduskunnan käsittelyyn annetut työllisyystoimet. Päätettyjen toimien johdosta alijäämän ennakoidaan laskevan ensi vuonna 2,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Ennustejakson lopulla vuonna 2028 alijäämä on alle 2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Tehdyt toimet myös tasoittavat velkasuhteen kasvua, ja velkasuhde asettuu noin 84 prosentin tuntumaan ennustejakson lopulla.

Julkisen talouden kestävyysvaje on noin 2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Suomen julkisyhteisöt ovat siis rakenteellisesti alijäämäisiä myös pitkällä aikavälillä. Rakenteellisen epätasapainon syyt voidaan kiteyttää kolmeen tekijään: epäsuotuisa väestökehitys, heikko tuottavuuden kasvu ja raskaat julkisen talouden rakenteet erityisesti paikallishallinnossa. Useista yrityksistä huolimatta Suomen julkisia palveluja ja etuuksia ei ole kyetty mitoittamaan heikkenevään tulopohjaan, joten velkasuhteen kasvu uhkaa tehdyistä sopeutustoimista huolimatta jatkua lähivuosien jälkeenkin.

## Riskit

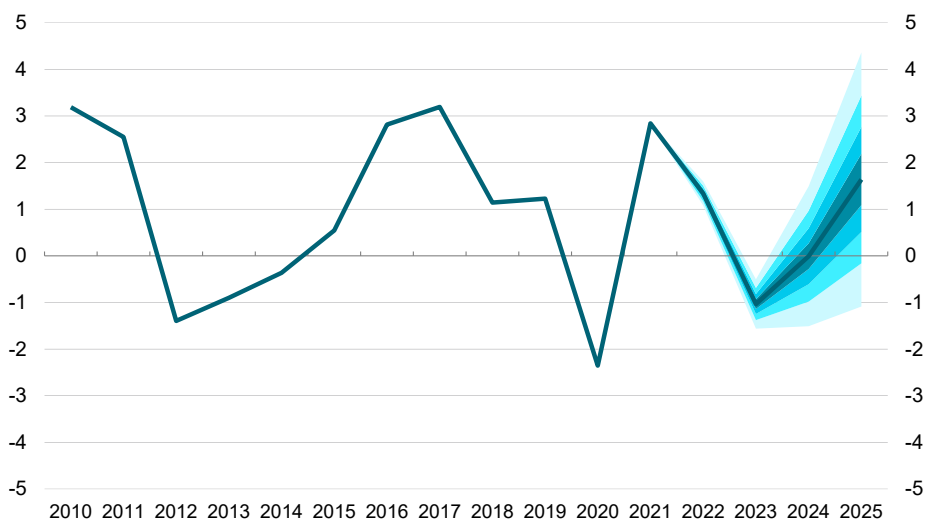
Kasvu voi jäädä arvioitua heikommaksi, jos euroalueen toipuminen jää odotettua heikommaksi ja maailmantaloudesta tuleva kysyntä on ennustettua heikompa. Maailmantalouden kehitykseen liittyy edelleen paljon riskitekijöitä liittyen sekä menneiden kriisien ja poikkeuksellisen suurten talouspoliittisten toimien vaikutuksiin että geopolitiikkaan ja ympäristöön liittyvien negatiivisten riskien toteutumiseen.

Kotimaan taloudessa korkojen nousun viiveellä tulevilla vaikutuksilla ja työllisyyden heikentymisellä voi olla arvioitua suurempia negatiivisia vaikutuksia talouskehitykseen. Myös hallituksen sopeutustoimien vaikutus kysyntään voi poiketa alustavasta arviosta, varsinkin jos suhdannetilanne ei ole ennusteen mukainen. Toisaalta kotitalouksilla olisi varaa kuluttaa enemmän, mikä voi toteutua, jos talouden näkymät kirkastuvat yleisesti. Investointien toteutumiseen liittyy suuria riskejä kumpaankin suuntaan.

Talouskasvuennusteen epävarmuutta voidaan kuvata menneisiin ennustevirheisiin perustuvilla luottamusväleillä ennusteen ympärillä. Luottamusvälit kuvaavat väliä, jolle toteutunut kehitys on aiemmissa ennusteissa osunut 80 prosentin todennäköisyydellä. Nämä luottamusvälit sisältävät kuitenkin vain normaalin ennusteisiin liittyvän epävarmuuden, eivätkä ne ota huomioon kullakin ennustekierroksella olevia erityisiä riskitekijöitä.

### Bruttokansantuotteen muutos

prosenttia



Lähde: Tilastokeskus, VM

**Taulukko 1.** Keskeiset ennusteluvut

	2022	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	268	2,8	1,3	-1,0	0,0	1,6	1,5
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	128	6,1	8,4	-7,1	0,8	4,1	2,8
<b>Kokonaistarjonta</b>	<b>396</b>	<b>3,7</b>	<b>3,3</b>	<b>-3,0</b>	<b>0,2</b>	<b>2,3</b>	<b>1,9</b>
Tavaroiden ja palvelujen vienti	122	6,2	3,6	-1,7	0,0	3,6	3,1
Kulutus	203	3,5	0,9	1,7	0,4	0,8	1,0
yksityinen	139	3,2	1,8	0,4	0,6	1,6	1,5
julkinen	64	3,9	-1,0	4,5	0,0	-0,9	0,1
Investoinnit	65	1,0	2,5	-4,2	0,0	5,4	2,6
yksityiset	53	4,2	2,7	-4,1	-2,0	3,8	3,7
julkiset	11	-11,7	1,3	-4,3	9,5	12,3	-1,4
<b>Kokonaiskysyntä</b>	<b>396</b>	<b>3,7</b>	<b>3,3</b>	<b>-2,6</b>	<b>0,2</b>	<b>2,3</b>	<b>1,9</b>
kotimainen kysyntä	275	2,8	3,1	-3,0	0,3	1,9	1,4

**Taulukko 2.** Muut keskeiset ennusteluvut

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	251	268	278	282	292	304
Palvelut, määrän muutos, %	4,2	3,1	0,6	1,2	1,2	0,9
Koko teollisuus, määrän muutos, %	0,1	-1,7	-1,0	-1,6	3,0	2,7
Työn tuottavuus, muutos, %	0,9	-0,6	0,2	1,6	1,4	0,6
Työlliset, muutos, %	2,4	2,5	0,3	-0,5	0,6	1,1
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat), %	72,3	73,8	73,6	73,2	73,6	74,5
Työllisyysaste (20–64-vuotiaat), %	76,6	78,1	77,9	77,5	78,1	79,1
Työttömyysaste, %	7,7	6,8	7,2	7,4	7,2	6,7
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	2,2	7,1	6,2	1,9	1,3	1,4
Ansiotasoindeksi, muutos, %	2,4	2,4	4,2	3,5	3,3	3,1
Vaihtotase, mrd. euroa	1,0	-6,5	-4,0	-2,4	-3,0	-2,7
Vaihtotase, suhteessa BKT:hen, %	0,4	-2,4	-1,4	-0,9	-1,0	-0,9
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,5	0,3	3,4	3,6	2,7	2,2
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	-0,1	1,7	3,0	2,8	2,7	2,7
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:hen, %	55,8	53,6	55,6	56,5	56,1	55,3
Veroaste, suhteessa BKT:hen, %	43,1	43,0	41,9	41,2	41,6	41,7
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-2,8	-0,5	-2,5	-3,5	-2,8	-2,2
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-3,3	-1,6	-3,0	-3,2	-3,2	-2,7
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	72,6	73,5	75,8	80,9	82,8	83,4
Valtionvelka, suhteessa BKT:hen, %	51,4	52,9	56,3	59,9	61,4	61,8

# 1 Talousnäkymät

## 1.1 Kansainvälinen talous

### 1.1.1 Maailmantalous

Maailmantalouden näkymät ovat hienoisesti kohentumassa ns. pehmeän laskun toteutuessa ja reaalityulojen kasvaessa inflaation hidastuttua. Kasvu painottuu kuitenkin pitkälti Yhdysvaltoihin ja nouseviin talouksiin. Euroopassa kasvu on aluksi hitaampaa. Erilaiset geopoliittiset jännitteet varjostavat näkymiä. Maailmantalous kasvaa 2,8 prosenttia vuonna 2024, ja kasvu kiihtyy kolmeen prosenttiin vuonna 2025.

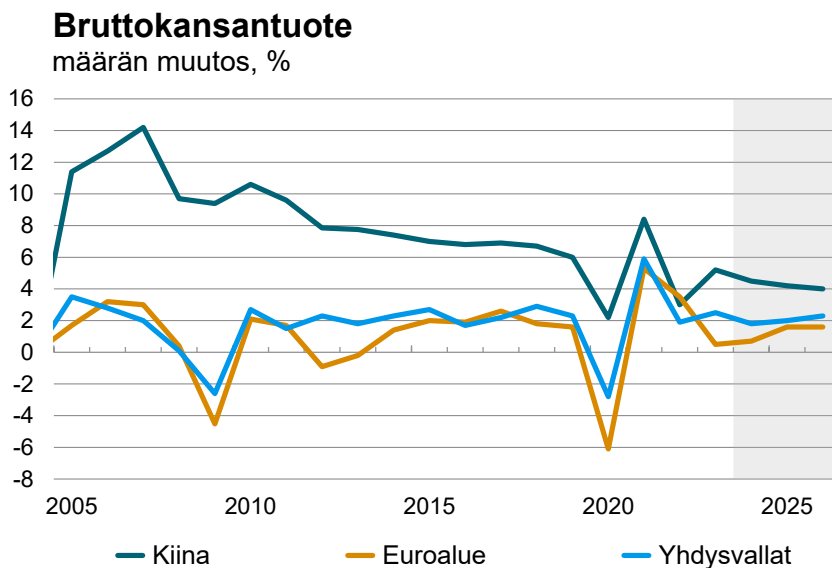
Euroalue oli taantumana partaalla vuoden 2023 jälkipuoliskolla. Kasvu elpyy vuoden 2024 alkupuolella yksityisen kulutuksen vahvistuessa reaalityulojen tukemana. Sen sijaan investointien elpyminen on epävarmempaa teollisuuden väistyksen näkymien takia. Etenkin Saksan näkymät ovat haastavat. Teollisuuden luottamusindikaattorit eivät osoita elpymisen merkkejä lähitulevaisuudessa. Sen sijaan eteläisessä Euroopassa näkymät ovat verrattain hyvät. Euroalueen finanssipolitiikan odotetaan olevan lievästi kiristävää 2024 ja 2025. Euroalueen talous elpyy 0,7 prosentin kasvuun 2024, ja kasvu kiihtyy 1,6 prosenttiin 2025.

Viime vuosien vahvasti elvyttävä finanssipolitiikka on kasvattanut Yhdysvaltojen talouden kasvua. Edellisvuoden mittava kasvuperintö tukee kasvua vuonna 2024. Suotuisa työllisyystilanne ja kuluttajien myönteinen näkemys talouden nykytilanteesta ylläpitävät yksityistä kulutusta. Myös inflaation hidastuminen ja sitä kautta reaalityulojen kohentuminen tukevat yksityistä kulutusta. Sekä teollisuuden että palveluiden ostopäällikköiden vahva näkemys viittaavat investointien kasvuun.

Taloukasvu hidastuu 1,8 prosenttiin vuonna 2024 korkojen nousun vaikutuksesta, mutta kasvu elpyy kahteen prosenttiin vuonna 2025.

Kiinan talousnäkyimiin liittyy epävarmuutta. Investointitoimintaan perustuva kasvumalli ei enää vedä. Yksityisen kulutuksen elpyminen on vielä hataralla pohjalla vähittäiskaupan hiljattaisesta kohentumisesta huolimatta. Kiinteistösektorin ongelmat uhkaavat laajentua muuhun talouteen. Ennakoivat indikaattorit viittaavat kuitenkin teollisuustuotannon näkymien hienoiseen kirkastumiseen. Talouskasvu hidastuu 4,5 prosenttiin vuonna 2024 ja edelleen 4,2 prosenttiin 2025.

Intian talousnäkyvät ovat erittäin myönteiset. Talous on kasvanut nopeasti viime vuosina ja ennakoivat indikaattorit viittaavat kasvun jatkumiseen. Intian painoarvo maailmantaloudessa on kasvussa. Japanissa lyhyen aikavälin talousnäkyvät ovat kohentumassa. Huomattavat palkankorotukset tukevat ostovoimaa. Pidemmän aikavälin näkyvät ovat erittäin haastavat. Ison-Britannian näkyvät ovat yhä haastavat, mutta ennakoivat indikaattorit viittaavat näkymien kirkastumiseen. Venäjän julkisen talouden tilanne on heikentynyt hyökkäyssodan takia, eivätkä ulkoisten taloussuhteiden kaventuminen tue näkymää. Ruotsin lyhyen aikavälin kasvunäkymiä tukee kruunun heikkeneminen ja kuluttajien luottamuksen elpyminen. Rakentamisen tilanne on kuitenkin yhä vaikea.



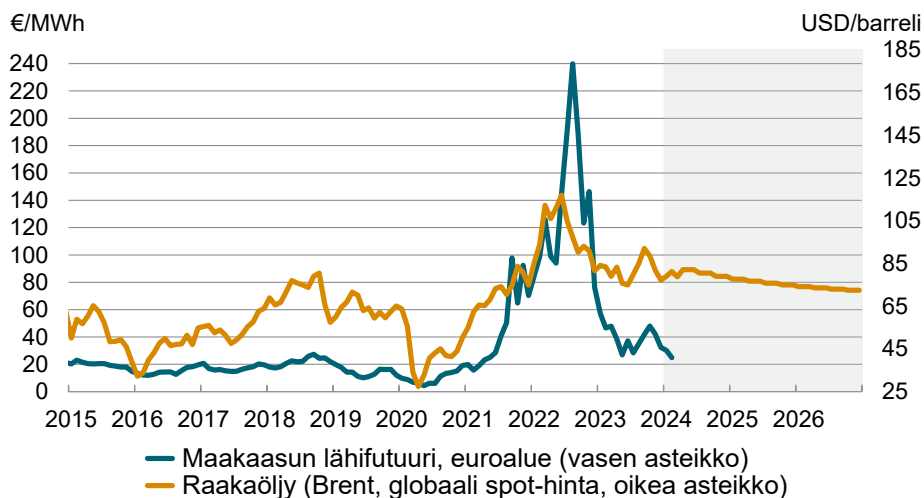
Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, VM



Rahoitusmarkkinoilla odotetaan keskeisten keskuspankkien ohjaukorkojen alen-  
tamista kesästä 2024 lähtien. Inflaation hidastumisen jatkuminen mahdollistaa  
keventävän syklin aloittamisen. Vahva veto Yhdysvaltojen osakemarkkinoilla jatkuu  
pitkälti teknologiaosakkeiden vetämänä. Japanin keskuspankki teki maaliskuussa  
2023 käänteentekeväen päätöksen ohjaukoston nostosta ja tuottokäyräkontrollipoli-  
tiikasta luopumisesta.

Raakaöljyn hinta on pysytellyt melko korkealla Lähi-idän kriisin jatkuessa, mutta se  
on selvästi alempana kuin covid-19-kriisin aikaan. Raakaöljyn hinta laskee ennuste-  
jaksolla, mutta odottamattomat nousupiikit ovat mahdollisia. Maakaasun hinta on  
pysytellyt maltillisena. Teollisuuden raaka-aineiden hinnat laskevat jonkin verran  
ennustejaksolla. Uusiutuvien energiamuotojen kasvu jatkuu maailmanlaajuisesti.  
Erityisesti Kiinassa kehitys on ollut nopeaa viime vuosina.

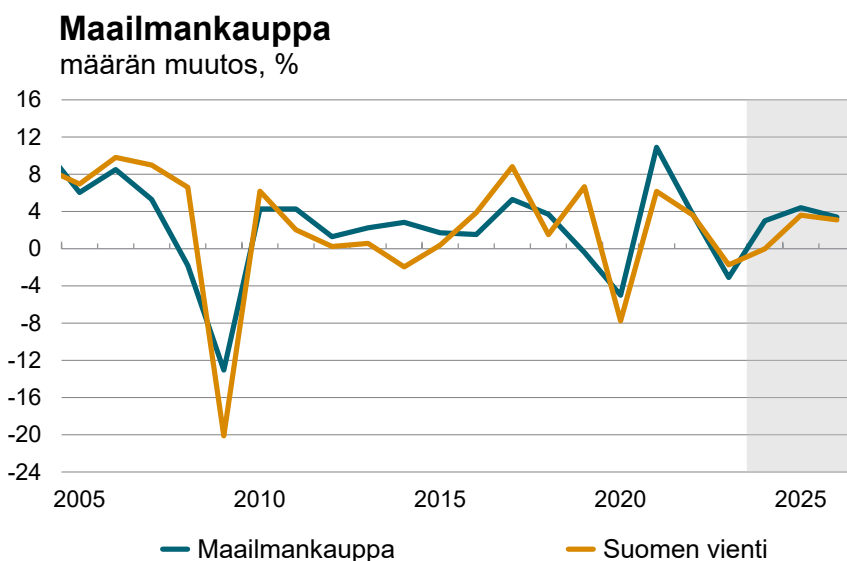
## Raaka-aineiden hinnat



Lähde: Intercontinental Exchange, ICE, Macrobond

## 1.1.2 Maailmankauppa

Maailman tavarakauppa supistui voimakkaasti vuonna 2023. Euroalueen tuonti on ollut trendinomaisessa laskussa kesästä 2022 lähtien. Yhdysvaltojen ja nousevien talouksien tuonti on kehittynyt suotuisammin. Punaisenmeren kriisin vaikutukset maailman tavarakauppaan herättävät huolta. Kriisin aiheuttama rahtihintojen kasvu näyttäisi kuitenkin pysähtyneen. Maailmantalouden elpyessä myös tavarakauppa kääntyy kasvuun, myös euroalueella. Tavarakauppa kasvaa kolme prosenttia vuonna 2024, ja kasvu kiihtyy 4,4 prosenttiin 2025. Pidemmän aikavälin näkymiä varjostaa kuitenkin kaupan geostrateginen kehitys.



Lähde: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Tilastokeskus, VM

## 1.1.3 Riskit

Maailmantalouden näkymiin liittyvät riskit painottuvat yhä alasuuntaan, mutta riskien tasapainon hienoista muutosta parempaan on nähtävissä. Lähi-idän konfliktin laajempi eskaloituminen vaikuttaisi maailmanlaajuisiin energiamarkkinoihin. Venäjän hyökkäyssodan näköpiirissä oleva pitkittyminen ylläpitää geopoliittisia jännitteitä. Kiinan kiinteistösektorin ongelmien kärjistymisen vaikutukset voivat laajentua. Ilmastonmuutoksen vaikutukset voivat aiheuttaa odotettuaakin suurempia haitallisia talousvaikutuksia.

Euroalueen talouden elpyminen voi olla odotettua vahvempaa rahoitusolojen kevennyttyä ja kuluttajien optimismin vahvistuttua. Tavarakaupan häiriöiden jääminen odotettua vähäisemmiksi tukisi kansainvälistä kauppaa. Geopoliittisten jännitteiden lieventyminen tukisi taloudellista aktiviteettia maailmanlaajuisesti.

**Taulukko 3.** Bruttokansantuote

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	määrän muutos, prosenttia					
Maailma (PPP)	6,8	3,2	3,1	2,8	3,0	2,9
Euroalue	6,1	3,5	1,0	0,7	1,6	1,6
EU	5,8	3,2	0,9	0,7	1,6	1,6
Saksa	3,1	1,9	-0,1	0,4	1,4	1,1
Ranska	6,4	2,5	0,9	1,0	1,6	1,3
Ruotsi	5,9	2,7	-0,2	0,3	1,9	2,2
Iso-Britannia <sup>1</sup>	8,7	4,3	0,1	0,6	1,4	1,5
Yhdysvallat	5,9	1,9	2,5	1,8	2,0	2,3
Japani	2,6	0,9	1,9	0,5	0,7	0,5
Kiina	8,4	3,0	5,2	4,5	4,2	4,0
Intia <sup>2</sup>	9,7	7,0	7,8	6,7	6,8	6,6
Venäjä	5,9	-1,2	3,6	1,3	1,0	0,8

<sup>1</sup> Ison-Britannian ero EU:sta tuli täysimääräisesti voimaan 1.1.2021

<sup>2</sup> Tilivuosi (1.4.-31.3)

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, VM

**Taulukko 4. Taustaoletukset**

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
Maailmankaupan kasvu, %	10,9	3,7	-3,1	3,0	4,4	3,4
USD/EUR	1,18	1,05	1,08	1,08	1,08	1,08
Teollisuuden raaka-ainehinnat, EA, € (2015=100)	169,0	185,1	154,6	150,0	147,0	144,0
Raakaöljy (Brent), \$/barreli	70,7	98,7	82,0	80,3	76,3	73,3
3 kk euribor, %	-0,5	0,3	3,4	3,6	2,7	2,2
Valtion obligaatiot (10 v), %	-0,1	1,7	3,0	2,8	2,7	2,7
Viennin markkinaosuus (2010 = 100) <sup>1</sup>	92,8	92,7	94,0	91,1	90,3	90,1
Tuontihinnat, %	9,6	19,4	-3,3	-1,8	1,5	1,8

<sup>1</sup> Viennin kasvun suhde maailmankaupan kasvuun

Lähde: CPB, Macrobond, HWWI, Tilastokeskus, VM

## 1.2 Ulkomaankauppa

### 1.2.1 Vienti ja tuonti

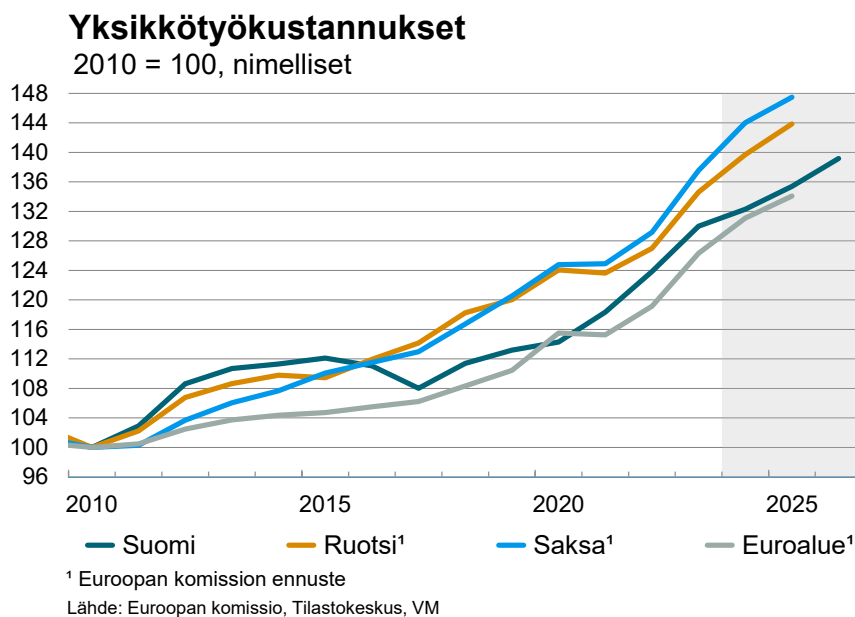
Ulkomaankaupan näkymät ovat heikentyneet vuodelle 2024. Maailmankauppa supistui voimakkaasti jo vuonna 2023 ja odotukset vuoden 2024 kasvulle ovat aiempaa hitaammat. Useiden Suomelle tärkeiden Euroopan kauppakumppanien vahva kasvu luo kasvun mahdollisuuksia myös Suomen vientiyrityksille. Yhdysvaltojen merkitys erityisesti palveluviennille on kasvanut viime vuosina ja vuonna 2022 Yhdysvallat oli Suomen suurin palveluviennin kohdema.

Ennusteessa viennin määrän kasvua vuonna 2024 on heikennetty merkittävästi eikä viennin odoteta kasvavan tänä vuonna. Tämä johtuu sekä maailmankaupan näkymien heikkenemisestä että kotimaan tilauskantojen heikosta tilanteesta. Lisäksi alkuvuoden lakot vähentävät vientiä ja tuontia samaan aikaan kun Punaisenmeren kriisi on hidastanut kuljetuksia Euroopan satamissa sekä nostanut kuljetusten hintoja. Palveluviennin näkymät ovat valoisammat, mutta myös sen kasvua hillitsevät Euroopan tärkeiden kauppakumppanien teollisuuden haasteet, kun merkittävä osa palveluviennistä liittyy teollisuuteen.

Vuodesta 2025 eteenpäin viennin kasvu on nopeampaa. Vientiä vauhdittaa maailmankaupan kasvu, joka nopeutuu vuoden 2025 aikana maailmantalouden elpyessä. Myös telakkateollisuudella on suurempia tilauksia, joiden toimitukset kohdistuvat ennustejakson loppuvuosille. Vuonna 2025 vienti kasvaa 3,6 prosenttia ja vuonna 2026 kasvu yltää 3,1 prosenttiin.

Kotimaisen kysynnän heikko kehitys sekä vientiteollisuuden huonot näkymät laskevat tuontia vuonna 2024. Tuonnin määrä on viime vuosina vaihdellut voimakkaasti ja viime vuonna tavaratuonti supistui hyvin voimakkaasti. Vuonna 2024 tavaroita tuodaan hieman edellisvuotta enemmän ja tuonti kasvaa 0,8 prosenttia. Nopeampi kasvu ajoittuu vuoden lopulle, jolloin myös viennin kasvu vauhdittuu ja kotimainen kysyntä saa helpotusta inflaation hidastumisesta ja korkojen lasku tukee kysyntää ennustejakson loppua kohti.

Vuonna 2025 tuonti kasvaa nopeasti, 4,1 prosenttia. Kasvun nopeaan vauhdittumiseen vaikuttaa sekä investointien kasvu, välituotteiden ja raaka-aineiden tuonti vientiteollisuuden ja muun kotimaisen tuotannon tarpeisiin sekä myös puolustusmenojen kasvu, kun hävittäjätoimitukset alkavat vuodesta 2025 eteenpäin. Tuonti jatkaa kasvua myös vuonna 2026, jolloin kasvua saadaan 2,8 prosenttia.



## Taulukko 5. Ulkomaankauppa

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	<b>määrän muutos, prosenttia</b>					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	6,2	3,6	-1,7	0,0	3,6	3,1
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	6,1	8,4	-7,1	0,8	4,1	2,8
	<b>hinnan muutos, prosenttia</b>					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	9,4	18,6	-4,8	-1,5	1,6	1,8
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	9,6	19,4	-3,3	-1,8	1,5	1,8

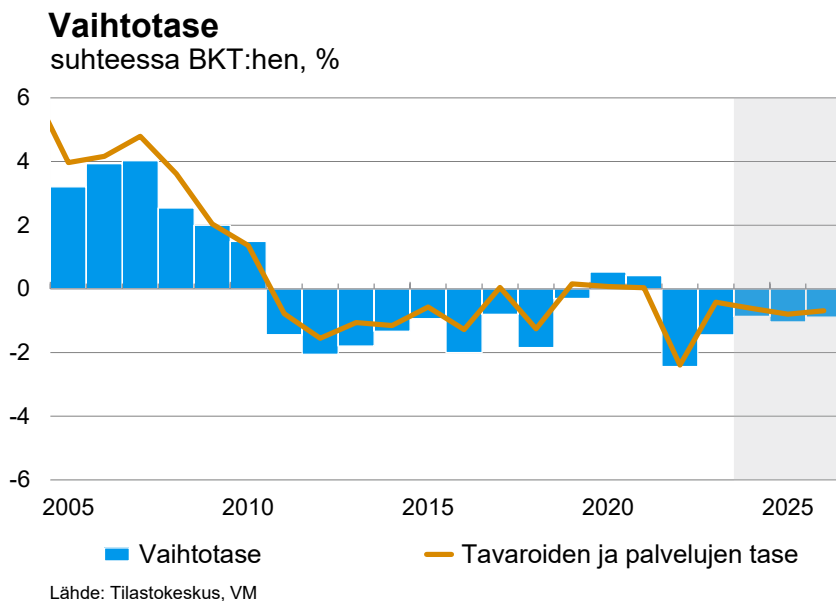
## 1.2.2 Hinnat ja vaihtotase

Vienti- ja tuontihinnat laskivat voimakkaasti vuonna 2023. Hintojen laskun taustalla on ollut erityisesti energiatuotteiden sekä useiden raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden halpeneminen, mikä on laskenut tavaroiden ulkomaankaupan hintoja. Ulkomaankaupan hinnat jatkavat laskua vuonna 2024, joskin hintojen lasku hidastuu selvästi edellisvuodesta. Vuositasolla hinnat laskevat 1,8 prosenttia tuonnissa ja 1,5 prosenttia viennissä vuonna 2024, mutta hintojen käänne takaisin kasvu-uralle tapahtuu vuoden puolivälin paikkeilla. Vuonna 2025 ja 2026 ulkomaankaupan hinnat palaavat jälleen kasvu-uralle, kun vienti- ja tuontituotteiden kysyntä kasvaa maailmantalouden ja kotimaisen kysynnän kasvun myötä. Vuonna 2025 tuontihinta kasvaa 1,5 prosenttia ja vientihinta 1,6 prosenttia. Vuonna 2026 tuonti- ja vientihinnat yltävät 1,8 prosentin kasvuun.

Vaihtotaseen alijäämä pienentyi vuonna 2023 oltuaan voimakkaan alijäämäinen vuonna 2022. Vaihtotaseen suuria muutoksia on ajanut viime vuosina tekijät tavaroiden ja palveluiden taseiden taustalla. Kauppatase, joka kuvaa tavaraviennin ja -tuonnin arvon erotusta, kääntyi vuonna 2022 poikkeuksellisesti hieman alijäämäiseksi. Tavaroiden tuonti kasvoi tällöin voimakkaasti yritysten kasvattaessa varastoja varautuessaan kasvaneeseen epävarmuuteen. Samaan aikaan palveluiden taseen alijäämä kasvoi voimakkaasti, kun muun muassa matkailutuonnin ja liike-elämän palveluiden tuonnin kasvu oli vahvaa. Vuonna 2023 tavaroiden tuonti puolestaan laski voimakkaasti, jolloin kauppatase kääntyi voimakkaasti ylijäämäiseksi siitäkin huolimatta, että myös tavaroiden viennin arvo laski. Tämä pienensi myös vaihtotaseen alijäämää.

Ennustejakson alussa vuonna 2024 vaihtotaseen alijäämä supistuu -2,4 mrd. euroon. Sekä kauppataseen ylijäämän että palveluiden taseen alijäämän odotetaan pienenevän ennustejaksolla, mutta palvelutaseen alijäämä pysyy varsin korkealla tasolla, jolloin tavaroiden ja palveluiden tase on ennustejaksolla edelleen alijäämäinen. Vuonna 2025 vaihtotaseen alijäämää kasvattaa mm. puolustusmenojen kasvu ja alijäämä on -3 mrd. euroa. Alijäämä kuitenkin supistuu jälleen vuonna 2026 -2,7 mrd. euroon.

Vaihtotaseen suhteessa BKT:hen odotetaan olevan -0,9 prosenttia vuonna 2024 ja -1,0 prosenttia vuonna 2025. Vuonna 2026 vaihtotaseen ja BKT:n suhde asettuu jälleen -0,9 prosenttiin.



Taulukko 6. Vaihtotase

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	miljardia euroa					
Tavaroiden ja palvelujen tase	0,1	-6,4	-1,2	-1,7	-2,3	-2,1
Tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	1,0	-0,1	-2,8	-0,7	-0,7	-0,6
Vaihtotase	1,0	-6,5	-4,0	-2,4	-3,0	-2,7
Vaihtotase, suhteessa BKT:hen, %	0,4	-2,4	-1,4	-0,9	-1,0	-0,9



## 1.3 Kotimainen kysyntä

### 1.3.1 Yksityinen kulutus

Aiemmista tiedoista poiketen yksityinen kulutus kasvoi 0,4 prosenttia vuonna 2023. Vuoden viimeisellä neljänneksellä yksityinen kulutus kasvoi hieman edellisestä neljänneksestä.

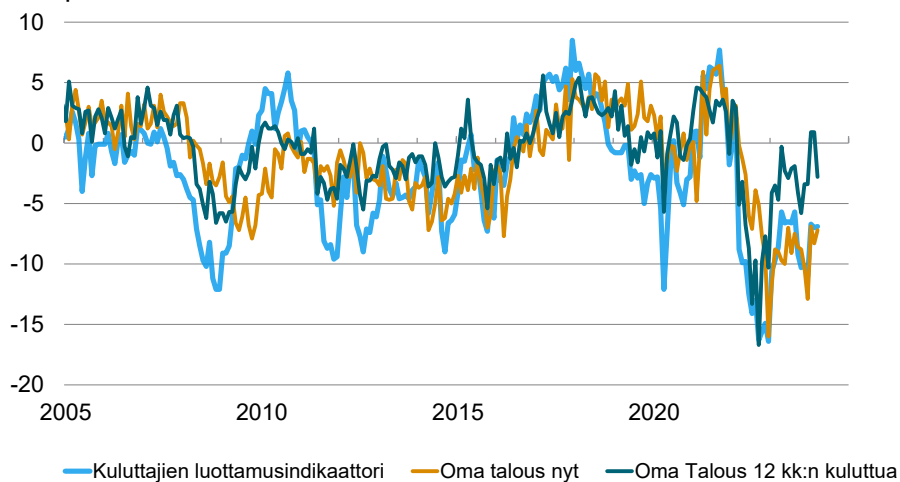
Tilastotietojen tarkentuminen kansantalouden tilinpidon 15.3. julkistuksessa oli poikkeuksellisen suurta, sillä vain pari viikkoa aikaisemmin julkaistujen kansantalouden tilinpidon tietojen mukaan yksityinen kulutus olisi vähentynyt prosentin viime vuonna. Yksityisen kulutuksen ennustaminen ja tilannekuvan muodostaminen kotitalouksien osalta on tällä hetkellä varsin hankalaa, sillä kulutuksen lisäksi myös kotitaloussektorin korkomenot ja -tulot tarkentuivat tavalla, joka käänsi viime vuoden tilanteen käytettävissä olevien tulojen ja säästämisasteen osalta täysin toisenlaiseksi kuin aikaisemmin julkaistuissa tilastotiedoissa.

Kuluvana vuonna reaalipalkkojen ennakoidaan kasvavan ansiotason noustessa, vaikka työllisyys hieman heikkeneekin. Korkeat lainakorot piinaavat yhä asuntovelallisia, mutta asuntolainakannan keskikoron ennakoidaan kääntyvän laskuun vuoden 2024 loppupuoliskolla. Kotitalouksien käytettävissä olevien nimellistulojen kasvu hidastuu viime vuodesta, mutta inflaation hiipuessä kotitalouksien reaalitytulot kasvavat hieman nopeammin kuin vuonna 2023.

Yksityinen kulutus kasvaa 0,6 prosenttia vuonna 2024. Työllisyystilanteen heikkeneminen ja sosiaalietuuksien leikkaukset hidastavat yksityisen kulutuksen toipumista, vaikka kuluttajien luottamus onkin hieman parantunut alkuvuonna. Vuonna 2025 yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu selvästi korkojen laskiessa ja ostovoiman kasvaessa.

## Kuluttajien luottamus

poikkeama keskiarvosta

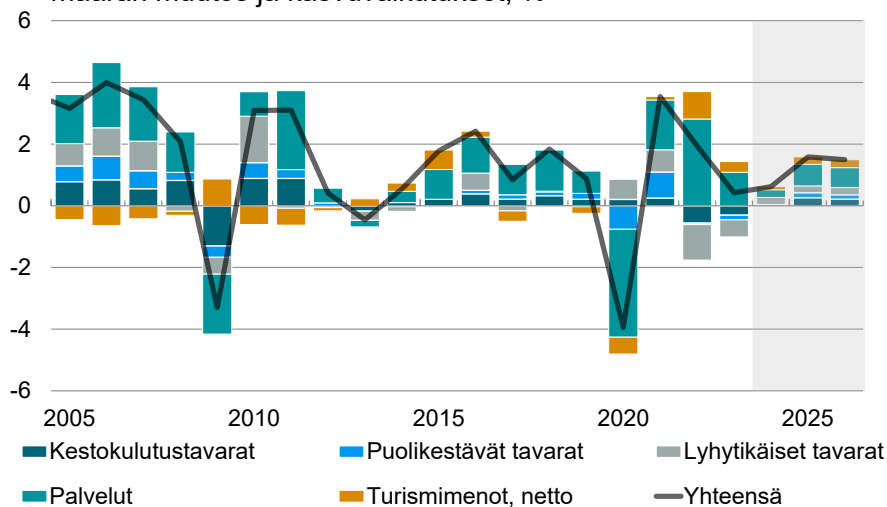


Lähde: Tilastokeskus

Kuluttajien luottamus oli alkuvuonna yhä hyvin heikkoa, vaikka paranikin hieman loppuvuoden 2023 lukemista. Kuluttajat näkevät erityisesti Suomen talouden tilanteen erityisen synkkänä, mutta enemmistö vastaajista odottaa kuitenkin oman taloutensa tilanteen paranevan vuoden sisällä.

Kestokulutustavaroiden kulutus laski 4 prosenttia vuonna 2023 ja jäi jopa selvästi alle vuoden 2019 tason. Henkilöautojen ensirekisteröinnit ovat pysyneet matalalla tasolla. Kestokulutustavaroiden ostoaiheet kuluttajien luottamuskyselyssä ovat edelleen hyvin negatiiviset, mistä johtuen kestokulutustavaroiden kulutuksen odotetaan piristyvän vasta loppuvuodesta 2024.

## Kotitalouksien kulutusmenot määrän muutos ja kasvuvaikutukset, %



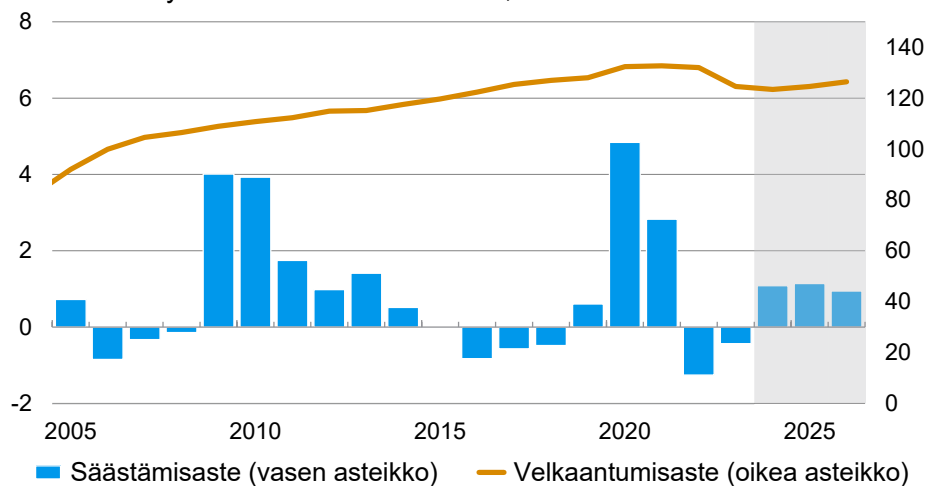
Lähde: Tilastokeskus, VM

Lyhytikäisten tavaroiden, kuten elintarvikkeiden, energian ja polttoaineiden kulutus väheni reilut 2 prosenttia vuonna 2023 korkeiden hintojen jarruttaessa kulutusta. Kun kotitalouksien voimassa olevien sähkösopimusten hinnat jatkavat laskuaan ja elintarvikkeiden hintojen nousu pysähtyy, ennakoidaan lyhytikäisten tavaroiden kulutuksen kääntyvän jälleen kasvuun vuonna 2024.

Palveluiden kulutus kasvoi aiemmista tilastotiedoista poiketen yli 2 prosenttia vuonna 2023. Vuonna 2024 palveluiden kulutuksen kasvu hidastuu, mutta kulutus kasvaa silti puoli prosenttia muun muassa matkailupalveluiden siivittämänä.

## Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen

osuus käytettävissä olevista tuloista, %



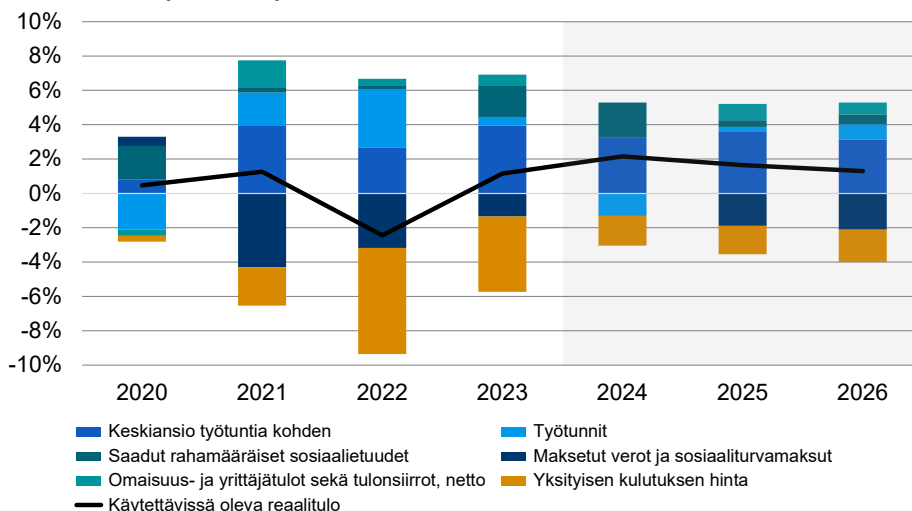
Lähde: Tilastokeskus, VM

Kotitalouksien säästämisaste oli lopulta hieman negatiivinen viime vuonna, kun Tilastokeskus tarkensi kotitalouksien kulutusta ylöspäin ja kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja alaspäin. Säästämisasteen ennakoidaan kääntyvän kuluvana vuonna positiiviseksi kuluttajien varovaisuuden hillitessä edelleen kulutuksen kasvua.

Kotitalouksien velkaantumisaste laski hyvin nopeasti vuonna 2023, kun uusien asuntolainojen nostot vähenivät. Velkaantumisaste kääntyy uudelleen kasvuun vasta vuonna 2025 kun korkotasoa on laskenut jo selvästi ja työllisyyskin alkaa toipua.

## Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalityulo <sup>1</sup>

muutos ja osatekijöiden kasvuvaiikutukset, %



Kotitalouksien yhteenlaskettua ostovoimaa mittaava käytettävissä oleva reaalityulo kasvoi reilun prosentin vuonna 2023 etupäässä palkkasumman ja saatujen sosiaalietuuksien kasvun myötä. Kotitalouksien maksamat korot kasvoivat voimakkaasti, mutta korkotason nousulla ei kuitenkaan ollut suurta vaikutusta käytettävissä oleviin tuloihin, sillä kotitalouksien saamat omaisuustulot kasvoivat lähes saman verran.

Kotitalouksien yhteenlasketun ostovoiman arvioidaan parantuvan myös vuosina 2024 ja 2025 inflaation hidastuessa edelleen. Vuonna 2024 ansiotulojen verotus kevenee hieman työttömyysvakuutusmaksun laskiessa, mikä parantaa palkansaajien ostovoimaa. Toisaalta sosiaalietuuksien leikkaukset heikentävät pienituloisten ostovoimaa ennustejaksolla. Yksityisen kulutuksen hintojen arvioidaan nousevan 1,7 prosentin vuosivauhdilla vuosina 2024 ja 2025.

1 Maksettujen verojen ja sosiaaliturvamaksujen kontribuutio sekä yksityisen kulutuksen hinta esitetään kuviossa vastakkaismerkkisinä, sillä niiden kasvu pienentää kotitalouksien käytettävissä olevaa reaalityuloa.



### 1.3.2 Julkinen kulutus

Julkisen kulutuksen kasvu oli kansantalouden tilinpidon ennakkollisten tietojen perusteella vuonna 2023 koko 2000-luvun ripeintä. Kulutusmenoja kasvatti etenkin paikallishallinnon huomattava kustannusten kasvu, jonka arvioidaan aiheutuneet mm. ikäsidonnaisten menojen kasvusta, hoitajajoukkojen purkamisesta sekä sote-uudistukseen liittyneistä hallinnollisista kustannuksista. Lisäksi kulutusmenoja kasvattivat Venäjän hyökkäyssodasta aiheutuneet puolustusvälinehankinnat ja maahanmuuttomenojen kasvu.

Julkisen kulutuksen volyymin kehitys pysyy nollassa tuntumassa vuonna 2024 ja laskee 2025. Kulutusmenojen kasvua jarruttavat mm. hallituksen toimintameno-säästöt, jotka jatkuvat koko hallituskauden ajan. Lisäksi kulutusmenojen kasvua hidastavat hyvinvointialueiden omat pysyvät sopeutustoimet, joita on sisällytetty ennusteeseen vuonna 2024 0,6 mrd. euron edestä ja 0,15 mrd. edestä vuosina 2025 ja 2026.

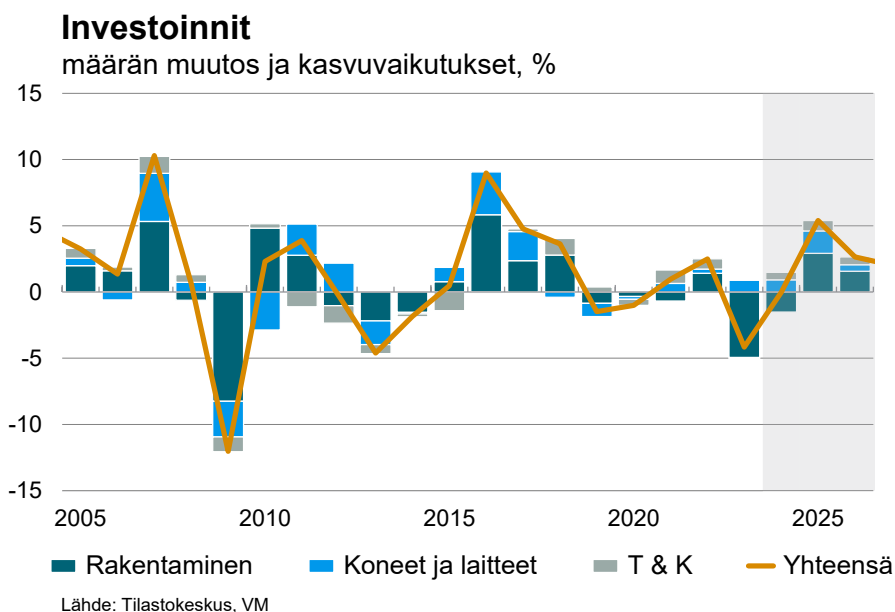
Julkisen kulutuksen arvo kuitenkin kasvaa kaikkina ennustevuosina hintojen kasvun vuoksi. Julkisen sektorin ansiokehitystä vauhdittavat kunta- ja hyvinvointialueille sovitut palkkausjärjestelmien kehittämissuunnitelmat sekä hyvinvointialueiden palkkojen yhtenäistämiseen liittyvä sopimus. Näiden sovitujen kehittämissuunnitelmien oletetaan pitävän paikallishallinnon ansiokehityksen yleistä ansiokehitystä ripeämpänä vuoteen 2027 saakka.

### 1.3.3 Investoinnit

Investoinnit vähenivät 4,2 prosenttia vuonna 2023, ja vuoden 2024 osalta ennakoidaan investointien volyymin pysyvän nykyisellä tasolla. Vuoden 2025 aikana investointien ennakoidaan kääntyvän jälleen voimakkaampaan 5,4 prosentin kasvuun. Investointien osuus BKT:sta vuonna 2023 on 23,4 prosenttia. Yksityisten investointien osuus BKT:sta on 19,3 prosenttia ja julkisten investointien osuus 4,0 prosenttia. Vuonna 2024 yksityisten investointien ennakoidaan putoavan 2,0 prosenttia kun taas julkiset investoinnit kasvavat 9,5 prosenttia.

Investoinneista noin puolet syntyy rakentamisesta, josta taas reilut puolet on asuinrakentamista. Investointien vähenemisen taustalla on erityisesti voimakas väheneminen asuinrakentamisessa. Vuonna 2023 pudotus talonrakentamisessa oli 9,5 prosenttia ja tälle vuodelle ennakoidaan pudotuksen jatkuvan sekä asuinrakentamisen että muun talonrakentamisen alueella.

Kaikissa muissa investointierissä paitsi kone- ja laiteinvestoinneissa volyymit vuonna 2023 olivat edellisvuotta pienempiä.





## Rakentaminen

Asuinrakennusinvestoinnit vähenevät vuonna 2024, mutta rakentamisen odotetaan elpyvän vuonna 2025. Vuodelle 2024 pudotusta ennakoidaan 4 prosenttia ja vuodelle 2025 kasvua noin 5 prosenttia. Rakentaminen vähenee toista vuotta peräkkäin mikä tarkoittaa, että uusissa aloituksissa ollaan alemmalla tasolla kuin kertaakaan 2000-luvulla. Tämä näkyy voimakkaasti sekä rakentamisen työllisyydessä että rakennusliikkeiden rahoitusvaikeuksina.

Väestöennusteen perusteella asuntojen kysyntä tulee etenkin kasvukeskuksissa kasvamaan. Uusien asuntojen tarvetta tukee myös asuntokuntien pieneneminen, joten rakentamisen tarve säilyy jatkossakin.

Jo vuonna 2023 valtion korkotuella käynnistynyt asuntorakentaminen kattoi lähes puolet uusista asuntoaloituksista. Myös vuonna 2024 tulee korkotuetun ARA-rakentamisen rooli olemaan merkittävä ja uusimmassa lisätalousarviossa on esitetty korkotukivaltuuden nostamista 2,25 miljardiin euroon vuodelle 2024 mikä mahdollistaa myös vuonna 2023 hakemukset jättäneiden asumisoikeushankkeiden toteuttamisen. Hallitusohjelmassa päätetty asumisoikeusasuntojen rakentamisen lopettaminen lykkääntyy näin muutamalla vuodella. Päätöksellä tuetaan suhdannetilannetta ja alan työllisyyttä.

Asuntomarkkinat elpyvät, kun korot laskevat, kuluttajien luottamus asuntomarkkinoihin paranee ja asuntojen hinnat ovat laskeneet korkeampaa korkotasoa vastaavalle tasolle. Asuntojen kysyntä tulee etenkin kasvukeskuksissa kasvamaan maan sisäisen muuttoliikkeen ja maahanmuuton seurauksena Asuntoaloitusten määrä nouseekin nykyisestä, mutta rakentaminen jää viime vuosia alemmalle tasolle. Vuosina 2026 asuinrakentamisen odotetaan kasvavan 3 prosentin vauhtia ja tämän jälkeen kasvu tasaantuu 1-1,4 prosentin kasvuun.

Vuonna 2023 rakentamista ylläpiti käynnissä olevat hankkeet. Valmistuneiden asuntojen määrä on nyt kääntynyt laskuun. Suhdannenäkymien kannalta liittyikin kysymykseen siitä, onko rakentamisen pohja jo saavutettu. Tämän tyyppisiä arvioita voisi tehdä asuntoaloitusten

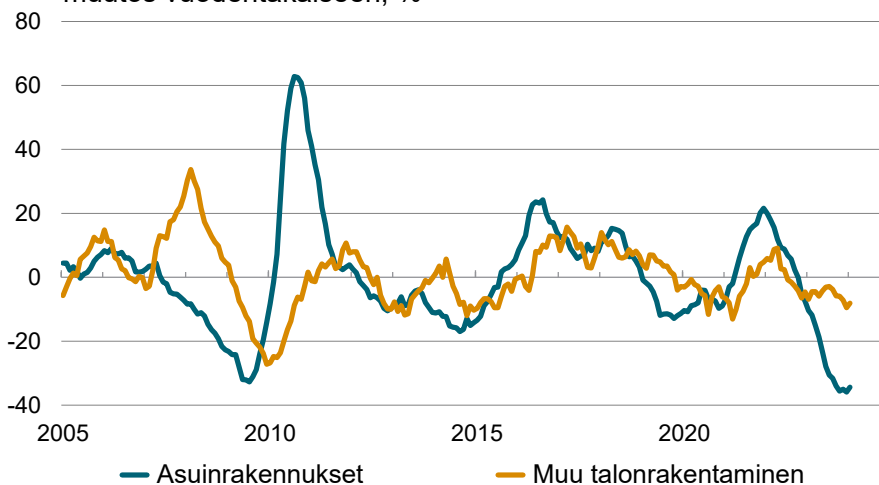
lupakehitystä arvioimalla, missä trendin pohja näyttäisi olevan saavutettu vuoden 2023 toisella neljänneksellä. Vuodelle 2024 asuntoaloitusten ennakoidaan olevan noin 21-22 000 asuntoa ja vuonna 2025 26-28 000 asuntoa.

Rakennusluvien kuutiomäärillä mitattuna voimakkain pudotus luvissa toteutui jo vuonna 2022, jolloin rakennusluvut vähenivät asuinrakentamisessa 38 prosenttia. Vuoden 2023 aikana vastaava pudotus trendissä oli 10 prosenttia. Alueellisesti tilanne on myös voimakkaasti polarisoitunut ja selvitysten mukaan 74 kunnassa ei vuonna 2023 aloitettu yhdenkään kerrostaloasunnon rakentamista.

Korjausrakentamisen vähentyminen vuonna 2023 sekä arvon että volyymin osalta heijastaa kustannusten nousua, mutta korjaustarpeiden odotetaan ylläpitävän korjausrakentamista jatkossakin.

## Uudisrakentamisen volyyymi-indeksi

muutos vuodentakaiseen, %



Lähde: Tilastokeskus

Näkemyks muiden talonrakennusinvestointien volyyymista on talven aikana synkentynt. Vaikka suunnitelmissa on ollut runsaasti hankkeita, tulevat suuri osa hankkeista viivästymään ja jäämään toteuttamatta. Tämä johtuu lähinnä synkistä talousnäkyistä. Muihin talonrakennusinvestointeihin sisältyy niin teollisuus-, varasto kuin liikerakennuksia. Toimitilarakentamista ylläpitää myös julkiset investoinnit. Vuonna 2024 muiden talonrakennusinvestointien oletetaan vähenevän 2 prosenttia ja kääntyvän jälleen 5 prosentin kasvuun vuonna 2025.

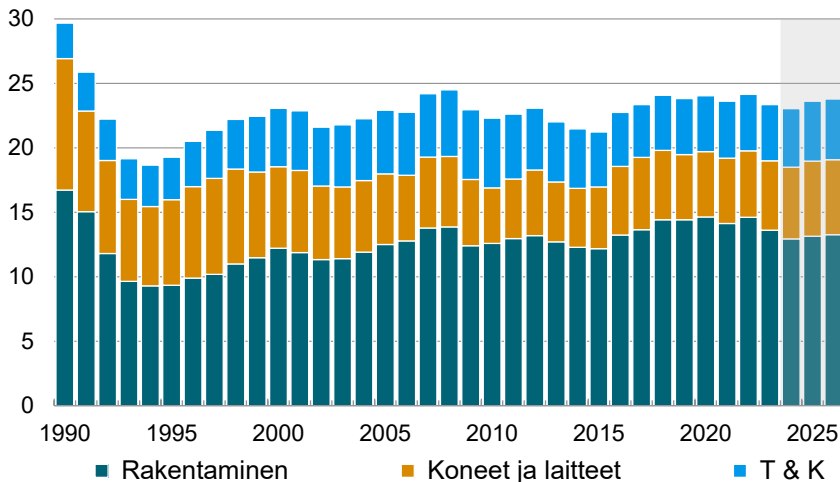
Maa- ja vesirakentamisen pudotus seuraa muuta rakentamista, kuten asuinalueiden perustuksia. Vielä vuonna 2022 merkittävä nousu maa- ja vesirakentamisessa syntyi tuulivoimaloiden rakentamisesta. Tuulivoimaloiden rakentaminen jatkuu, mutta maa- ja vesirakentamisen ne alueet, jotka perustuvat asuinrakentamiseen, lykkäntyvät. Maa- ja vesirakentaminen on vähentynyt, mutta sen odotetaan elpyvän vuodesta 2025 raiderakentamisen myötä.

### **Julkiset investoinnit**

Vaikka alijäämä rajoittaa julkisyhteisöjen investointimahdollisuuksia, investointiasteen arvioidaan kasvavan. Valtion investointeja pitää yllä kyberturvallisuuden, rajavalvonnan ja maanpuolustuksen vahvistaminen sekä EU:n investointirahoitus. Lisäksi T&K-rahoituslaki lisää tuntuvasti valtiohallinnon investointeja vuodesta 2024 alkaen vuoteen 2030 saakka. Vuonna 2025 on odotettavissa ensimmäiset ilmavoi-  
mien monitoimihävittäjien luovutukset, joiden siivittäminä julkiset investoinnit kasvavat huomattavasti aiemmasta.

Paikallishallinnossa investointien taso jää korkealle tasolle, investointipaineet jatkuvat väestön muuttoliikkeen ja rakennuskannan korjaustarpeiden vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon investointihankkeiden investointipaineet ovat merkittävät, mutta kohonneet kustannukset ja rahoituskulut hidastavat investointeja. Hallituksen päätökset voivat vaikuttaa huomattavasti julkisten investointien kehitykseen tulevina vuosina.

## Investoinnit suhteessa BKT:hen, %



Lähde: Tilastokeskus, VM

Kone- ja laiteinvestoinnit ovat kasvussa, vaikka investointiympäristö on haastava. Tuotanto on laskenut, kapasiteetin käyttöaste on melko matala ja korkojen nousu on kasvattanut investointikustannuksia. Yrityksillä on suuria investointitarpeita lähivuosina. Energiamurroksen lisäksi yhä etenevä digitalisaatio ja tekoälyn hyödyntäminen lisäävät kone- ja laiteinvestointeja.

Myös Suomen kustannuskilpailukyky on kunnossa ja erityisesti muuta Eurooppaa alhaisemmat energiakustannukset tukevat investointeja. Vuosi 2024 on vielä yksityisten kone- ja laiteinvestointien osalta heikompi, mutta vuodesta 2025 eteenpäin investointien odotetaan kasvavan selvästi.

Vihreän siirtymän investointisuunnitelmia on tiedossa lähes 240 mrd. euron edestä Suomeen. Suurin osa näistä suunnitelmista jää toteutumatta, mutta investointisuunnitelmia on huomattava määrä. Suurin osa suunnitelmista ajoittuu vuosikymmenen loppupuolelle, mutta erityisesti tuulivoima, akku, vety, datakeskus ja biojalostamoinvestointeja on suunnitteilla myös lähivuosina.

Tutkimus- ja tuotekehitysinvestoinnit sekä ohjelmisto- ja tietokantainvestoinnit vähenivät viime vuonna. Niiden odotetaan kuitenkin kääntyvän kasvuun. Suomessa on tavoite nostaa T&K-rahoitus 4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä. Tavoitetta tukevat julkisen T&K-rahoituksen kasvu, vuoden 2023 alussa voimaan tullut T&K-menojen verovähennysoikeus sekä EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä maksettavat tuet ja lainat. Tutkimus- ja tuotekehitystä lisää myös teknologian kehitys, joka on muuttamassa tuotantotapoja monella alalla, ja edellyttää tutkimukseen ja tuotekehitykseen panostamista.

**Taulukko 8.** Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	2022	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	50,0	-0,9	0,7	-9,5	-3,2	5,0	3,0
asuinrakennukset	30,4	1,9	5,0	-12,6	-4,0	5,0	3,0
muut talorakennukset	19,6	-4,4	-5,2	-4,7	-2,0	5,0	3,0
Maa- ja vesirakennukset	10,5	-2,5	11,2	-2,0	0,0	6,0	2,0
Koneet ja laitteet	21,4	3,0	1,5	4,1	4,0	7,0	2,0
T&K-investoinnit <sup>1</sup>	18,1	5,6	4,1	-0,5	3,0	4,0	3,0
<b>Yhteensä</b>	<b>100,0</b>	<b>1,0</b>	<b>2,5</b>	<b>-4,2</b>	<b>0,0</b>	<b>5,4</b>	<b>2,6</b>
yksityiset	82,6	4,2	2,7	-4,1	-2,0	3,8	3,7
julkiset	17,4	-11,7	1,3	-4,3	9,5	12,3	-1,4
Investointien hinta, yhteensä	6,5	2,4	6,5	4,7	0,3	0,8	1,9
		<b>prosenttia</b>					
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		23,6	24,1	23,4	23,0	23,6	23,8
yksityiset		19,4	19,9	19,3	18,7	18,8	19,0
julkiset		4,2	4,2	4,0	4,3	4,7	4,5

<sup>1</sup> Sisältää henkiset omaisuustuotteet ja kasvatettavat varat

## 1.4 Kotimainen tuotanto

### 1.4.1 BKT

Bruttokansantuotteen syntymistä tarjonnan kautta mittaa arvonlisäyksen kehitys, joka kansantalouden tilinpidossa jaetaan toimialoille. Yleensä kysynnän kautta mitatun BKT:n kehitys noudattaa arvonlisäyksen kehitystä. Viimeisten parin vuoden aikana bruttokansantuote ja bruttoarvonlisäys ovat kehittyneet osin eritahtisesti. Tämä selittyy lähinnä tuoteverojen ja tukipalkkioiden muutoksella. Vuonna 2023 bruttoarvonlisäyksen volyymi väheni 0,3 prosenttia, kun taas BKT:n volyymi putosi 1,0 prosenttia. Ero selittyy erityisesti tuoteverojen kertymän pienenemisellä.

Vuonna 2024 arvonlisäys kasvaa 0,2 prosenttia kun BKT:n muutoksen ennakoidaan olevan 0,0 prosenttia.

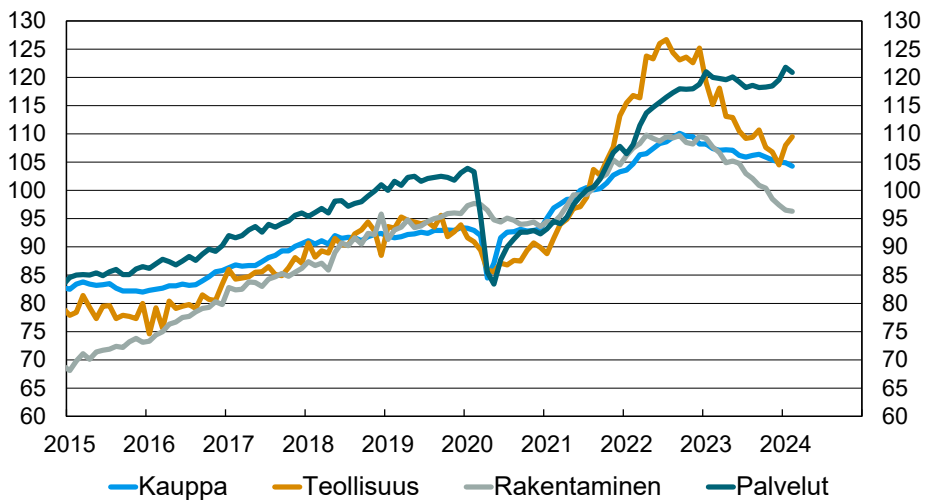
Vuoden 2023 kahdella viimeisellä neljänneksellä arvonlisäys aleni Tilastokeskuksen korjattujen arvojen mukaan edellisiin neljänneksiin verrattuna. Neljännesvuosittain tarkasteltuna kasvua tapahtui ainoastaan toisella neljänneksellä.

Vuonna 2024 kasvun odotetaan pysyvän vaimeana ja varsinkin teollisuustuotanto tulee kärsimään vaimeista vientimarkkinoista ja lakkojen vaikutuksista. Vuodelle 2024 arvonlisän kasvuksi ennakoidaan 0,2 prosenttia, mikä on vuodenvaihdetta synkempi näkymä. Vaikka lakkojen negatiivinen vaikutus on merkittävä, on niiden lopullista vaikutusta koko kansantalouden kannalta vaikea arvioida etu- tai jälkikäteen.

Tuotannon odotetaan elpyvän vuonna 2025 vientikysynnän lisäksi myös rakentamisen ja sitä kautta syntyvien palveluiden kautta. Vuodelle 2025 ennakoidaan noin 1,7 prosentin kasvuvauhtia arvonlisälle ja vuonna 2026 lähestytään pidemmän aikavälin potentiaalia, mikä on noin 1,5 prosenttia.

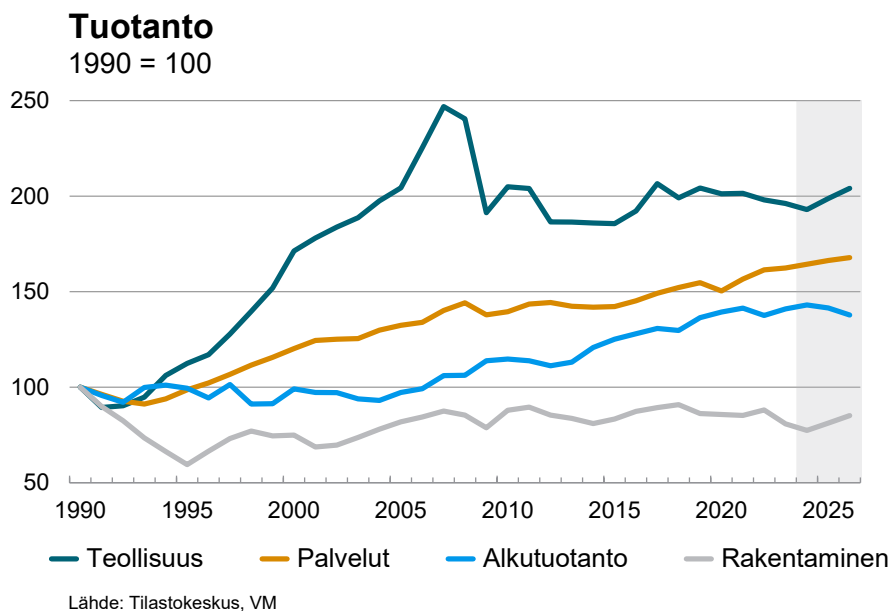
## Päätoimialojen liikevaihdon kehitys

2021 = 100, kausitasoitettu



Lähde: Tilastokeskus

Lähes kaikilla toimialoilla vuosi 2023 kääntyi tuotannon osalta laskuun vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Koko vuoden osalta tuotannon tasot kasvoivat vain maa- ja metsätaloudessa, energiahuollossa ja informaatio- ja viestintäpalveluissa. Sekä teollisuudessa että rakentamisessa odotukset ovat edelleen heikot.



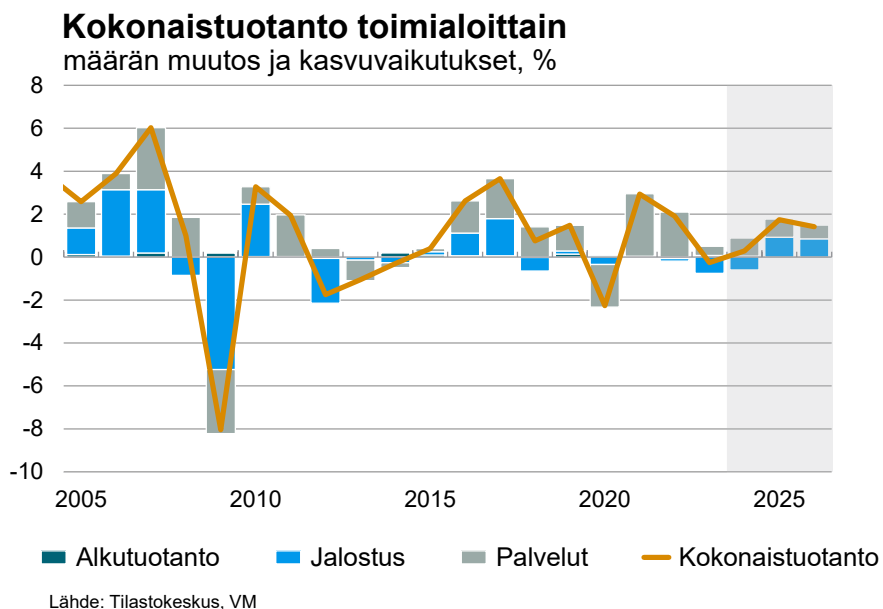
Alkutuotannossa metsätalouden tuotanto vähenee puunkäytön vähentyessä rakentamisessa ja metsäteollisuudessa. Myös ilmastopolitiikan tavoitteiden uskotaan vaikuttavan metsätaloudessa hakkuiden määrään, vaikka epävarmuutta vallitsee edelleen käänteen ajankohdasta. Puun tuonnin vähentyminen Venäjältä on ylläpitänyt hakkuutarvetta. Maataloudessa tiedot tuotannon arvoista vaihtelevat suuresti ja niihin liittyy paljon epävarmuutta. Alkutuotannon osalta ennakoitaan vielä vuodelle 2024 1,5 prosentin kasvua, mutta merkkejä tuotannon vähenemisestä on ollut esillä vuodelle 2025.

Vuodelle 2024 odotetaan teollisuuden tuotannon edelleen putoavan -1,6 prosenttia ja mahdollisuudet jopa suurempaan pudotukseen myös lakkojen vuoksi ovat olemassa. Vuosina 2025 ja 2026 kasvun odotetaan selvästi elpyvän. Rakentaminen vähenee edelleen vuonna 2024 kun aiemmin aloitettu tuotanto päättyy eikä uusia kohteita käynnistetä tai niitä lykätään. Tuotanto elpyy vasta vuonna 2025. Palvelutuotannon ennakoitaan kasvavan maltillisesti vuosina 2024–2026.

Palvelutuotanto kannattelee arvonlisän syntymistä kansantaloudessa edelleen. Sen merkitys on kasvanut viennissä ja koko talouden arvonlisästä palveluissa syntyy noin 70 prosenttia. Rakentamisen väheneminen välittyi edelleen palvelutuotantoon erityisesti informaatio- ja viestintäpalveluissa, rahoituksen toimialalla ja



liike-elämän muissa palveluissa. Raaka-aineiden ja energian hintojen vakautuminen ja kääntyminen laskuun parantavat energiaintensiivisten toimialojen, kuten kemianteollisuuden näkymiä. Epävarmuus euroalueen taloudessa varjostaa edelleen metsä- ja metalliteollisuuden näkymiä.



## 1.4.2 Jalostus

Jalostukseen luetaan teollisuuden lisäksi kaivostoiminta ja rakentaminen. Teollisuutta on tehdasteollisuuden lisäksi niin lämpö-, sähkö- kuin muu energia- ja jätehuolto. Tehdasteollisuudessa suurimpia vientitoimialoja ovat metsäteollisuus, kemianteollisuus, metalliteollisuus- ja sähkö- ja elektroniikkateollisuus, joihin luetaan useita TOL-luokituksen mukaisia alatoimialoja, mutta kokonaisuudessa ne kattavat yli 60 prosenttia Suomen viennistä.

Teollisuustuotannon kausitasoitettu volyyymi-indeksi on näyttänyt pudotusta 2022 alkuvuodesta lähtien. Heikkenevät suhdanteet ovat näkyneet myös tilauskirjoissa, vaikka vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä nähtiin selvää piristymistä teollisuuden uusissa tilauksissa. Myös odotuksilla arvioituna teollisuuden suhdanteet ovat negatiiviset.

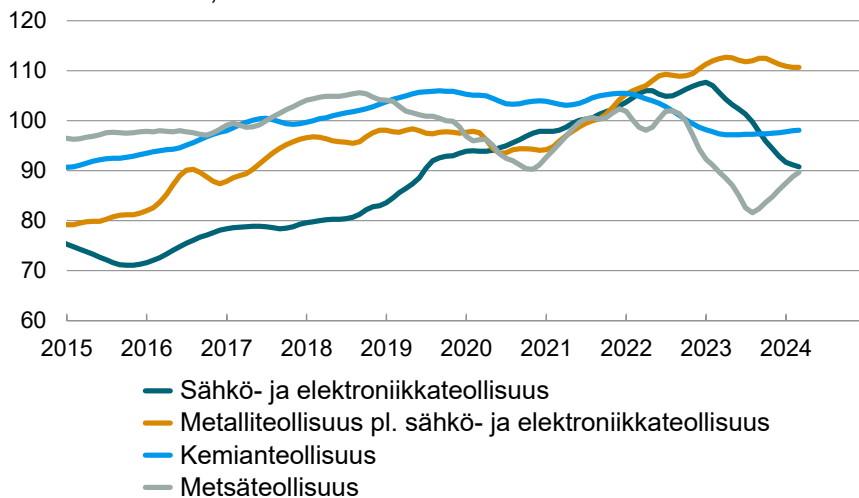
Metsäteollisuus on kärsinyt alan huonoista vientinäkymistä ja korkeista kustannuksista. Vuonna 2023 tuotanto väheni 12,1 prosenttia. Vuoden 2023 loppua kohden alalla näkyi kuitenkin myös tuotannon kasvua. Lisääntynyttä kapasiteettia uusissa tuotantolaitoksissa on toisaalta kompensoinut tuotantolaitosten lopettaminen. Sahojen toimintaan vaikuttaa myös rakentamisen väheneminen. Metsäteollisuuden viennin päämarkkina-alue on Eurooppa ja erityisesti Saksa. Tärkeä sellun vientimarkkina on myös Kiina. Sellun hintataso on laskenut voimakkaasti, mutta kääntynyt jo uudelleen nousuun. Sellun vientihinta on edelleen korkealla tasolla.

Kemianteollisuuden tilauskannat ovat palautuneet useiden huippuvuosien jälkeen lähemmäksi normaalitasoa, mikä selittää viimeisten neljännesten pudotuksia tuotannon tasoissa. Kemianteollisuuden näkymät seuraavat toisaalta viennin ja toisaalta kotimaisen metsäteollisuuden näkymiä. Vientihinnat nousivat viime vuoden lopulle asti, mutta kääntyivät laskuun tänä vuonna. Energian hinnan alentuminen on kääntänyt toimialan näkymät lievästi positiivisiksi lakoista huolimatta.

Metalliteollisuudessa, ml. metallien jalostus ja kone- ja metallituoteteollisuus, tuotannon kasvu on pysähtynyt ja tilaukset alkaneet vähentyä. Vuonna 2023 tuotanto metalliteollisuudessa vielä kasvoi teollisuuden aloista eniten eli 4,4 prosenttia. Myös sähkö- ja elektroniikkateollisuus on tärkeä vientitoimiala. Vuonna 2023 sen tuotanto putosi noin 9 prosentilla.

## Teollisuustuotannon volyymi-indeksi toimialoittain

2021 = 100, trendi

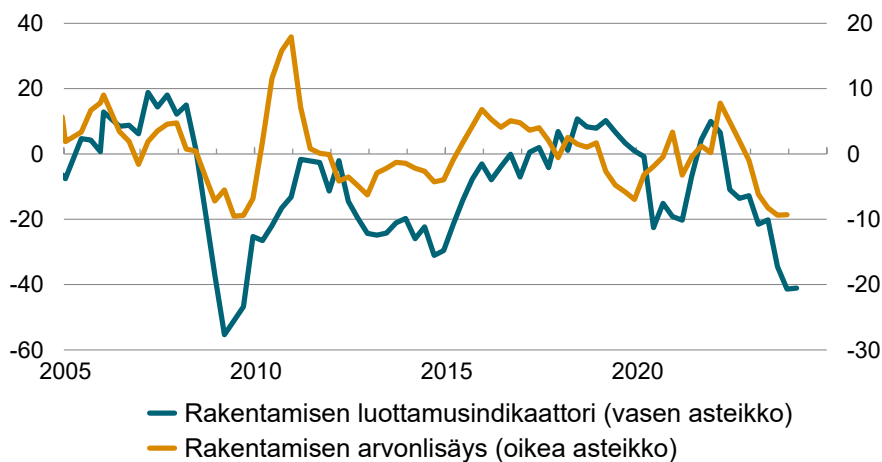


Lähde: Tilastokeskus

Rakentaminen on vähentynyt vuodesta 2022 lähtien. Tuotannon suhdannekuvaajat ennakoivat pohjan olevan saavutettu, mutta tuotannon odotetaan vielä vähenevän vuonna 2024 ennen toimialan elpymistä vuodesta 2025 lähtien. Rakennusteollisuuden suhdannebarometrit ovat syöksyneet alas ja luottamusindikaattorit ovat ennätyskellisen alhaisella tasolla.

## Rakentamisen luottamus ja tuotanto

kausitasoitettu saldo ja muutos vuodentakaiseen, %



Lähde: Tilastokeskus, Euroopan komissio

### 1.4.3 Palvelut

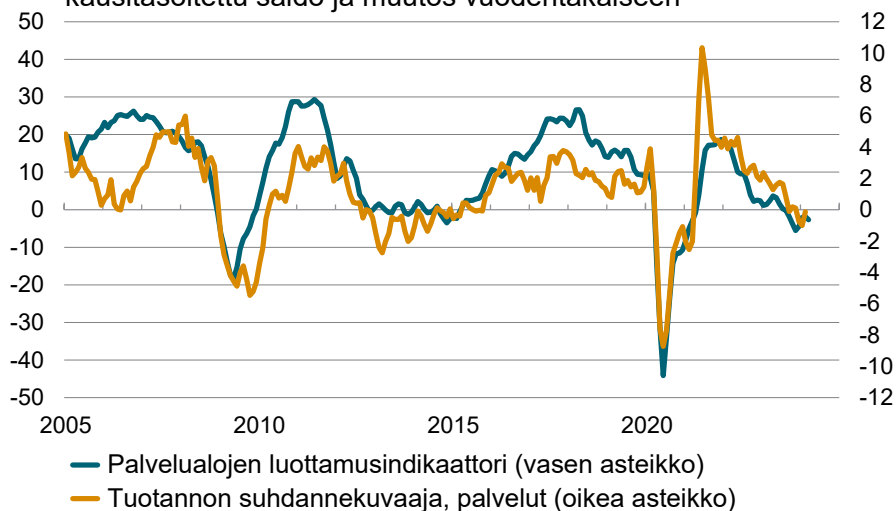
Vuonna 2023 useimmilla palvelutoimialoilla tuotanto on supistunut toisen vuosineljänneksen jälkeen. Koko vuoden osalta palveluiden tuotanto kasvoi 0,6 prosenttia. Palvelutuotannon taso on pitkään ylläpitänyt tuotannon säilymistä kohtuullisena. Vuonna 2023 myös palvelutuotannon taso jäi alhaiseksi verrattuna aikaisempiin vuosiin.

Yksittäisistä palvelutoimialoista rahoitus- ja vakuutustoiminnan volyymi putosi 9 prosenttia, mikä heijastelee uusien lainojen kysynnän laskua ja lainakannan supistamista. Samaan aikaan alan kannattavuus on kuitenkin ollut hyvä.

Vuodelle 2024 palveluihin ennakoidaan 1,2 prosentin kasvua, mikä on normaalia vähemmän. Vuosina 2025 ja 2026 kasvu on 1,2 ja 0,9 prosenttia.

## Palveluiden luottamus ja tuotanto

kausitasoitettu saldo ja muutos vuodentakaiseen



Lähde: Tilastokeskus, Euroopan komissio

### Taulukko 9. Tuotanto toimialoittain

	2022	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	osuus, % <sup>1</sup>	määrän muutos, prosenttia					
Teollisuus	22,0	0,1	-1,7	-1,0	-1,6	3,0	2,7
Rakentaminen	6,9	-0,6	3,4	-8,3	-4,3	5,0	4,8
Maa- ja metsätalous	2,7	1,4	-2,7	2,5	1,5	-1,1	-2,6
Teollisuus ja rakentaminen	28,9	-0,1	-0,4	-2,7	-2,3	3,5	3,2
Palvelut	68,4	4,2	3,1	0,6	1,2	1,2	0,9
<b>Tuotanto yhteensä perushintaan</b>	<b>100,0</b>	<b>2,9</b>	<b>1,9</b>	<b>-0,3</b>	<b>0,2</b>	<b>1,7</b>	<b>1,5</b>
Bruttokansantuote markkinahintaan		2,8	1,3	-1,0	0,0	1,6	1,5
Kansantalouden työn tuottavuus		0,9	-0,6	0,2	1,6	1,4	0,6

<sup>1</sup> Osuus käypähintaisesta tuotannosta perushintaan

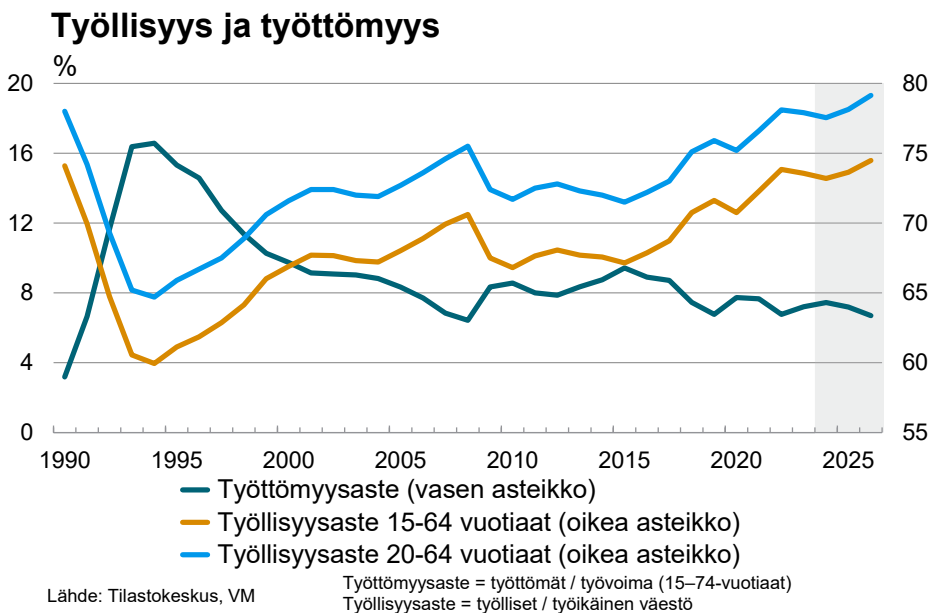
## 1.5 Työvoima

Työllisyyttä kohentaa suhdannenousu ja rakenteelliset toimet. Työllisten määrän kasvu hiipui vuonna 2023 ja työllisyysaste supistui hieman. Käänte työmarkkinoilla tapahtui kesällä. Vuoden lopussa työllisiä oli alkuvuotta vähemmän varsinkin yksityisellä sektorilla, koska avoimien työpaikkojen määrä väheni. Lisäksi työvoiman ulkopuolelle siirtyi runsaasti etenkin miehiä. Keskimäärin työllisten määrä vuonna 2023 oli vielä 0,3 prosenttia edellisvuotta suurempi, mutta tehdyn työn määrä eli työtunnit supistuivat 0,5 prosenttia. Lisäksi työllisyysaste laski 0,2 prosenttiyksikköä vuodesta 2022, sillä työikäisten määrä lisääntyi runsaan maahanmuuton seurauksena vuonna 2023 eniten 13 vuoteen.



Vuonna 2024 työllisten määrä vähentyy tilapäisesti, sillä työvoiman kysyntä on heikkoa talouden taantumana vuoksi. Elinkeinoelämä suunnittelee työllistävänsä selvästi vähemmän ihmisiä varsinkin jalostustoimialoilla. Osaavan työvoiman yleinen puute saa yritykset pitämään kiinni työntekijöistään, sillä taantuma näyttää jäävän lyhytaikaiseksi ja on todennäköistä, että lomautuksiin sekä muihin työvoimajoustoihin turvaututaan pikemmin kuin irtisanomisiin. Talouden odotetaan toipuvan loppuvuotta kohti ja varsinkin palvelualojen työllisyys elpyy, joten keskimäärin vuonna 2024 työllisiä on vain 0,5 prosenttia vähemmän kuin 2023 ja työllisyysaste laskee vain hieman. Rakennustoiminnassa työllisiä on yhä selvästi vuotta 2023 vähemmän. Työllisyyden laskun ja lomautusten suuren määrän vuoksi työtuntien määrä supistuu selvästi koko taloudessa.

Vuosina 2025 ja 2026 talouden kasvu on varsin vahvaa ja työllisyys lisääntyy vajaan prosentin verran vuosittain. Työllisyyden kasvu on laaja-alaista ja sitä tukee myös hallituksen työvoiman tarjontaa lisäävät toimet, joista ensimmäiset astuvat voimaan vuonna 2024. 15-64 vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,5 prosenttiin ja on korkein vuosikymmeniin.



Työttömien määrä lisääntyi viime vuonna, vaikka työllisiä oli samaan aikaan vielä edellistä vuotta enemmän. Näin on käynyt aiemmin vain kerran viimeisen reilun 30 vuoden aikana, mutta silloinkaan työttömien määrä ei lisääntynyt työllisten määrää enempää kuten vuonna 2023. Työttömien määrä kääntyi kasvuun jo keväällä 2023 ja eritoten miesten työttömyys lisääntyi naisia enemmän. Työttömyysaste nousi 7,2 prosenttiin työvoimasta. Työmarkkinoilla on siten paljon työvoimaa, noin 185 000 enemmän kuin 10 vuotta sitten.

Työttömyyden nousu jatkuu vuonna 2024. Erityisesti rakentamisen supistuminen lisää jalostuksen toimialan työttömyyttä. Myös teollisuudessa työllisyys supistuu korkealta tasolta. Työttömyysaste nousee 7½ prosenttiin vuonna 2024.

Talouden ja työllisyyden kääntyminen kasvuun vuosina 2025 ja 2026 vähentää työttömyyttä, mutta ammattitaitoisen työvoiman osaamisvaatimukset hidastavat työttömyyden laskua. Työttömyysaste jää vuonna 2026 runsaaseen kuuteen ja puoleen prosenttiin, joka on puoli prosenttiyksikköä enemmän kuin EU:n yhteisellä menetelmällä arvioitu rakenteellisen työttömyyden taso Suomessa.



**Taulukko 10. Työvoimatase**

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	<b>1000 henkeä keskimäärin vuodessa</b>					
Työikäinen väestö (15–74-vuotiaat)	4123	4120	4131	4131	4131	4131
Työikäinen väestö (15–64-vuotiaat)	3417	3421	3442	3442	3442	3442
Työvoima (15–74-vuotiaat)	2765	2808	2830	2825	2834	2852
Työlliset (15–74-vuotiaat)	2555	2619	2628	2615	2631	2661
siitä 15–64-vuotiaat	2470	2526	2532	2519	2535	2564
Työttömät (15–74-vuotiaat)	212	190	204	210	204	191
	<b>määrän muutos, 1000 henkeä</b>					
Työikäinen väestö (15–64-vuotiaat)	-3	4	21	0	0	0
Työlliset (15–64-vuotiaat)	50	56	6	-13	15	29
	<b>prosenttia</b>					
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat)	72,3	73,8	73,6	73,2	73,6	74,5
Työllisyysaste (20–64-vuotiaat)	76,6	78,1	77,9	77,5	78,1	79,1
Työttömyysaste (15–74-vuotiaat)	7,7	6,8	7,2	7,4	7,2	6,7
	<b>1000 henkeä vuoden aikana</b>					
Maahanmuutto, netto	23	34	58	55	50	50

## ***Työmarkkinoilla paljon työvoimaa työikäisen väestön vähentymisestä huolimatta***

Suomessa on ennätysellisen paljon työvoimaa, vaikka työikäinen väestö supistui vuosina 2010–2023. Työikäisen väestön määrä on vähentynyt noin 113 000 henkilöllä vuodesta 2010 vuoteen 2023<sup>1</sup>. Työvoiman määrä on samassa ajassa kuitenkin lisääntynyt 195 000 henkilöllä työllisyyden kasvaessa. Työllisyyden kasvulle on tarjonnan puolesta siis periaatteellisia edellytyksiä. Työvoiman kysyntä sen sijaan yskii parhaillaan taantumien takia. Suhdannesyistä työmarkkinoiden kireys on vuoden aikana hieman helpottanut, sillä työttömiä työnhakijoita on avoimia työpaikkoja kohti viime vuotta runsaammin ja myös korkea vakanssiaste eli avoimien työpaikkojen määrä työllistä kohti on laskenut. Tosin vakanssiaste oli vuonna 2023 yhä lähes kaksi kertaa suurempi kuin kymmenen vuotta sitten, viitaten työmarkkinoiden säilyneeseen historiaan nähden tiukkoina. Ammattitaitoisen työvoiman tarve on yrityskyselyjen mukaan sekin helpottanut vuodesta 2022, mutta yritysten näyttää olevan hidasta löytää tarvitsemiaan työntekijöitä mm. kokemuksen puutteen, erityisosaamisen ja koulutuksen riittämättömyyden vuoksi.

### ***Työikäisen väestön kehitys***

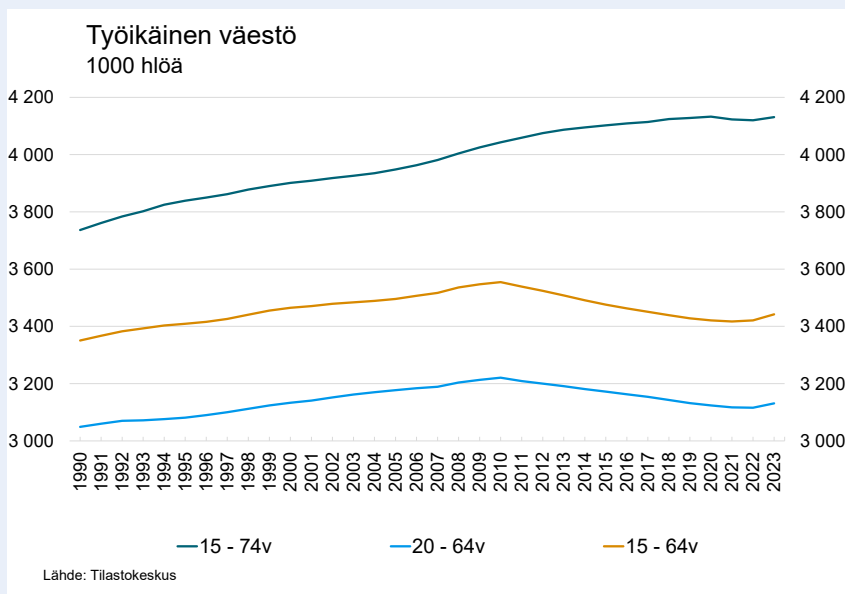
Suomessa oli työikäisiä 15–64-vuotiaita vuonna 2023 noin 3,4 milj. henkeä. Naisia oli 80 000 miehiä vähemmän. Työikäisen väestön määrä kasvoi aina vuoteen 2010 asti, jonka jälkeen väestön määrä laski yhtäjaksoisesti vuoteen 2021 saakka. Vuonna 2022 työikäisen väestön määrä kääntyi uudelleen kasvuun. Laajemmassa ikäryhmässä 15–74-vuotiaat väestön määrän kehitys on ollut vakaampaa.

Absoluuttisesti työikäisen väestön määrä on vähentynyt noin 113 000 henkilöllä vuodesta 2010 vuoteen 2023. Laskusta miesten osuus oli 37 000 henkeä ja naisten 76 000 henkeä. Viimeisen vuoden aikana 15–64-vuotiaiden määrä on lisääntynyt enemmän kuin 15–74-vuotiaiden, kun 65–74-vuotiaiden määrä on vähentynyt 10 000 henkilöllä.

---

1 Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan.

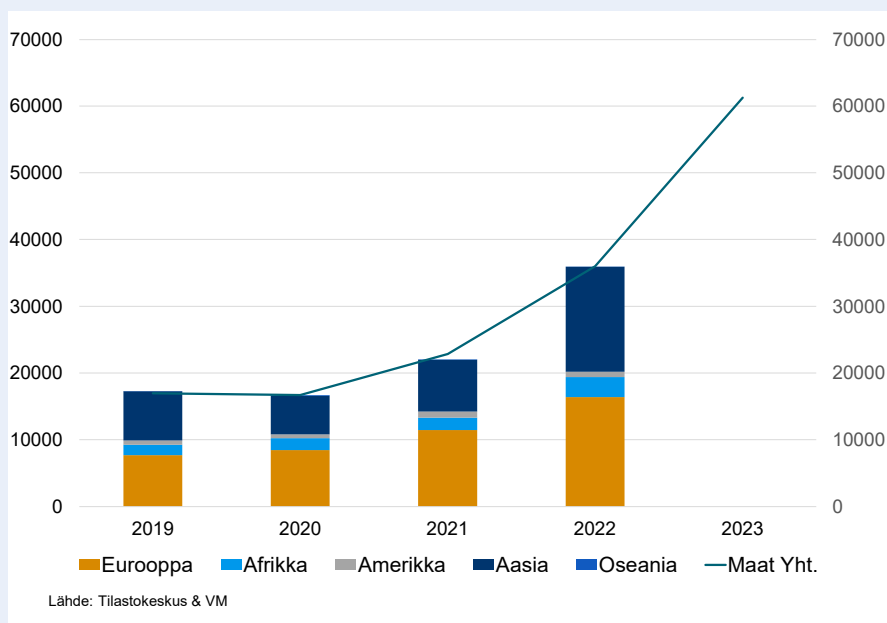
Kuvio 1. Työkäinen väestö 1990–2023, 1 000 henkilöä



Nettomaahanmuutto on lisääntynyt kahtena viime vuotena merkittävästi ja kääntänyt työkäisen väestön määrän kasvuun vuonna 2022. Erityisesti Euroopan Unionin ulkopuolisista maista on muutettu Suomeen huomattavasti kymmenen vuoden takaista runsaammin, samalla kun maastamuutto Suomesta on vähentynyt. Merkittävät Suomeen muuttaneiden henkilöiden lähtömaat olivat viime vuonna Ukraina, ja aiemmin monet Aasian maat, kuten Filippiinit, Sri Lanka, Intia, Bangladesh ja Kiina sekä Turkki ja Venäjä.

Vuodesta 2013 ulkomailta muuttaneiden miesten määrä lisääntyi noin 11 000 henkilöllä vuoteen 2022 mennessä ja naisten vajaalla 8 000 hengellä. Ikäluokittain suurin muuttoaalto on kohdistunut 25–34-vuotiaisiin, joten aktiiviväestön määrä on kasvanut maahanmuuton seurauksena. Vuonna 2022 15–64-vuotiaiden osuus maahan muuttaneista ulkomaalaisista oli 79 prosenttia.

Kuvio 2. Nettomaahanmuutto Suomeen lähtömaanosittain 2019–2023, henkilöä



Ulkomailla syntyneiden työllisyysaste oli Tilastokeskuksen mukaan Suomessa vuonna 2022 20–64-vuotiailla miehillä sama kuin EU27-maissa keskimäärin eli 78,3 prosenttia. Saman ikäluokan naisilla työllisyysaste oli korkeampi (68,3 %) kuin EU27-maissa (60,4 %) tai Ruotsissa (66,0 %). Varsinkin viime vuosina EU27-maiden ulkopuolella syntyneiden naisten työllisyysaste Suomessa on suhteellisesti noussut<sup>2</sup>.

Työkäisen väestön supistumisen vuoksi maahanmuuton kasvu Suomeen on yksi talouskasvun perusedellytyksistä. Tilastokeskuksen mukaan<sup>3</sup> 2000–2021 työllisten määrän kasvu on perustunut yksinomaan vieraskielisten henkilöiden varaan samalla kun kotimaisia kieliä puhuvien työllisten määrä on hieman supistunut. Vuoden 2021 jälkeen myös suomalaistaustaisten työllisten määrä on lisääntynyt<sup>4</sup>.

2 <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/maahanmuuttajanaisten-tyollisyys-parani/?listing=simple>

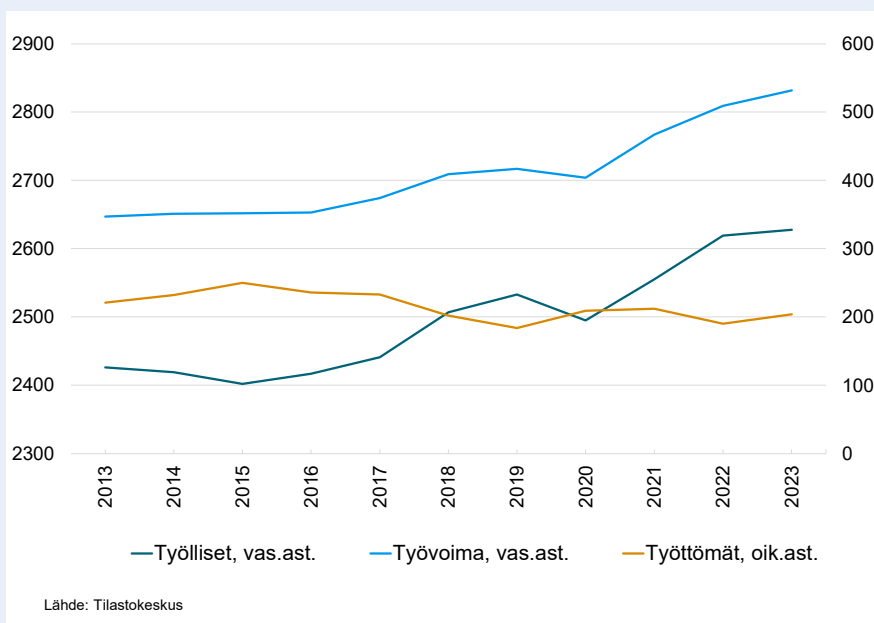
3 <https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2023/maahanmuuttajat-paikkaavat-suomen-tyollisyysvajetta/>

4 <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/maahanmuuttajien-tyollisyys-suomessa-yli-eu-keskitason-tyomarkkina-asema-heikompi-kuin-suomalaistaustaisilla/>

### Työllisyyden ja työttömyyden kehitys

Työllisten määrä on kymmenessä vuodessa kasvanut 202 000 tuhannella henkilöllä ja samaan aikaan työttömien määrä on supistunut 17 000 henkilöllä. Tämä on johtanut työvoiman huomattavaan kasvuun.

Kuvio 3. Työlliset, työttömät ja työvoima 2013–2023, 1 000 henkilöä

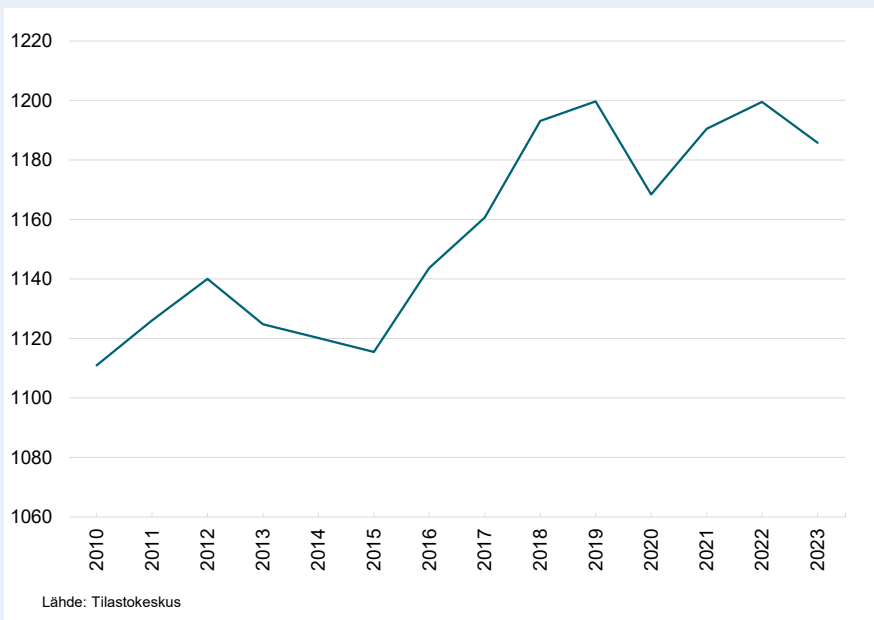


Merkittävä osa, 86 prosenttia, työllisyyden kasvusta on kohdistunut yksityiselle palvelusektorille, erityisesti informaatio- ja viestinnän sekä hallinto- ja tukipalveluiden toimialoille. Jalostuksen toimialoilla työllisiä on vain hieman enemmän kuin kymmenen vuotta sitten. Varsinkin alkutuotannosta ja metsäteollisuudesta työpaikkoja on vähentynyt, kuten myös kaupan alalta. Sukupuolittain työllisten naisten määrä on kasvanut.

Työttömien määrän lasku on ollut merkittäväntä 20–24-vuotiaiden miesten keskuudessa. Yli 55-vuotiaita miehiä ja naisia on työttöminä hieman enemmän kuin kymmenen vuotta sitten.

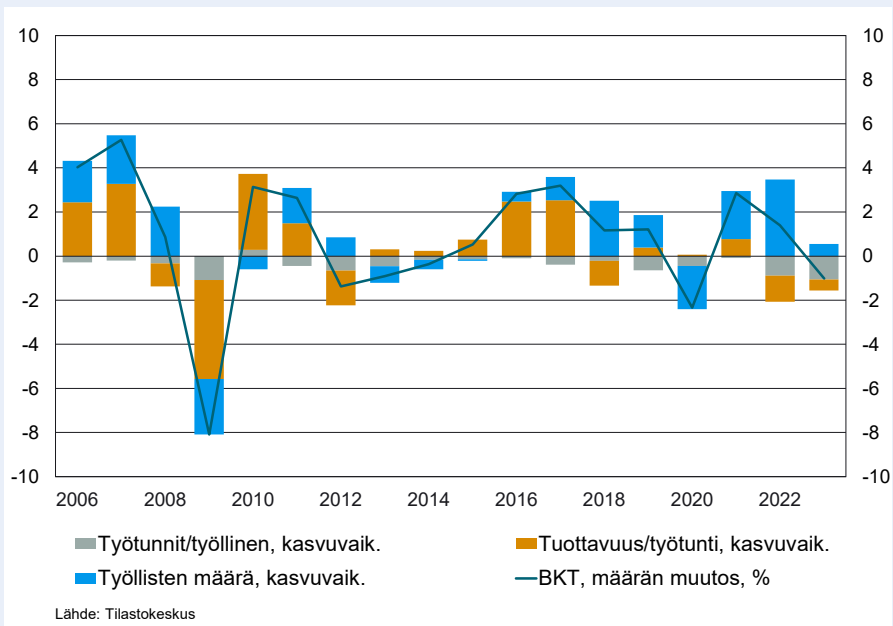
Työntekijää kohden laskettuna keskimääräinen vuosittainen työaika on pienentynyt kymmenessä vuodessa 4,5 prosenttia mm. osa-aikatyön lisääntyttyä. Sen sijaan työaika työikäistä kohti on kuitenkin kasvanut 5,4-prosenttia, joten supistuvan väestön oloissa suhteellinen työaika on lisääntynyt.

Kuvio 4. Keskimääräinen työaika väestöä kohti 2010–2023, tuntia/15–64-vuotias



Keskimääräisen vuosittaisen työajan lyhentyessä trendinomaisesti työllisten määrän täytyy kasvaa tai samaan aikaan tuottavuuden täytyy kohentua, jotta tuotannon määrä pysyisi samana tai kasvaisi. Kymmenen viime vuoden aikana bruttokansantuote on kasvanut 9,6 prosenttia ja iso osa tästä on tullut työllisten määrän kasvusta, joka oli 8,3 prosenttia. Tuottavuus ei ole samaan aikaan juurikaan keskimäärin kohentunut.

Kuvio 5. BKT:n kasvu jaettuna työllisiin, työtunteihin ja tuottavuuteen 2006–2023

**Lähteet:**

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma; <https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma#/>

## 1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat

### 1.6.1 Palkat

Reaaliansioiden lasku on ohi, sillä reaaliset ansiot lisääntyivät prosentin viime vuoden viimeisellä neljänneksellä. Nimellispalkkojen nousuvauhti nopeutui keskimäärin runsaaseen neljään prosenttiin vuonna 2023, mutta inflaatio oli tätä nopeampaa, jolloin reaali-ansiot supistuivat edelleen keskimäärin vuonna 2023.

Nimellisansioiden nousuvauhdin nopeutuminen oli seurausta sopimuspalkkojen kasvusta, sillä palkkaliukumat pienenevät. Erityisesti kuntasektorin sopimuspalkkojen nousu nopeutui selvästi, mutta muillakin julkisen ja yksityisen sektorin toimialoilla maksettiin edellisvuotta suurempia sopimuspalkkoja. Toimialoista etenkin kiinteistö- ja vakuutuspalveluiden sekä terveydenhoitopalveluiden ansioiden nousuvauhti nopeutui merkittävästi, kun taas jalostuksen nousuvauhti nopeutui vain hieman.

Kaksivuotiset työehtosopimukset ulottuvat yksityisellä ja julkisella sektorilla pääsääntöisesti loppuvuoteen 2024. Solmittujen sopimusten korotukset olivat vuonna 2023 yleisimmin noin neljä ja puoli prosenttia vuositasolla. Siis selvästi suurempia kuin edellisenä vuonna ja suurimmat 14 vuoteen. Lisäksi kunta- ja hyvinvointialalla palkankorotukset ylittävät tämän, koska sopimukset sisältävät ns. yleisen linjan lisäksi palkkarakenneohjelman ja palkkojen yhteensovittamisen kustannuksia. Paikallishallinnosta muodostuikin tämän sopimuskierroksen palkkajohtaja.

Vuonna 2024 sopimuskorotusten vuosivaikutus on noin puolitoista prosenttia, sillä edellisenä vuotena maksettuja kertapalkkioita ei sisälly enää sopimukseen. Lisäksi ansioita nostaa lisääntyvä palkkaliukuma. Monella alalla sopimuskorotukset ajoittuvat vuotta 2023 aikaisemmiksi. Paikallishallinnossa korotukset ovat muuta taloutta selvästi suurempia myös vuonna 2024. Näin nimellisansioiden nousevat vuonna 2024 kolme ja puoli prosenttia.

Reaalinen ansiotasokuilu ei kuroudu vielä umpeen. Vuosille 2025 ja 2026 ei ole montakaan työehtosopimusta voimassa, joten reaali-ansioiden nousuoletus koko taloudessa kytkeytyy ennustettuun, vaimeaan tuottavuuden kasvuun. Paikallishallinnon korotukset jatkuvat suurina vuonna 2025. Nimellisansioiden ennustetaan



lisääntyvän runsaat kolme prosenttia vuodessa vuosina 2025 ja 2026. Rakenteelliset tekijät viittaavat maltillisiin nimellispalkkapaineisiin, sillä työttömyys näyttäisi olevan rakenteellista tasoaan suurempaa.

Palkkasumma lisääntyi 4,9 prosenttia vuonna 2023. Palkkasummaa nostivat sekä ansioiden, tulospalkkioiden että työllisyyden kohentuminen. Nopeinta palkkasumman nousu oli julkisella sektorilla heijastaen myös työllisyyden kasvua julkisilla aloilla. Yksityisellä sektorilla erityisesti koronasta aiemmin kärsineillä aloilla ja liike-elämää palvelevilla aloilla palkkasumma nousi myös nopeasti. Rakennusalalla palkkasumma supistui laskevan työllisten määrän vuoksi.

Palkkasumman kehitykseen vaikuttaa nimellisansioiden lisäksi työllisyyden kokonaiskehitys ja sen uudelleenkohdentuminen eri aloille. Työllisyyden supistuessa palkkasumman ennakoitaan vuonna 2024 lisääntyvän alle kolme prosenttia, samalla kun nimellisansioiden nousuvauhdin odotetaan hidastuvan. Vuosina 2025 ja 2026 ansioiden nousuvauhdin odotetaan hidastuvan ja työllisyyden kasvun nopeutuvan, joten palkkasumma lisääntyy runsaat neljä prosenttia vuodessa vuosina 2025 ja 2026.

**Taulukko 11.** Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	muutos, prosenttia					
Sopimuspalkkaindeksi	1,8	1,8	3,9	2,9	2,6	2,4
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	0,7	0,6	0,3	0,6	0,7	0,7
<b>Ansiotasoindeksi</b>	<b>2,4</b>	<b>2,4</b>	<b>4,2</b>	<b>3,5</b>	<b>3,3</b>	<b>3,1</b>
Reaalinen ansiotaso <sup>1</sup>	0,2	-4,7	-2,0	1,6	2,0	1,7
Palkkasumma	5,5	6,6	4,9	2,7	4,0	4,3
Keskiansiot <sup>2</sup>	3,5	3,1	4,3	4,1	3,7	3,4
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti koko kansantaloudessa <sup>3</sup>	3,5	4,7	5,0	1,8	2,3	2,8

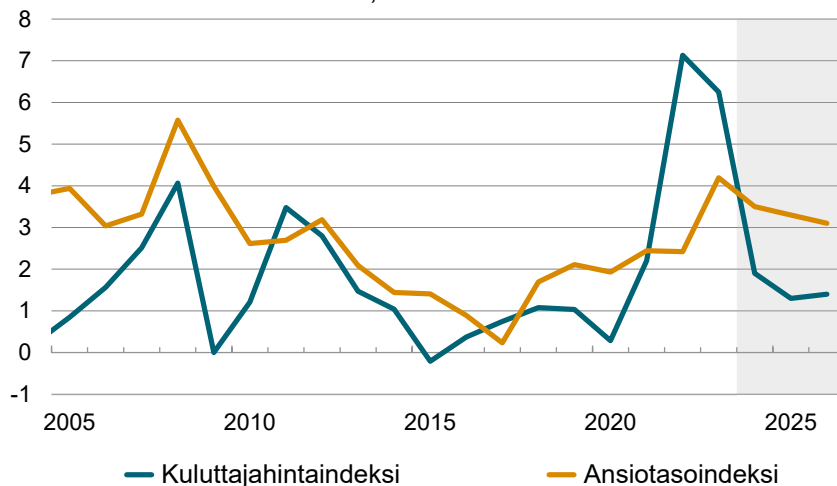
<sup>1</sup> Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

<sup>2</sup> Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

<sup>3</sup> Palkansaajakorvaukset jaettuna bruttoarvonlisäyksen volyyymilla perushintaan.

## Kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksi

muutos vuodentakaiseen, %

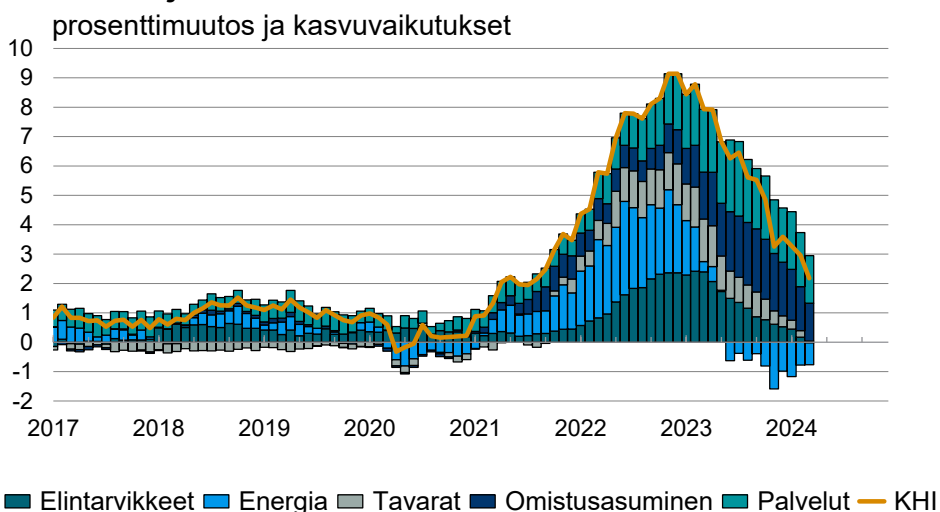


Lähde: Tilastokeskus, VM

### 1.6.2 Kuluttajahinnat

Inflaatio on hidastunut edelleen alkuvuodesta, ja hidastuminen jatkuu vuoden 2024 aikana. Hidastuminen on erittäin laaja-alaista. Tällä hetkellä inflaatiota ylläpitävät enää omistusasuminen ja palvelut, sillä tavaroiden ja elintarvikkeiden hinnat ovat lähes samalla tasolla kuin vuosi sitten ja energian hintojen lasku on jatkunut.

## Kuluttajahintaindeksi



Lähde: Tilastokeskus

Energian vaikutus inflaatioon pysyy negatiivisena myös lähivuosina. Tämä johtuu etenkin sähkön kuluttajahinnan laskusta, mutta markkinat odottavat myös öljyn hinnan laskevan ennustejaksolla. Markkinakehityksen lisäksi energian hintaennusteeseen vaikuttaa Tilastokeskuksen elokuussa 2023 tekemä tasokorjaus sähkön hintaindeksiin, joka teknisesti vaikuttaa inflaatiota laskevasti heinäkuuhun 2024 saakka. Kaiken kaikkiaan energian hinnat laskevat keskimäärin noin 6 prosenttia vuonna 2024 ja edelleen noin 2 prosenttia vuonna 2025.

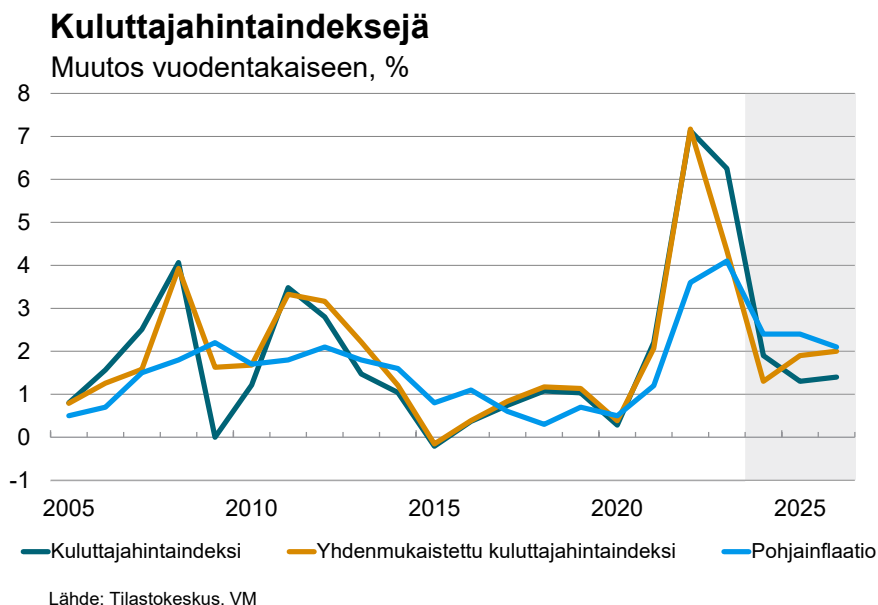
Elintarvikkeiden hintojen vuosimuutos on hidastunut nopeasti, ja tuoreruoan hinta on jopa laskenut suhteessa vuodentakaiseen. Tuottajahintojen ja energian hintojen lasku jatkavat välittymistään ruoan hintaan. Myös ruoan maailmanmarkkinahinnat ovat jatkaneet laskuaan. Yritysten myyntihintaodotusten mukaan suurempi osa elintarviketeollisuuden yrityksistä aikookin laskea hintoja seuraavan 3 kuukauden aikana kuin nostaa niitä.

Tavaroiden tuonti- sekä kotimaan tuottajahinnat ovat pysyneet vakaina. Lisäksi kysyntä on heikkoa, mikä johtuu kuluttajien reaalityulojen heikosta kehityksestä ja kulutuksen painottumisesta palveluihin pandemian jälkeen. Yritysten myyntihintaodotukset ennakoivatkin kulutustavaroiden hintojen nousun hidastumista jatkosakin. Eniten hintapaineita on sen sijaan jäljellä palveluissa, vaikka sielläkin hintojen

nousu on hidastunut huipusta. Palveluiden hintojen nousu on laaja-alaista ja myyntihintaodotukset viittaavat vielä hintojen nousuun. Ennustetun mukainen palkkojen kehitys pitää palveluinflaation 3,4 prosentissa vuonna 2024 ja noin 3 prosentissa vuosina 2025 ja 2026.

Asuntolainojen ja kulutusluottojen korkojen nousun vaikutus on viimeisen vuoden aikana korostunut kansallisessa kuluttajahintaindeksissä (KHI). Niiden osuus inflaatiosta on edelleen noin 2 prosenttiyksikköä kun muiden hyödykkeiden yhteenlaskettu vaikutus on alle prosenttiyksikön. Vaikutus on kuitenkin jo pienentynyt ja pienenee ennustejaksolla entisestään keskikorkojen nousun hidastuessa ja myöhemmin niiden kääntyessä laskuun. Korkojen vuoksi KHI:llä mitattu inflaatio on vielä tänä vuonna yhdenmukaistetulla indeksillä (YKHI) mitattua nopeampaa. Toisaalta vuosina 2025 ja 2026 korkojen laskiessa vaikutus on päinvastainen, YKHI:llä mitattu inflaatio on nopeampaa kuin KHI:llä mitattu.

Vuonna 2024 inflaatio on keskimäärin 1,9 prosenttia KHI:llä mitattuna. Vuonna 2025 inflaatio on keskimäärin 1,3 prosenttia, ja vastaavasti vuonna 2026 1,4 prosenttia. Inflaation hidastuminen ensi vuonna on seurausta omistusasumisen vaikutuksen kääntymisestä negatiiviseksi korkojen laskiessa. Sen sijaan YKHI:llä mitattu inflaatio kiihtyy hieman, kun mm. energian negatiivinen vaikutus pienenee ja muiden hyödykkeiden kysyntä elpyy. Myös välillisten verojen (erityisesti arvonlisäveron) korotukset kiihdyttävät inflaatiota ennustejaksolla. Olettaen, että kehysriihessä päätetyt kulutusveromuutokset menevät täysin hintoihin, suora vaikutus inflaatioon on noin 0,7 prosenttiyksikköä. Palveluiden hintojen nousu ylläpitää inflaatiota eniten tulevina vuosina. Hintataso jää energiakriisiä edeltävää tasoa korkeammaksi.



Suurimpina yläsuuntaisina riskeinä inflaatiolle ovat edelleen palkkojen nousun vaikutus sekä geopoliittisiin jännitteisiin liittyvät vaikutukset hintoihin. Esimerkiksi Punaisenmeren tilanteen seurauksena nousseet rahtikustannukset voivat nostaa tavaroiden hintoja loppuvuodesta, mutta hintavaikutuksen odotetaan olevan pieni. Toisaalta korkea hintataso ja korkojen nousu saattavat vähentää kysyntää myös odotettua enemmän, mikä hidastaisi inflaatiota entisestään. Myös Kiinan hitaana jatkuva inflaatio, jopa deflatorinen kehitys, voi hidastaa tavaroiden hintojen nousua. Lisäksi pidemmällä aikavälillä on mahdollista, että globalisaation hidastuminen edelleen, tuotantoketjujen kriisivarmuuden parantaminen, ilmastonmuutoksen torjunta ja sen vaikutukset sekä kauppakiistat nostavat hintoja totuttua enemmän myös tulevina vuosina.

**Taulukko 12.** Hintaindeksejä

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	muutos, prosenttia					
Vientihinnat <sup>1</sup>	9,4	18,6	-4,8	-1,5	1,6	1,8
Tuontihinnat <sup>1</sup>	9,6	19,4	-3,3	-1,8	1,5	1,8
Kuluttajahintaindeksi	2,2	7,1	6,2	1,9	1,3	1,4
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	2,1	7,2	4,3	1,3	1,9	2,0
Pohjainflaatio <sup>2</sup>	1,2	3,6	4,1	2,4	2,4	2,1
Verollinen kotimarkkinoiden perushintaindeksi	10,1	20,3	-2,2	-1,0	0,9	1,2
Rakennuskustannusindeksi	5,4	8,2	3,1	-1,1	0,5	0,8

<sup>1</sup> Kansantalouden tilinpidon mukaan

<sup>2</sup> Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi, ilman energiaa ja elintarvikkeita

## 1.7 Keskipitkän aikavälin näkymät 2027-2028

Keskipitkällä aikavälillä talouden tuotannon arvioidaan kasvavan kohtalaisesti. Vuonna 2027 bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan noin 1,3 prosenttia ja vuonna 2028 kasvun arvioidaan olevan noin 1,1 prosenttia. Bruttokansantuotteen kehitystä tukee muun muassa yksityisten investointien kasvu, joiden arvioidaan elpyvän markkinakorkojen laskun ja vihreään siirtymään liittyvien panostusten seurauksena. Suomen talouden arvioidaan olevan yhä normaalikapasiteettinsa alapuolella vuonna 2027. Tuotanto kuitenkin lähestyy arvioitua potentiaalisen tuotannon tasoa ja tuotantokuilu umpeutuu tarkastelujakson lopulla vuonna 2028.

Työmarkkinoiden positiivisen kehityksen arvioidaan jatkuvan keskipitkällä aikavälillä. Työllisyysasteen (15-64 vuotiaat) arvioidaan kasvavan maltillisesti vuosina 2027 ja 2028. Vuonna 2027 työllisyysaste nousee 75,3 prosenttiin ja on vuonna 2028 76,1 prosenttia. Työllisyyden positiiviseen kehitykseen vaikuttaa suhdannekehityksen

lisäksi hallituksen rakennepoliittiset työllisyysasteet. Työttömyysasteen arvioidaan puolestaan laskevan ja työttömyyskuilun oletetaan sulkeutuvan vuonna 2028<sup>1</sup>. Vuonna 2028 työttömyysasteen arvioidaan olevan 6,2 prosenttia.

Kuluttajahintojen kasvun arvioidaan saavuttavan Euroopan keskuspankin keskipitkän aikavälin inflaatiotavoitteen vuonna 2028. Vuonna 2027 kuluttajahintojen muutoksen arvioidaan olevan 1,8 prosenttia ja 2 prosenttia vuonna 2028.

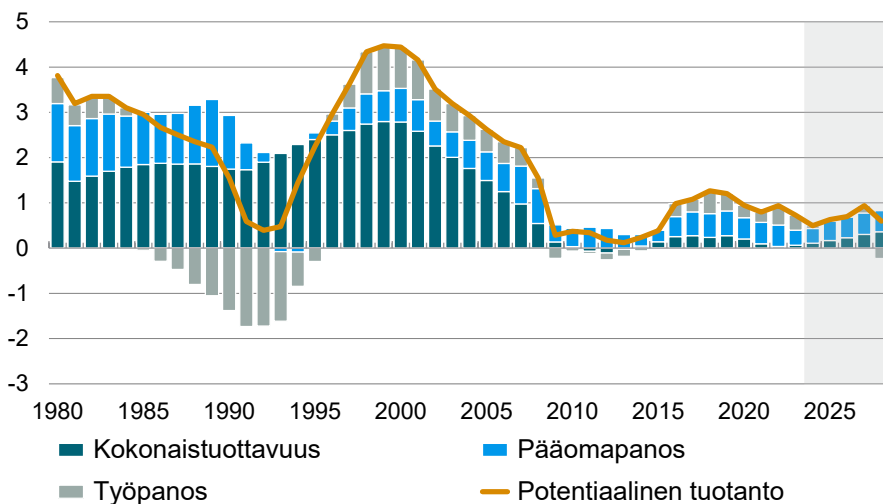
Keskipitkän aikavälin kehitysarvio perustuu arvioon potentiaalisen tuotannon kehityksestä, sillä sen ajatellaan määrittävän talouden kasvuedellytykset lyhyen aikavälin jälkeen<sup>2</sup>. Potentiaalinen tuotanto viittaa talouden pitkän aikavälin kasvu-uraan tai kestävään, vakaan inflaation takaavaan tuotannon tasoon, joka on saavutettavissa talouden kapasiteetin ollessa normaalikäytössä. Vuosien 2024-2028 aikana potentiaalisen tuotannon arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 0,7 prosenttia vuodessa.

Potentiaalisen tuotannon kehitys riippuu työpanoksen, pääomakannan ja kokonaistuottavuuden kehityksistä. Työpanoksen muutoksen vaikutus potentiaalisen tuotannon kasvuun on vähäistä vuoteen 2027 saakka, jonka jälkeen työpanoksen kasvuvaikutus pysähtyy ja se alkaa pienentää potentiaalista tuotantoa. Työpanoksen heikko kasvukontribuutio on seurausta tehtyjen työtuntien työllistä kohden negatiivisesta kehityksestä. Työpanoksen lisäksi talouden tuotantoedellytyksiin vaikuttaa pääomakanta. Pääomakannan kasvu lisää potentiaalisen tuotannon kasvua vajaalla puolella prosentilla vuosittain vuosina 2024–2028.

- 
- 1 Työttömyyskuilulla tarkoitetaan työttömyysasteen ja NAWRU-työttömyysasteen erotusta. NAWRU-työttömyysasteella viitataan siihen työttömyysasteen tasoon, missä työmarkkinat ovat tasapainossa ja (palkka)inflaatiopaineet pysyvät vakaana.
  - 2 Valtiovarainministeriö käyttää potentiaalisen tuotannon ja tuotantokuilun arvioinnissa EU:n komission ja jäsenmaiden yhdessä kehittämää tuotantofunktiomenetelmää, jossa potentiaalisen tuotannon kasvu jaetaan arvioihin potentiaalisen työpanoksen, pääoman ja potentiaalisen kokonaistuottavuuden kehityksestä. Potentiaalinen tuotanto ja tuotantokuilu ovat havaitsemattomia muuttujia, joiden arviointiin liittyy epävarmuutta etenkin voimakkaan suhdannesyklin sekä tuotantorakenteen nopean muutoksen aikana.

Kolmas potentiaalisen tuotannon kasvun lähde on kokonaistuottavuus. Sen kasvu on vahvistunut hieman viime vuosina verrattuna 2010-luvun alkuun. Tuottavuuden kasvu on kuitenkin heikkoa verrattuna 2000-luvun alkuun. Heikompaa kasvua selittää mm. talouden rakennemuutos. Korkean tuottavuuden toimialojen tuotanto on supistunut ja koko talouden rakenne on palveluvaltaistunut. Hidas tuottavuuden kasvu on ollut yleistä myös muualla kehittyneissä talouksissa. Vuosina 2024–2028 kokonaistuottavuuden kasvuvaikutus arvioidaan olevan keskimäärin vain noin 0,3 prosenttia vuodessa, kun 2000-luvun alkupuolella kasvuvaikutus ylsi keskimäärin noin kahteen prosenttiin vuodessa.

### Potentiaalisen tuotannon kasvu ja sen osatekijät EU-menetelmän mukaan, %





**Taulukko 13.** Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä

	2022	2023	2024**	2025**	2026**	2027**	2028**
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	1,3	-1,0	0,0	1,6	1,5	1,3	1,1
Bruttokansantuote, mrd. euroa	268	278	282	292	304	314	325
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	7,1	6,2	1,9	1,3	1,4	1,8	2,0
Työttömyysaste, %	6,8	7,2	7,4	7,2	6,7	6,3	6,2
Työllisyysaste, %	73,8	73,6	73,2	73,6	74,5	75,3	76,1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-0,5	-2,5	-3,5	-2,8	-2,2	-1,9	-1,7
Valtio	-1,6	-3,0	-3,2	-3,2	-2,7	-2,5	-2,2
Kuntahallinto <sup>1</sup>	-0,2	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,7	-0,6
Hyvinvointialueet		-0,6	-0,6	-0,1	-0,1	-0,2	-0,4
Sosiaaliturvarahastot	1,2	1,5	0,7	1,1	1,2	1,4	1,5
Rakenteellinen jäämä, suhteessa BKT:hen, %	-0,4	-1,4	-2,1	-1,9	-1,8	-1,7	-1,8
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	73,5	75,8	80,9	82,8	83,4	83,7	84,4
Valtionvelka, suhteessa BKT:hen, %	52,9	56,3	59,9	61,4	61,8	62,0	62,1
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta <sup>2</sup>	-0,3	-2,0	-2,5	-1,5	-0,7	-0,4	0,0
Potentiaalisen tuotannon kasvu, % <sup>2</sup>	0,9	0,7	0,5	0,6	0,7	0,9	0,6

<sup>1</sup> Paikallishallinto vuoteen 2022 saakka<sup>2</sup> Arvioitu EU:n yhteisellä menetelmällä

## 2 Julkinen talous

### 2.1 Julkisyhteisöt yhteensä

Julkisen talouden rahoitusasema heikkeni vuonna 2023 hetkellisen paranemisen jälkeen. Alijäämä oli 2,5 prosenttia suhteessa BKT:hen eli 7,0 miljardia euroa. Julkisen talouden verotulot ja sosiaaliturvamaksut kasvoivat hitaasti, mutta menojen kasvu oli nopeaa. Erityisesti kulutusmenot, sosiaalietuudet ja korkomenot kasvoivat nopeasti. Tuloista kasvoivat erityisesti omaisuustulot. Heikkoa tulojen ja nopeaa menojen kasvua selittää yhtäältä talouden ja työllisyyden heikko kehitys, nopeana jatkunut hintojen ja kustannusten, erityisesti paikallishallinnon ostopalveluiden ja henkilöstökustannusten, nousu sekä etuuksien suuret indeksikorotukset ja mm. varautumiseen liittyvien kustannusten kasvu.

Julkisen talouden alijäämä heikkenee edelleen tänä vuonna 3,5 prosenttiin. Suhdannetilanne jatkuu vaimeana, verotulojen kasvu on vaimeaa ja sosiaaliturvamaksujen tuotto supistuu. Loppuvuonna voimaan tuleva arvonlisäveron korotus lisää verotuloja jo vuonna 2024. Menoja kasvattavat korkomenojen kasvu ja investointimenot. Hallituksen päättämät sopeutustoimet kohentavat julkisen talouden tilannetta, mutta ne eivät riitä suunnan kääntämiseen vielä tänä vuonna. Työttömyysvakuutusmaksun merkittävä alentaminen heikentää myös julkisen talouden rahoitusasemaa vuonna 2024. Vuonna 2025 menoja kasvattavat mm. suuret puolustushankinnat, mutta toisaalta hallitusohjelmassa ja kevään 2024 kehysriihessä päätetyt hallituksen sopeutustoimet kasvattavat julkisen talouden tuloja sekä vähentävät menoja merkittävästi. Julkisen talouden alijäämä kohenee alle 3 prosenttiin. Seuraavina vuosina rahoitusasema paranee edelleen ja asettuu noin alle 2 prosenttiin v. 2028. Perusjäämä eli julkisyhteisöjen rahoitusasema ilman korkomenoja on lähellä tasapainoa.

Hallituksen kevään kehysriihessä päättämät sopeutustoimet parantavat julkisen talouden rahoitusasemaa ja hidastavat velkaantumista. Velanottoa hidastaa myös hallituksen etuussäästöjen kanavointi sosiaaliturvarahastoilta muualle julkiseen

talouteen. Velkaantuminen jatkuu hitaampana ja julkisen talouden velkasuhde nousee 84,4 prosenttiin. Sopeutustoimet vaikuttavat verotuloihin 1,5 mrd. euroa (staat- tinen vaikutus 1,8 mrd. euroa) ja menoihin ja muihin tuloihin 1,6 mrd. euroa.

Ilman lisätoimia julkisen talouden rahoitusasema jäisi ennustekaudella hyvin heikoksi. Alijäämä olisi usean vuoden ajan yli 3 % suhteessa BKT:hen. Myös velkaantu- minen olisi hyvin nopeaa velkasuhteen lähentyessä jo 90 prosenttia v. 2028.

Vuonna 2024 verotulojen ja sosiaaliturvamaksujen kertymän kasvu on lähellä nol- laa työttömyysvakuutusmaksun alentamisen takia. Vuosina 2025-2028 verotulojen ja sosiaaliturvamaksujen kertymä kasvaa keskimäärin 3,9 prosenttia vuodessa, mikä on hieman nopeampaa kuin BKT:n arvon keskimääräinen kasvu. Veroaste alenee vuonna 2024, mutta nousee sen jälkeen mm. hallituksen päättämien uusien vero- toimien seurauksena. Veroaste pysyy ennustekauden lopussa lähellä 42 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Julkisyhteisöjen alasektoreista valtionhallinnon rahoitusasema heikkeni tuntuvasti vuonna 2023 jääden 8,2 mrd. alijäämäiseksi, mikä on 3,0 prosenttia suhteessa BKT:- hen. Pääministeri Orpon hallituksen sopeutustoimista huolimatta valtionhallinnon rahoitusasema on alijäämäinen koko ennustejaksolla. Rahoitusaseman heikkoon asemaan vaikuttavat aikaisemmat menoja kasvattavat toimet, hidastalouduskasvu, verotulojen kasvun hidastuminen ja korkomenojen kasvaminen. Valtionhallinnon menoja rasittavat lisäksi mm. F-35-hävittäjähanke, Venäjän hyökkäyssodan aiheut- tamat lisämenot maanpuolustukseen, maahanmuuttoon ja huoltovarmuuteen.

Paikallishallinnon menot kasvoivat hyvin nopeasti v. 2023. Kuntahallinnon rahoi- tusasema heikkeni vuonna 2023 lähes 1,4 miljardia euroa alijäämäiseksi. Erityisesti kulutusmenot jäivät ennakoitua korkeammalle tasolle. Kuntahallinnon tilanne synk- kenee tulevana vuosina hieman menojen kasvaessa ja talouden muuten kehittyessä vaimeasti, vaikkakin kevään 2024 kehysriihipäätökset vahvistavat kuntahallintoa.

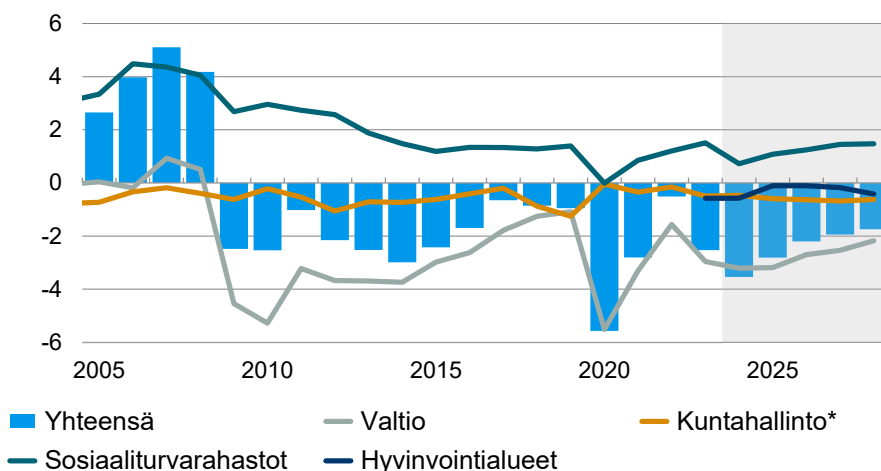
Hyvinvointialueiden ensimmäinen toimintavuosi oli taloudellisesti vaikea. Sekto- rin rahoitusasema oli selvästi alijäämäinen, -0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen. Aluei- den menot kasvoivat nopeasti. Kasvun taustalla on ollut useita syitä palkkojen sopimuskorotuksista nopeaan inflaatioon ja henkilöstöpulaan. Tänä vuonna aluei- den rahoitusasema pysyy ennallaan alueiden sopeutustoimien ansiosta. Vuonna 2025 rahoitusasema kohenee, kun valtion rahoituksessa huomioidaan v. 2023

toteutuneiden kustannusten ero rahoitukseen. Nopean kustannusten kasvun takia alueiden tilanne pysyy edelleen vaikeana. Hallitus päätti keväällä 2024 alueiden tehtävien muutoksista ja sopeutustoimista, jotka vähentävät saman verran alueiden valtion rahoitusta. Vaikka rahoitusasema ei näin muutu voivat muutokset helpottaa alueiden menopaineita.

Työeläkelaitosten ylijäämä oli vuonna 2023 noin 1,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Työeläkemenot jatkavat kasvuaan myös v. 2024 suurten indeksikorotusten myötä. Kasvu jatkuu myös myöhemmin, tosin maltillisempana. Menojen nopeasta kasvusta huolimatta työeläkelaitokset pysyvät ylijäämäisinä. Ylijäämän kasvun tulevana vuosina mahdollistaa erityisesti sektorin saamat omaisuustulot, joiden arvioidaan kasvavan entisestään kohonneen korkotason myötä.

Vuonna 2023 muut sosiaaliturvarahastot olivat ylijäämäisiä noin 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Sektori painuu alijäämäiseksi vuonna 2024, kun työttömyysvakuutusmaksua alennetaan reippaasti. Muut sosiaalirahastot pysyvät ennustejaksolla alijäämäisinä, mutta lähellä tasapainoa.

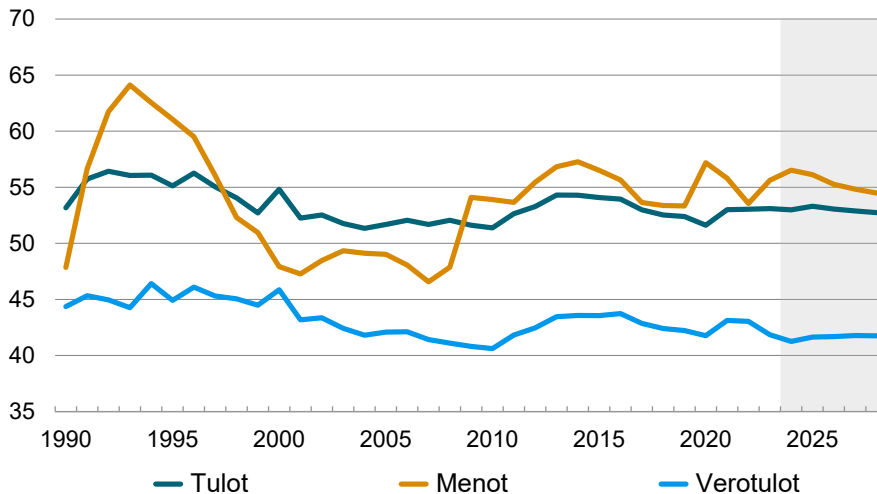
### Julkisyhteisöjen rahoitusasema suhteessa BKT:hen, %



\*Ml. hyvinvointialuehallinto vuoden 2022 loppuun saakka

Lähde: Tilastokeskus, VM

### Julkisyhteisöjen tulot, verotulot ja menot suhteessa BKT:hen, %



Lähde: Tilastokeskus, VM

Taulukko 14. Julkisyhteisöt<sup>1</sup>

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	42,1	45,7	45,8	46,5	48,5	51,0
Tuotannon ja tuonnin verot	34,7	36,4	35,5	36,6	38,8	39,7
Sosiaalivakuutusmaksut	30,5	32,2	33,8	32,3	33,6	34,9
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä <sup>2</sup>	108,1	115,2	116,2	116,4	121,8	126,6
Omaisuuksut	7,2	7,6	10,2	12,1	12,6	12,9
Myynti- ja maksutuotot (ml. tuotos omaan käyttöön)	16,5	17,8	19,0	19,4	19,9	20,3
Muut tulot	1,0	1,4	2,0	1,6	1,6	1,4
<b>Kokonaistulot</b>	<b>132,9</b>	<b>142,0</b>	<b>147,4</b>	<b>149,5</b>	<b>155,9</b>	<b>161,1</b>
Palkansaajakorvaukset ja välituotekäyttö	61,0	63,9	69,2	70,9	72,6	74,6
Tukipalkkiot	4,0	3,0	2,8	3,0	2,9	2,9
Sosiaalietuudet ja -avustukset	54,8	55,5	59,0	62,2	63,0	64,1
Muut tulonsiirrot	6,8	6,8	7,2	7,0	7,1	7,4
Omaisuuksien menot	1,3	1,6	3,1	3,5	4,3	4,6
Pääoman bruttomuodostus	10,6	11,3	11,3	12,2	13,8	13,9
Muut menot	1,4	1,3	1,7	0,7	0,4	0,3
<b>Kokonaismenot</b>	<b>139,9</b>	<b>143,4</b>	<b>154,4</b>	<b>159,5</b>	<b>164,1</b>	<b>167,8</b>
Kulutusmenot	61,7	64,3	69,9	71,9	73,9	76,3
<b>Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)</b>	<b>-7,0</b>	<b>-1,4</b>	<b>-7,0</b>	<b>-10,0</b>	<b>-8,2</b>	<b>-6,7</b>
Valtionhallinto	-8,3	-4,2	-8,2	-9,1	-9,3	-8,2
Kuntahallinto <sup>3</sup>	-0,9	-0,4	-1,4	-1,3	-1,7	-1,9
Hyvinvointialueet			-1,6	-1,6	-0,3	-0,3
Työeläkelaitokset	2,3	2,9	3,0	3,0	4,0	4,3
Muut sosiaaliturvarahastot	-0,1	0,3	1,1	-1,0	-0,8	-0,5
Perusjäämä <sup>4</sup>	-5,7	0,2	-3,9	-6,5	-3,9	-2,1

<sup>1</sup> Kansantalouden tilinpidon mukaan<sup>2</sup> Sisältää pääomaverot<sup>3</sup> Paikallishallinto vuoteen 2022 saakka<sup>4</sup> Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

**Taulukko 15.** Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43,1	43,0	41,9	41,2	41,6	41,7
Julkisyhteisöjen menot	55,8	53,6	55,6	56,5	56,1	55,3
Nettoluotonanto	-2,8	-0,5	-2,5	-3,5	-2,8	-2,2
Valtionhallinto	-3,3	-1,6	-3,0	-3,2	-3,2	-2,7
Kuntahallinto <sup>1</sup>	-0,3	-0,2	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6
Hyvinvointialueet			-0,6	-0,6	-0,1	-0,1
Työeläkelaitokset	0,9	1,1	1,1	1,1	1,4	1,4
Muut sosiaaliturvarahastot	-0,1	0,1	0,4	-0,3	-0,3	-0,2
Perusjäämä <sup>2</sup>	-2,3	0,1	-1,4	-2,3	-1,3	-0,7
Julkisyhteisöjen velka	72,6	73,5	75,8	80,9	82,8	83,4
Valtionvelka	51,4	52,9	56,3	59,9	61,4	61,8
Julkisyhteisöjen työllisyys, 1000 henkeä	667	683	694	693	686	685
Valtionhallinto	146	150	151	151	147	147
Kuntahallinto <sup>1</sup>	508	520	269	266	268	267
Hyvinvointialueet			261	263	258	257
Sosiaaliturvarahastot	12,7	12,9	12,9	12,9	12,9	12,9

<sup>1</sup> Paikallishallinto vuoteen 2022 saakka.<sup>2</sup> Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

**Taulukko 16.** Eräiden EU-maiden julkisen talouden rahoitusjäämät ja velkasuhteet

	2022	2023**	2024**	2022	2023**	2024**
	Rahoitusjäämä			Velka		
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
*Suomi	-0,5	-2,5	-3,5	73,5	75,8	80,9
Suomi	-0,8	-2,4	-3,2	73,3	74,3	76,9
Iso-Britannia	-4,6	-3,7	-2,9	100,4	97,4	96,5
Ruotsi	1,1	-0,2	-0,7	32,9	30,4	30,1
Tanska	3,3	2,6	1,8	29,8	30,3	28,4
Irlanti	1,7	0,9	0,6	44,4	43,0	41,4
Espanja	-4,7	-4,1	-3,2	111,6	107,5	106,5
Alankomaat	-0,1	-0,5	-1,8	50,1	47,1	46,6
Luxemburg	-0,3	-1,9	-2,1	24,7	26,8	28,7
Portugali	-0,3	0,8	0,1	112,4	103,4	100,3
Itävalta	-3,5	-2,6	-2,4	78,4	76,3	75,6
Saksa	-2,5	-2,2	-1,6	66,1	64,8	63,6
Ranska	-4,8	-4,8	-4,4	111,8	109,6	109,5
Belgia	-3,5	-4,9	-4,9	104,3	106,3	106,4
Italia	-8,0	-5,3	-4,4	141,7	139,8	140,6
Kreikka	-2,4	-2,3	-0,9	172,6	160,9	151,9

Lähde: EU-komission Syysennuste 2023, \*Suomi: VM kevät 2024



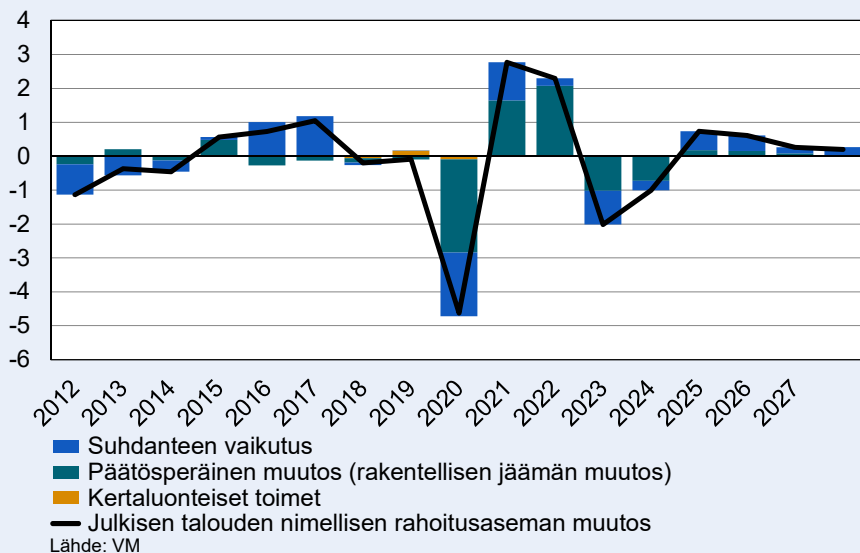
## ***Finanssipolitiikan mitoitus kuluneella vaalikaudella***

Julkisen talouden rahoitusasema heikkenee vuonna 2024, mutta sen jälkeen alijäämä alkaa pienentyä. Vuonna 2024 verotulot kasvavat vaimeasti suhdannetilanteesta johtuen ja sosiaaliturvamaksujen tuotto supistuu. Menoja kasvattavat korkomenojen kasvu ja etuusmenojen kasvu. Hallituksen päättämät uudet sopeutustoimet vauhdittavat julkisen talouden rahoitusaseman kohentumista vuodesta 2025 alkaen. Rakenteellisen eli suhdanteen vaikutuksesta puhdistetun rahoitusaseman muutoksella mitattuna finanssipolitiikan mitoitus on elvyttävää tänä vuonna, mutta muuttuu kiristäväksi sen jälkeen vuoteen 2027 asti.

Julkinen talous heikentyy rakenteellisesti myös ilman varsinaisia perinteisiä elvytystoimia, kun väestön ikääntyminen kasvattaa julkisia menoja vuosittain. Hallituksen päättämät julkisen talouden sopeutustoimet astuvat voimaan asteittain vuodesta 2024 lähtien ja kevään 2024 lisätoimet erityisesti vuonna 2025, jolloin rakenteellinen jäämä paranee. Rakenteellista jäämää painavat myös korkomenot, ja suhdannekorjattu perusjäämä paraneekin rakenteellista jäämää nopeammin vuosina 2025–2027.

Rakenteellisen jäämän laskentaan liittyy suurta epävarmuutta suhdannekäänteissä ja tulokset voivat muuttua oleellisestikin jälkikäteen tilastojen päivittymisen myötä. Vuosien 2022 ja 2023 osalta rakenteellisen jäämän muutoksien tulkintaan liittyy erityistä epävarmuutta, sillä suhdannekomponentti ei välttämättä ota täysin huomioon hintatason epätavanomaisia muutoksia. Vuonna 2022 tapahtunut inflaation nopeutuminen kasvatti julkisen talouden tuloja vuonna 2022, mikä näkyy rakenteellisen jäämän kohentumisena, ja indeksisidonnaisia menoja vuonna 2023, mikä näkyy rakenteellisen jäämän heikentymisenä. Ennusteessa ei vuodesta 2024 eteenpäin ole hintatason vaihteluun liittyvää epävarmuutta vastaavalla tavalla.

## Julkisen talouden rahoitusaseman muutos prosenttiyksikköä



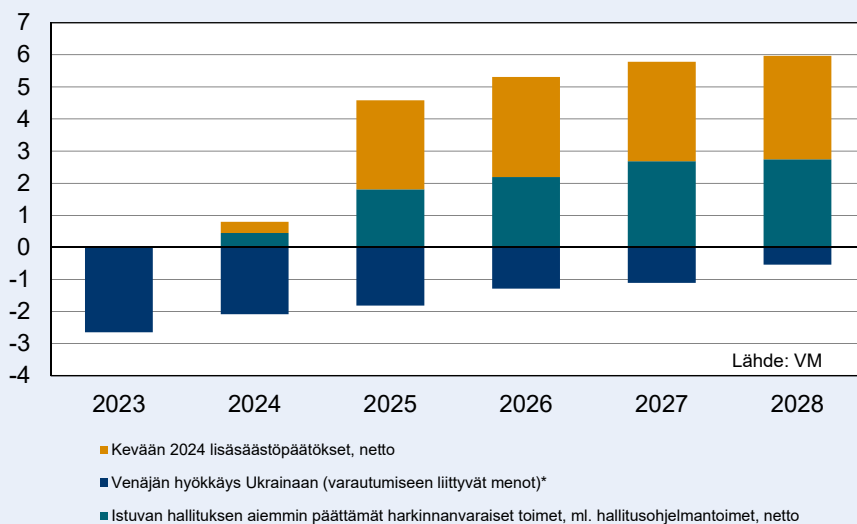
Finanssipolitiikan mitoitusta voidaan tarkastella myös laskemalla eri päätöksiä yhteen niin sanotusti "alhaalta-ylös". Seuraavassa kuviossa on kuvattu hallituksen päättämien julkisiin tuloihin ja menoihin vaikuttavien toimenpiteiden mittaluokka kumulatiivisesti budjettivuosittain. Istuvan hallituksen toimien vertailukohtana on kevään 2023 tekninen julkisen talouden suunnitelma ja luvut on esitetty budjetoidun mukaisesti.

Kuviossa on vihreällä palkilla esitetty istuvan hallituksen kaikki meno- ja tulopäätökset. Tummansininen palkki kuvaa varautumiseen liittyviä menoja Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan vuoksi. Palkki sisältää myös edellisen vaalikauden päätöksiä, sillä ne vaikuttavat olennaisesti vielä julkisen talouden lähiajan näkymiin.

Hallituksen ohjelmassaan päättämien sopeutustoimien julkista taloutta kohentava vaikutus on ennusteessa noin 3 mrd. euroa vuoden 2027 tasolla. Kevään 2024 päätösten vaikutus on arviolta hieman yli 3 mrd. euroa vuonna 2027. Laskelmassa on huomioitu myös hallituksen investointipaketti siltä osin kuin investointipaketin menoja on budjetoitu. Kun huomioidaan kaikki muutokset, julkinen talous vahvistuu hieman alle 6 mrd. euroa vaalikauden lopulla ja alle 5 mrd. euroa, jos huomioidaan varautumiseen liittyvät menot. Pääosa sopeutustoimien vaikutuksista alkaa näkyä vuonna 2025. Kuviossa ja luvuissa ei ole huomioitu v.uoden 2024 työttömyysvakuutusmaksun

alennusta, joka johtui pääosin Työllisyysrahaston suhdannepuskurin ylärajan saavuttamisesta. Maksualennus kuitenkin heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa. Kuviossa ei huomioida hallituksen työllisyystoimien vaikutuksia julkisen talouden rahoitusasemaan.

## Harkinnanvaraisia toimenpiteitä 2023-2028 vaikutus julkiseen talouteen, mrd. euroa



\*Varautumiseen liittyvien menojen summa vuodelle 2028 on karkea arvio.

## 2.1.1 Julkisyhteisöjen velka

Julkisyhteisöjen velkasuhde kasvoi viime vuonna 75,8 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Velan määrä kasvoi 13,8 mrd. euroa, joka nosti velan 210,5 mrd. euroon. Valtionhallinnon velka kasvoi 14,0 mrd. euroa. Budjettitalouden valtionvelka kasvoi 14,7 mrd. euroa ja oli 156,7 mrd. euroa. Paikallishallinnon velka kasvoi 0,9 mrd. euroa. Sosiaaliturvarahastojen velka puolestaan supistui 1,2 mrd. euroa.

Velkasuhteen kasvu jatkuu tänä vuonna nopeasti kasvavan alijäämän myötä. Myös talouskasvun hiipuminen heikentää velan BKT-suhdetta. Velkasuhteen kasvu hidastuu seuraavina vuosina ja jatkaa kasvuaan läpi koko ennustekauden ja päättyy noin 84,8 prosenttiin.

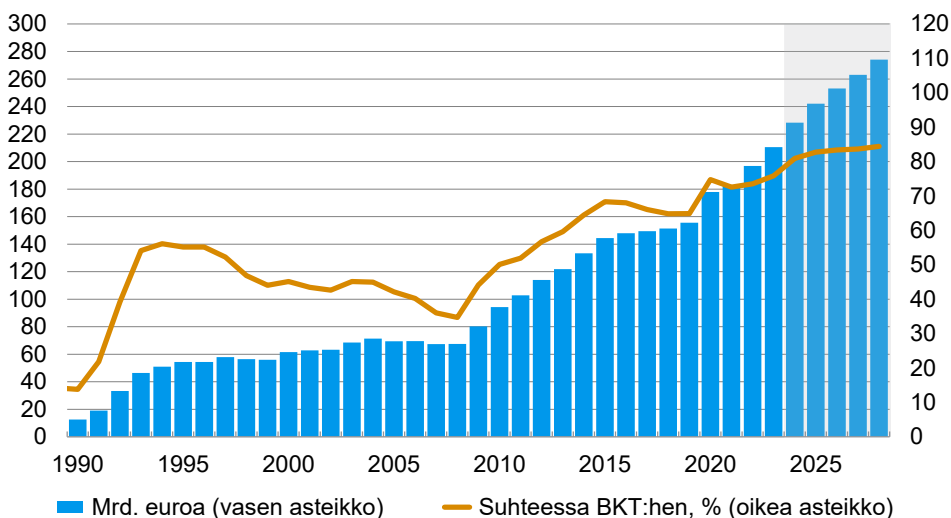
Velkasuhteen muutokseen vaikuttavia tekijöitä on eritelty ohessa (taulukko 17). Velkasuhdetta kasvattavat lähivuosina syvä valtion- ja paikallishallinnon perusali jäämä ja kasvavat korkomenot. Perusjäämä alkaa parantua vuodesta 2025 alkaen, mutta kasvavat korkomenot syövät osan hyödystä. Talouskasvu puolestaan pienentää velkasuhdetta. BKT:n arvion kasvu ei kuitenkaan riitä kääntämään velkasuhdetta laskuun.

Taulukossa esitellyt muut syyt kuvaavat menoja tai tuloja, jotka eivät vaikuta kansantalouden tilinpidon mukaiseen alijäämään, mutta vaikuttavat velanottoon. Muut kuin perusjäämästä ja korkomenoista johtuvat syyt velanmuutoksille olivat viime vuonna melko suuret eli velkasuhde kasvoi jälleen enemmän kuin alijäämän verran. Osa tästä erotuksesta johtui velanoton ajoituksesta. Alkuvuoden 2024 menojen varten piti varata varoja jo vuoden 2023 lopulla. Myös julkiseen velkaan luettava ARA-korkotukilainakanta kasvoi 1,3 mrd. euroa.

Seuraavina vuosina ARA-takauksiin liittyvä laskennallinen velka kasvaa edelleen. Vuonna 2024 kannan arvioidaan kasvavan 1,9 mrd. euroa ja v. 2026 1,4 mrd. euroa. Tämän jälkeen kasvu on 0,6 mrd. euroa vuosina 2026–2027. Nopeampi kasvu vuosina 2024–2025 liittyy hallituksen päätökseen lisätä valtuuksia seuraavana kahtena vuotena ja vähentää niitä vastaavasti 2026–2027. Hävittäjähankkeen rahoitus lisää velanottotarvetta vuosittain, mutta sen alijäämävaikutus alkaa näkyä vasta vuodesta 2025 alkaen arvioidujen toimitusten mukaisesti. Työeläkelaitosten ylijäämällä ei ole vaikutusta julkisen talouden velkaantumiseen, sillä ylijäämä rahastoidaan tulevien eläkkeiden rahoittamiseksi.

Julkiseen velkaan lasketaan myös muita eriä budjettitalouden velan lisäksi. Valtion kohdalla velkaan luetaan esimerkiksi useiden budjetin ulkopuolisten yksiköiden ja yhtiöiden velat, vuokra- ja asumisoikeusasuntoja varten myönnettyt korkotukilainat sekä valtion velkasalkun hallinnassa käytettyihin johdannaissopimuksiin liittyvät vakuudet. Paikallishallinnon velkaan lasketaan myös useiden kuntien omistamien yhtiöiden velka ja kuntataustaisten vuokrayhtiöihin liittyvien korkotukilainojen määrän verran velkaa. Sosiaaliturvarahastojen velka koostuu Työllisyysrahaston velasta ja työeläkelaitosten johdannaisiin liittyvistä käteisvakuuksista.

## Julkisyhteisöjen velka



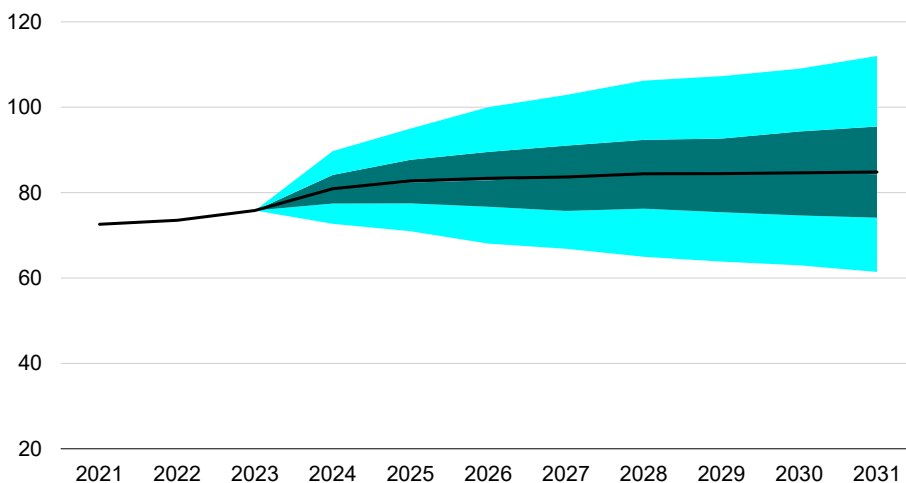
Lähde: Tilastokeskus, VM

Julkisyhteisöjen velkasuhteen kehitykseen liittyvää epävarmuutta voidaan havainnollistaa viuhkakuvion avulla, missä talouden ennakoituun kehitykseen liittyvä epävarmuus on huomioitu simuloitien avulla. Kuvio (kts. alla) esittää julkisyhteisöjen velkasuhteen ennusteen perusuran, jota on jatkettu julkisen talouden pitkän aikavälin painelaskelman mukaisesti. Lisäksi kuviossa esitetään velkasuhteen simuloitujen arvojen kehitys vuosille 2024–2031.

Kun otetaan huomioon Suomen taloushistorian perusteella mahdolliset ennusteen perusuraa heikommät ja suotuisammat kehityskulut, voidaan arvioida, että julkisen talouden velkasuhde on kuluva vaalikauden päättyessä noin 50 % todennäköisyydellä (tummanvihreä alue kuviossa) 76%-91%. Kahden vaalikauden jälkeen velkasuhde on 74%-95% noin 50 % todennäköisyydellä.

### Julkisyhteisöjen velkasuhteen kehitykseen liittyy epävarmuutta pitkällä aikavälillä

Julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:hen, %



**Taulukko 17.** Julkisyhteisöjen velkasuhteen muutos ja siihen vaikuttavat tekijät

	2022	2023	2024**	2025**	2026**	2027**	2028**
Velkasuhde, suhteessa BKT:hen, %	73,5	75,8	80,9	82,8	83,4	83,7	84,4
Velkasuhteen muutos	0,9	2,3	5,1	1,9	0,6	0,3	0,8
<b>Velkasuhteen muutokseen vaikuttavat tekijät</b>							
Perusrahoitusasema (pois lukien työeläkesektori)	1,0	2,5	3,4	2,7	2,1	1,9	1,6
Korkomenot	0,6	1,1	1,2	1,5	1,5	1,6	1,7
Muut tekijät <sup>1</sup>	3,9	1,3	1,7	0,5	0,0	-0,4	0,1
BKT:n arvon muutos	-4,6	-2,6	-1,2	-2,8	-3,1	-2,8	-2,6
Työeläkesektorin ylijäämä (ei vaikuta velanottoon)	1,1	1,1	1,1	1,4	1,4	1,6	1,6

<sup>1</sup> Muut tekijät sisältävät valtion yksityistämistulojen, lainanannon sekä tulojen ja menojen kirjaamiseen ja ajoittamiseen liittyvien tekijöiden vaikutuksen. Plus-merkkinen vaikutus korottaa ja miinus-merkkinen vaikutus alentaa velkasuhdetta.

## 2.2 Valtionhallinto

Valtionhallinnon rahoitusasema heikkeni tuntuvasti vuonna 2023 jääden 8,2 mrd. euroa alijäämäiseksi, joka on 3,0 prosenttia suhteessa BKT:hen. Pääministeri Petteri Orpon hallitus on sopinut aiempien 6 mrd. euron sopeutustoimien lisäksi kevään 2024 kehysriihessä 3 mrd. euroa julkista taloutta vahvistavista lisäsopeutustoimista. Sopeutustoimien ansiosta valtionhallinnon rahoitusaseman heikkeneminen pysähtyy vuonna 2025, minkä jälkeen rahoitusasema paranee, tosin jääden alijäämäiseksi koko ennustejaksolla. Sopeutustoimien parantaessa rahoitusasemaa sitä puolestaan rasittavat aikaisemmat menoja kasvattavat toimet, hidas talouskasvu ja korkeiden kasvamien. Ennustejaksolla valtionhallinnon menoja rasittavat lisäksi mm. F-35-hävittäjähanke sekä Venäjän hyökkäyssodan aiheuttamat lisämenot maanpuolustukseen, maahanmuuttoon ja huoltovarmuuteen.

Valtionhallinnon kulutusmenot kasvoivat ripeästi vuonna 2023. Hintojen ja palkkojen nousu sekä maahanmuuton vastaanottomenojen että puolustusvoimien tarvikkehankintojen kasvu lisäsivät kulutusmenoja. Vuonna 2024 kulutusmenojen kasvu maltillistuu huomattavasti. Myös lähes kaikille eri hallinnonaloille kohdistuvat säästötoimet hidastavat menojen kasvua. Valtionhallinnon osuus kaikista julkisen sektorin kulutusmenoista on laskenut koko 2000-luvun ja kehityksen arvioidaan jatkuvan tulevinakin vuosina. Vuonna 2025 TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy valtionhallinnolta kunnille. Uudistus on valtionhallinnolle kustannusneutraali, kun järjestämisvastuusta koituvat kustannukset hyvitetään kasvaneina tulonsiirtoina kunnille.

Vuonna 2023 investoinnit vähenivät jonkin verran edellisvuodesta. Vuoden 2023 investointeja vähentää Ukrainalle luovutettavan puolustustarvikeavun kirjaaminen negatiivisina investointeina ja siirtoina ulkomaille kansantalouden tilinpidossa. Vuonna 2024 investoinnit kasvavat poikkeuksellisen paljon, kun luovutettujen puolustusmateriaalien korvaavat hankinnat käynnistyvät. Lisäksi T&K-rahoituslaki nostaa investointeja vuodesta 2024 lähtien samoin kuin itärajan esteaidan rakentaminen. Vuonna 2025 alkavat F-35-monitoimihävittäjien toimitukset nostavat investoinnit pitkäksi aikaa korkealle tasolle. Rajavalvontaan on tulossa uusia hankintoja, kun Rajavartiolaitykselle luovutetaan vartiolaivoja vuosina 2025 ja 2026. Ennustejakson viimeisinä vuosina investointeja puolestaan lisäävät puolustusvoimien Laitue 2020 -hankkeen alustoimitukset.



Valtionhallinnon korkomenot ovat kasvaneet nopeasti ja pysyvät korkealla tasolla koko ennustejaksolla korkotason nousun vuoksi. Vuonna 2023 tilinpidon mukaiset korkomenot olivat noin 2,4 mrd. euroa ja vuonna 2028 niiden oletetaan olevan 4,3 mrd. euroa, joka on 1,3 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Valtionhallinnon tuloista noin 85 prosenttia koostuu verotuloista. Vuonna 2024 verotulot kasvavat vain vähän edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2025 verotulojen kasvu piristyy hallituksen päättämien uusien verotoimien vauhdittamana. Vuosina 2026–2028 verotulot kasvavat likimain samaa tahtia BKT:n arvon kanssa.

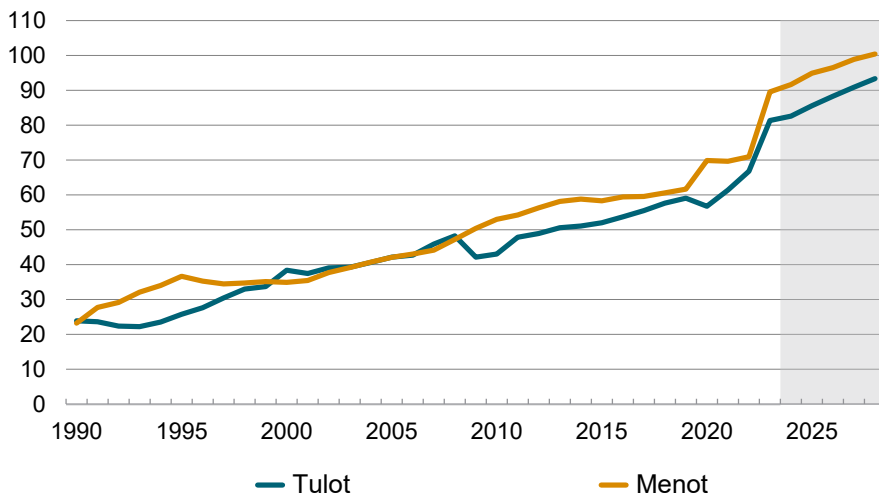
Välittömien verojen kasvu on kokonaisuudessaan lähellä nollaa vuonna 2024. Yhteisöveron kertymä alenee vuonna 2024 yritysten toimintaylijäämän heikentyessä. Kotitalouksien tuloverokertymän kasvu jää sekin pieneksi palkkasumman kasvaessa viime vuosia vähemmän. Vuodesta 2025 lähtien välittömien verojen kasvu nopeutuu veropohjien elpyessä.

Tuotannon ja tuonnin verot kasvavat 3,3 prosenttia vuonna 2024. Vuosina 2025–2028 kasvu on keskimäärin samaa tasoa. Arvonlisäverokertymän kasvu on ennustekaudella nopeinta vuonna 2025 johtuen yleisen arvonlisäverokannan korottamisesta 1,5 prosenttiyksiköllä. Vuonna 2025 tulevat myös voimaan hallitusohjelman mukaiset verokantojen muutokset. Arvonlisävero muodostaa yli 70 prosenttia tuotannon ja tuonnin veroista. Sen kertymän vuosittainen kasvu peittääkin alleen esimerkiksi energiaverojen ja autoveron kertymien pienentymisen ennustekauden kaikkina vuosina.

Valtionhallinnon rahoitusasema heikkenee ennustejakson alussa hitaan talouskasvun aiheuttaman heikon tulokehityksen seurauksena ja vuonna 2025 investointimenojen ja hyvinvointialueiden rahoitustarpeiden kasvun myötä. Vuodesta 2026 lähtien rahoitusasema kohenee sopeutustoimien johdosta, ollen vuonna 2028 2,2 prosenttia alijäämäinen suhteessa BKT:hen.

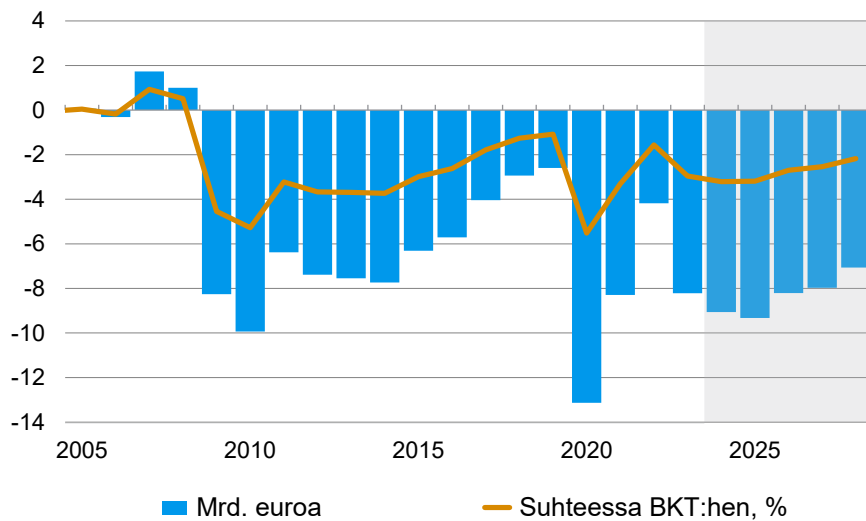
## Valtionhallinnon tulot ja menot

mrđ. euroa



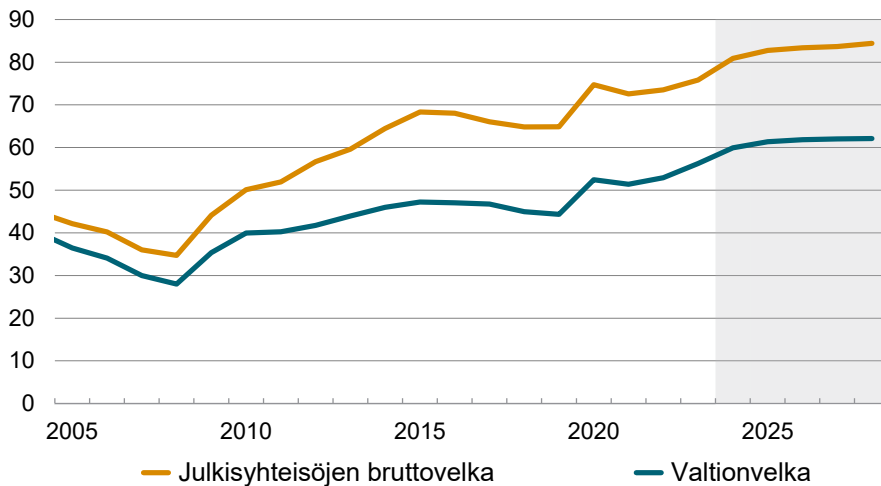
Lähde: Tilastokeskus, VM

## Valtionhallinnon rahoitusasema



Lähde: Tilastokeskus, VM

## Julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:hen, %



Lähde: Tilastokeskus, VM

**Taulukko 18.** Valtionhallinto<sup>1</sup>

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	16,3	19,1	32,8	32,9	33,9	35,8
Tuotannon ja tuonnin verot	34,7	36,4	35,5	36,6	38,8	39,7
Sosiaaliturvamaksut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Verot ja sosiaaliturvamaksut yhteensä <sup>2</sup>	51,8	56,4	69,4	70,4	73,7	76,5
Myynti- ja maksutulot	4,3	4,6	4,6	4,7	4,7	4,8
Omaisustulot	1,9	2,0	2,9	3,3	2,9	2,8
Muut tulot	3,4	3,7	4,4	4,2	4,3	4,2
<b>Kokonaistulot</b>	<b>61,4</b>	<b>66,8</b>	<b>81,3</b>	<b>82,6</b>	<b>85,6</b>	<b>88,3</b>
Palkansaajakorvaukset ja välituotekäyttö	15,6	16,6	17,5	17,9	17,8	18,2
Omaisuusmenot	1,2	1,3	2,4	2,5	3,3	3,5
Tukipalkkiot	3,5	2,6	2,4	2,5	2,4	2,5
Sosiaalietuudet ja -avustukset	4,8	4,9	5,2	5,4	5,4	5,4
Muut tulonsiirrot	38,7	39,2	55,8	57,1	58,7	59,7
siitä muille julkisyhteisöille	32,6	33,2	49,6	51,2	52,9	53,6
Pääoman bruttomuodostus	4,2	4,6	4,6	5,4	6,9	6,8
Muut menot	1,7	1,6	1,7	0,8	0,5	0,4
<b>Kokonaismenot</b>	<b>69,7</b>	<b>71,0</b>	<b>89,5</b>	<b>91,7</b>	<b>94,9</b>	<b>96,5</b>
Kulutusmenot	16,0	17,0	18,1	18,5	18,4	19,1
<b>Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)</b>	<b>-8,3</b>	<b>-4,2</b>	<b>-8,2</b>	<b>-9,1</b>	<b>-9,3</b>	<b>-8,2</b>
Perusjäämä <sup>3</sup>	-7,1	-2,8	-5,8	-6,6	-6,1	-4,7

<sup>1</sup> Kansantalouden tilinpidon mukaan<sup>2</sup> Sisältää lahja- ja perintöverot<sup>3</sup> Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

## Valtion budjettitalous vuosina 2025–2028

Vuonna 2025 budjettitalouden menojen arvioidaan olevan noin 87,6 mrd. euroa, joka on noin 0,3 mrd. euroa vähemmän kuin vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa. Menojen laskua selittävät pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaiset uudistukset ja menosäästöt (n. 0,5 mrd. euroa) sekä kevään 2024 julkisen talouden suunnitelmassa linjatut lisäsäästöt (1,2 mrd. euroa) ja hallitusohjelman toimista rahastotalouteen syntyneiden säästöjen kanavointi (0,5 mrd. euroa). Toisaalta määrärahatasoa vuoteen 2024 verrattuna kasvattavat hyvinvointialueiden rahoituksen jälkikäteistarkistus (1,5 mrd. euroa) sekä vuoden 2025 lakisääteiset ja sopimusperusteiset indeksitarkistukset (1,3 mrd. euroa).

Budjettitalouden menojen arvioidaan olevan kehyskaudella keskimäärin 86,7 mrd. euroa vuoden 2025 hintatasossa. Vuonna 2028 budjetin menojen arvioidaan olevan 85,9 mrd. euroa (vuoden 2025 hintatasossa), mikä on noin 1,7 mrd. euroa vähemmän kuin vuodelle 2025 arvioidut menot. Menotason lasku johtuu ennen kaikkea pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisista uudistuksista ja menosäästöistä, jotka vähentävät menoja asteittain.

Vuosina 2025–2028 BKT:n arvo kasvaa keskimäärin noin 3,6 prosenttia vuodessa. Verotulot kasvavat vastaavana ajanjaksona keskimäärin 3,7 prosenttia vuodessa. Veropohjien kehitys määräytyy pääosin yleisen taloudellisen aktiiviteetin mukana. Valmisteverojen veropohjien kehitys on kuitenkin tätä heikompaa, mutta toisaalta verotuloja lisäävät hallituksen kevään 2024 julkisen talouden suunnitelmassa linjaamat veronkorotukset, tärkeimpänä yleisen arvonlisäverokannan ja vakuutusmaksuveron nosto 24 prosentista 25,5 prosenttiin. Myös useita muita välillisiä veroja korotetaan.

Valtion budjettitalouden alijäämän arvioidaan olevan 10,7 mrd. euroa vuonna 2025, mikä on noin 2,2 mrd. euroa vähemmän kuin vuodelle 2024 (ml. ensimmäinen lisätalousarvio) on budjetoitu. Vuosina 2025–2028 alijäämä on keskimäärin n. 8,5 mrd. euroa ja se pienenee kehyskauden loppua kohden ollen n. 7,0 mrd. euroa vuonna 2028.

### Budjettitalouden tulot ja menot, mrd. euroa vuosina 2024–2028

	2024	2025	2026	2027	2028
Tulot	75,1	76,9	79,9	82,1	84,0
Menot <sup>1</sup>	88,1	87,6	88,6	89,6	91,0
Tasapaino	-12,9	-10,7	-8,6	-7,5	-7,0

<sup>1</sup> Vuosien 2026–2028 menot on muutettu nimellishintaisiksi valtion menojen hintaindeksin ennusteella.

***Huomioita edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan (JTS) verrattuna***

Syksyn 2023 JTS:aan verrattuna arvio valtiontalouden alijäämästä on pienentynyt vuosien 2025–2027 osalta keskimäärin n. 2,5 mrd. eurolla. Vuosien 2025–2027 menoarvio on pienentynyt keskimäärin 2,7 mrd. eurolla edelliseen JTS:aan nähden. Toisaalta arvio kertyvistä tuloista on heikentynyt tarkastelujaksolla keskimäärin n. 0,1 mrd. eurolla.

Menoarvion pienenemistä selittävät kevään 2024 julkisen talouden suunnitelmassa linjatut lisäsäästöt keskimäärin n. 1,3 mrd. eurolla sekä hallitusohjelman toimista rahastotalouteen syntyneiden säästöjen kanavointi n. 0,5 mrd. eurolla vuodessa. Lisäksi sote-siirtolaskelman tarkentuminen ja sen vaikutusten lieventäminen pienentävät kuntien valtionosuuksia keskimäärin n. 0,2 mrd. eurolla vuodessa. Osaltaan menoarvion pienenemistä selittävät myös määrärahojen tarvearvioiden tarkistukset esimerkiksi määrärahojen indeksikorotuksissa, korkomenoissa, arvonlisäveromenoissa sekä EU-jäsenmaksujen ajoittumisessa. Hyvinvointialueiden jälkikäteistarkistukseen varautuminen on puolestaan kasvattanut menoarviota n. 0,5 mrd. eurolla vuodessa.

Vuonna 2023 havaitut odotuksia heikommat verokertymät ovat laskeneet verokertymäarviota keskimäärin 1,9 mrd. eurolla vuodessa vuosina 2025–2027 verrattuna edelliseen JTS:aan. Toisaalta verotuloarviota korottavat keskimäärin 1,6 mrd. eurolla hallituksen kevään 2024 JTS:ssa päättämät verosopeutustoimet. Lisäksi verotuloja lisää hallitusohjelman toimista rahastotalouteen syntyneiden säästöjen kanavointi n. 0,2 mrd. eurolla vuodessa. Kunnallisverotukseen tehdyt muutokset puolestaan heikentävät valtion verotulokertymää, mutta pienentävät vastaavasti valtion kunnille maksamia verotulomenetysten kompensatioita.

Valtion saamia sekalaisia tuloja ennakoidaan kertyvän keskimäärin 0,4 mrd. euroa enemmän verrattuna syksyn 2023 JTS:aan. Tämä johtuu mm. EU:n elpymisvälineestä saatavien tulojen myöhemmästä ajoittumisesta. Korko-, osinko- ja osakemyyntituloja ennakoidaan kertyvän keskimäärin vajaa 0,1 mrd. euroa vähemmän kuin edellisessä JTS:ssa.

**Valtion budjettitalouden tasapainon muutokseen vaikuttaneita tekijöitä verrattuna syksyn 2023 julkisen talouden suunnitelmaan, mrd. euroa**

	2025	2026	2027
<b>Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma syksy 2023</b>	<b>-12,7</b>	<b>-11,3</b>	<b>-10,6</b>
<b>Menoarvion tarkentuminen</b>	<b>2,6</b>	<b>2,6</b>	<b>2,8</b>
Uudet menosopeutustoimet	1,2	1,4	1,3
Rahastotalouden säästöjen kanavointiratkaisun vaikutus siirtoihin Kelalle	0,5	0,5	0,5
Muuttunut arvio hyvinvointialueiden rahoituksen jälkikäteistarkistuksesta	-0,5	-0,5	-0,5
Sote-siirtolaskelman ja sen lieventämisen vaikutus kuntien valtionosuuteen	0,1	0,2	0,2
Muutos kuntien verotulomenetysten kompensaatiossa	0,4	0,4	0,4
Valtionvelan korkomenoarvion muutos	0,2	0,2	0,1
Muutos EU-jäsenmaksuissa	0,2	0,0	0,2
Arvonlisäveromenot	0,3	0,1	-0,1
Muu menojen muutos (netto), sisältäen mm. indeksitarkistusten tarkentumisen	0,2	0,3	0,8
<b>Tuloarvion tarkentuminen</b>	<b>-0,6</b>	<b>0,0</b>	<b>0,2</b>
Uudet veroperustemuutokset (netto)	1,4	1,6	1,7
Rahastotalouden säästöjen kanavointiratkaisun vaikutus verotuloihin	0,2	0,2	0,2
Kunnallisverotukseen tehtävien muutosten vaikutus valtion verotuloihin	-0,4	-0,4	-0,4
Korko-, osinko- ja osakemyyntitulojen arvioiden muutos	-0,1	-0,1	-0,1
Sekalaisia tuloja koskevan arvion muutos	0,4	0,6	0,4
Muut tuloarvioon vaikuttaneet tekijät (ml. kertymätiedot ja uusi suhdanne-ennuste)	-2,2	-1,9	-1,6
<b>Muutos yhteensä</b>	<b>2,0</b>	<b>2,6</b>	<b>3,0</b>
<b>Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma kevät 2024</b>	<b>-10,7</b>	<b>-8,6</b>	<b>-7,5</b>

## 2.3 Kuntahallinto

Kuntahallinnon<sup>1</sup> rahoitusasema heikkeni viime vuonna lähes 1,4 mrd. euroa alijäämäiseksi. Kuntahallinnon synkät luvut aiheutuivat etenkin kulutusmenojen ennakoitua suuremmasta tasosta. Alijäämän kasvun kaikista taustoista ei ole tässä vaiheessa kuitenkaan varmuutta, sillä sote-uudistuksen vuoksi useimmat tulo- tai kuluerät eivät ole verrannollisia aikaisempiin vuosiin. Kuntahallinnon tilanne näyttää tulevina vuosina synkkenevän entisestään menojen kasvaessa tuloja nopeammin, vaikkakin hallituksen kevään 2024 kehysriihipäätösten nettovaikutus on kuntahallintoa vahvistava.

Kuntahallinnon alijäämän suhteessa BKT:hen arvioidaan pysyvän vuonna 2024 viime vuoden lukemissa eli 0,5 prosentissa. Kuntahallinnon suurimman kuluerän muodostavat henkilöstökustannukset, joita sopimuskorotukset nostavat n. 3 prosenttia vuonna 2024. Samanaikaisesti henkilöstökustannusten kasvua hillitsee kuitenkin työttömyysvakuutusmaksun alentaminen, jonka vaikutus ulottuu myös verotuloihin positiivisesti. Talouden alavireisyys laskee kuntien saamia yhteisöverotuloja vuonna 2024, mutta muiden kuntien verolajien arvioidaan kehittyvän suotuisasti. Kunnallisverotuloja nostaa mm. keskimääräisen kunnallisveron nousu ja kiinteistöverotuloja hallituksen päätös nostaa maapohjien verotuksen alarajaa. Kuntien saamat tulonsiirrot valtiolta laskevat sote-siirtoon liittyvän tarkistuksen sekä hallitusohjelman mukaisen valtionosuuksiin tehtävän indeksisäästön vuoksi.

Kuntahallinnon alijäämä syvenee vuonna 2025 1,7 miljardiin ja vuosina 2026–2028 noin 2 miljardiin euroon. Kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat ennustevuosina pääasiassa hintojen kasvun vauhdittamana. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kulutuksen volyymikehitys jää tarkasteluvuosina pääasiassa laskevaksi, sillä koulutuksen palvelutarve pysyy painelaskelmassa alenevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi. Poikkeuksen laskevaan kulutuksen volyymikehitykseen muodostaa vuosi 2025, jolloin kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

---

1 Helsingin sote- ja pelastustoiminta on sisällytetty hyvinvointialueiden alasektoriin.



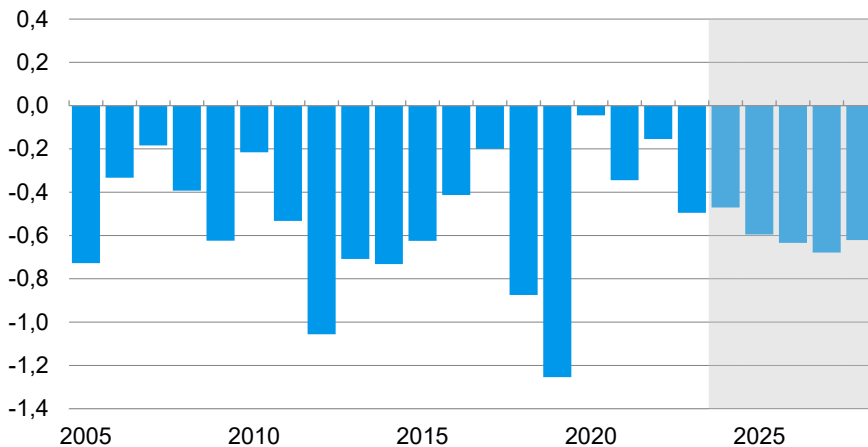
Kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat vuonna 2025, sillä TE-palveluiden järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus kohdennetaan kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta. Valtionosuuksiin tehdään kuitenkin vuosina 2025–2027 leikkauksia sote-siirtolaskelman tarkistusten ja takautuvasti perittävien valtionosuuksien vuoksi, vaikkakin hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä pienentää leikkausten vaikutusta vajaalla 300 milj. eurolla vuodesta 2025 alkaen kuntahallinnon rahoitusaseman vahvistamiseksi. Valtionosuuksien kasvua hidastaa myös hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027.

Verotulot ovat kuntahallinnon merkittävin tulonlähde, vaikkakin ne sote-uudistuksen seurauksena puolittuivat. Hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä kasvattaa kunnallisverotuksen efektiivisyyttä poistamalla tulosta tehtävän ansiotulovähennyksen ja kasvattamalla vastaavasti ensisijaisesti valtion verosta tehtävää työtulovähennystä. Kuntien verotulomenetysten korvauksia alennetaan kuitenkin muutoksen aiheuttamaa kunnallisverotuoton kasvua vastaavasti, mikä pienentää valtion tulonsiirtoja kunnille. Vaikka kuntien verotulojen kasvu pysyy ennustevuosina pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella, merkitsee se kunnille huomattavasti pienempiä lisätuloja kuin aiemmin. Sote-uudistus kavensi kuntien talouden liikkumavaraa merkittävästi, mikä korostaa entisestään riskienhallinnan merkitystä kuntien talouden suunnittelussa.

Talouden tiukkuus välittyy myös kuntahallinnon investointeihin, jotka edellyttävät huolellista tarveharkintaa. Kuntahallinnon investointipaineet pysyvät edelleen mitattavina muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän edellyttämien muutosten vuoksi. Kuntien investointinäkymissä on kuitenkin merkittäviä eroja.

Kuntahallinnon alijäämä suhteessa BKT:hen syvenee 0,6–0,7 prosenttiin vuonna 2025–2028. Kuntahallinnon menot voivat osoittautua painelaskelmaa maltillisemmiksi, jos kunnat pystyvät sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta. Kuten historia on osoittanut, palveluverkon karsiminen voi osoittautua kuitenkin kaikenkokoisissa kunnissa poliittisesti hankalaksi kysymykseksi.

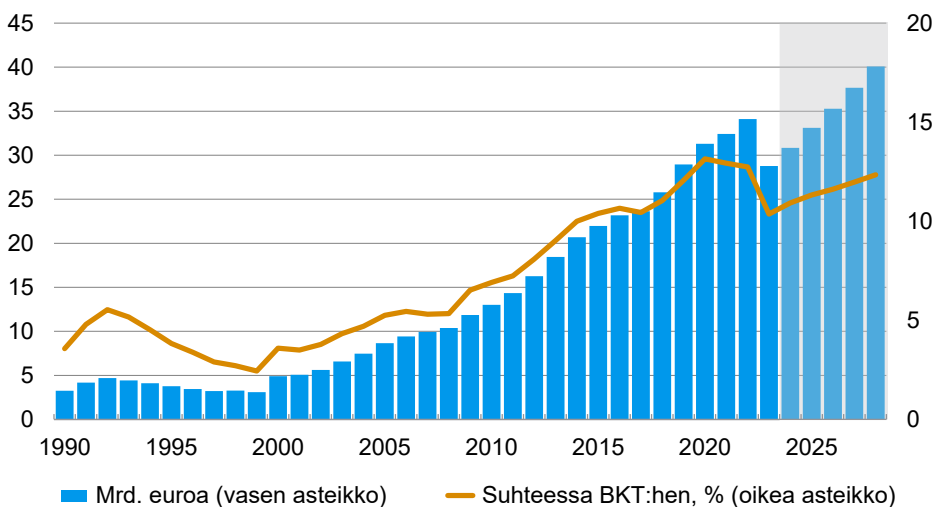
## Kuntahallinnon rahoitusasema suhteessa BKT:hen, %



Ml. hyvinvointialuehallinto vuoden 2022 loppuun saakka

Lähde: Tilastokeskus, VM

## Kuntahallinnon velka



Ml. hyvinvointialuehallinto vuoden 2022 loppuun saakka

Lähde: Tilastokeskus, VM

Taulukko 19. Kuntahallinto<sup>1</sup>

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	miljardia euroa					
Verotulot ja sosiaaliturvamaksut	25,8	26,6	13,1	13,7	14,5	15,1
siitä kunnallisvero	20,8	21,8	9,0	9,6	10,4	10,8
yhteisövero	3,0	2,8	2,0	1,7	1,7	1,8
kiinteistövero	2,0	2,0	2,1	2,4	2,4	2,5
Myynti- ja maksutulot	11,4	12,3	7,2	7,3	7,4	7,5
Tulonsiirrot valtionhallinnolta	17,6	18,4	8,4	8,3	8,7	8,8
Muut tulot	1,7	1,8	1,9	2,1	2,1	2,1
<b>Kokonaistulot</b>	<b>56,5</b>	<b>59,0</b>	<b>30,6</b>	<b>31,3</b>	<b>32,7</b>	<b>33,5</b>
Palkansaajakorvaukset ja välituotekäyttö	43,5	45,4	23,5	23,9	24,7	25,4
Sosiaaliavustukset ja luontoismuotoiset etuudet	5,6	5,8	0,9	0,9	1,2	1,3
Muut tulonsiirrot	1,9	1,8	1,7	1,7	2,1	2,1
Omaisuusmenot	0,1	0,2	0,6	0,8	0,8	0,9
Pääoman bruttomuodostus	6,4	6,5	5,2	5,4	5,6	5,8
Muut menot	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
<b>Kokonaismenot</b>	<b>57,4</b>	<b>59,4</b>	<b>32,0</b>	<b>32,7</b>	<b>34,4</b>	<b>35,4</b>
Kulutusmenot	41,6	43,1	21,1	21,6	22,8	23,7
<b>Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)</b>	<b>-0,9</b>	<b>-0,4</b>	<b>-1,4</b>	<b>-1,3</b>	<b>-1,7</b>	<b>-1,9</b>
Perusjäämä <sup>2</sup>	-0,7	-0,2	-0,8	-0,5	-0,9	-1,1

<sup>1</sup> Kansantalouden tilinpidon mukaan pl. Helsingin sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi<sup>2</sup> Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

## 2.4 Hyvinvointialuehallinto

Hyvinvointialueiden ensimmäinen toimintavuosi oli taloudellisesti vaikea. Sektorin rahoitusasema oli selvästi alijäämäinen, -1,6 miljardia euroa eli -0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen. Alueiden menot kasvoivat nopeasti. Kasvun taustalla on ollut useita syitä palkkojen sopimuskorotuksista nopeaan inflaatioon ja henkilöstöpulaan. Sektorin velka asettui 6,3 miljardiin euroon.

Alueiden rahoitusasema pysyy viime vuoden tasolla tänä vuonna. Kustannusten kasvu on nopeaa, mutta alueiden omat sopeutustoimet hidastavat menojen kasvua tänä vuonna. Menojen kasvua ajaa erityisesti korkeat palkkojen sopimuskorotukset. Koska sopimuskorotukset ylittävät yleisen ansiotason kasvun, ei valtionrahoitus huomioi niiden vaikutuksia yleisen ansiotason ylittävältä osalta. Vuonna 2025 rahoitusasema kohenee, kun valtion rahoituksessa huomioidaan v. 2023 toteutuneiden kustannusten ero rahoitukseen.

Alueiden menoja ajaa ennustekaudella hintojen nopea kasvu. Erityisesti henkilöstömenot kasvavat suurten sopimuskorotusten vuoksi. Inflaatio hidastuu, mutta myös muiden menojen hintakehitys on vielä kuluvana vuonna nopeaa. Menojen kasvua hidastavat sekä hallituksen hallitusohjelmassa ja keväällä 2024 päättämät alueiden tehtävien vähentäminen, että alueiden omat sopeutustoimet. Kevään 2024 riihessä alueiden menoja vähentäviä tai maksutuloja lisääviä toimia tehtiin 0,5 mrd. euron edestä v. 2028 tasolla. Toimet vähentävät saman verran myös valtion rahoitusta.

Alueiden omina sopeutustoimina on ennusteessa huomioitu tänä vuonna 0,6 mrd. euron verran toimia sekä 0,15 mrd. euroa vuonna 2025 ja 2026. Alueiden talousarvioissaan esittämät vuosien 2025–2026 sopeutustoimet ovat merkittävästi suuremmat, mutta niiden toteutuminen on tässä vaiheessa vielä epävarmaa. Alueiden investoinnit pysyvät ennusteessa korkealla tasolla.

Alueiden tulot koostuvat pääosin valtionrahoituksesta ja asiakkaiden maksutuloista. Valtionrahoitus kasvaa reippaasti vuonna 2025, kun siinä huomioidaan vuonna 2023 kertynyt alueiden alijäämä, joka kasvattaa valtionrahoitusta n. 1,5 miljardilla eurolla. Tässä ennusteessa seuraavien vuosien jälkikäteistarkistus on arvioitu julkisen talouden suunnitelmassa tehtyjen varausten perusteella. Jos alueiden menot kehittyisivät ennustetun mukaisesti, olisi jälkikäteistarkistus vuonna 2027 0,4 mrd

euroa ja vuonna 2028 1,4 miljardia euroa suurempi, kuin mihin nyt on varauduttu. Alueen maksutuottojen odotetaan kasvavan indeksitarkistusten ja säästötoimien vuoksi nopeasti tänä ja ensi vuonna.

Hyvinvointialueilla on käsissään suuret sopeutusvaatimukset ensimmäisen vuoden suurten kirjanpidon mukaisten alijäämien takia. Alueet ovat aloittaneet sopeutus-  
toimet, mutta niiden kokoluokasta ei ole vielä olemassa kattavaa arviota vuoden 2024 jälkeen. On mahdollista, että alueiden sopeutustoimet ovat ennusteessa arvi-  
oitua suurempia, kuten niiden kuuluisikin olla jotta kertyneet alijäämät voidaan  
kattaa. Alueiden toimintaa vaikeuttaa myös henkilöstöpula, joka voi vaikuttaa pal-  
veluustojen ja kuluja kasvattavasti ja toisaalta hidastaa menojen kasvua toisaalla.

**Taulukko 20.** Hyvinvointialueet<sup>1</sup>

	2023	2024**	2025**	2026**
	miljardia euroa			
Myynti- ja maksutulot	6,3	6,5	6,8	7,0
Tulonsiirrot valtionhallinnolta	25,7	26,6	28,7	29,6
Muut tulot	0,2	0,2	0,2	0,3
<b>Kokonaistulot</b>	<b>32,2</b>	<b>33,3</b>	<b>35,8</b>	<b>36,8</b>
Palkansaajakorvaukset ja välituotekäyttö	26,2	27,1	27,9	28,7
Sosiaalietuudet ja luontaismuotoiset etuudet	6,0	6,3	6,6	6,9
Omaisuusmenot	0,1	0,2	0,2	0,2
Pääoman bruttomuodostus	1,4	1,3	1,3	1,2
Muut menot	0,1	0,1	0,1	0,1
<b>Kokonaismenot</b>	<b>33,8</b>	<b>34,9</b>	<b>36,1</b>	<b>37,1</b>
Kulutusmenot	26,4	27,4	28,3	29,2
<b>Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)</b>	<b>-1,6</b>	<b>-1,6</b>	<b>-0,3</b>	<b>-0,3</b>
Perusjäämä <sup>2</sup>	-1,5	-1,5	-0,1	-0,1
Hyvinvointialueindeksi, muutos %	3,52	2,53	2,72	2,80
Hyvinvointialueiden ansiotasoindeksi, muutos %	6,0	4,7	6,6	4,7

<sup>1</sup> Kansantalouden tilinpidon mukaan ml. Helsingin sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi

<sup>2</sup> Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

**Taulukko 21.** Paikallishallinto (kuntahallinto + hyvinvointialueet)<sup>1</sup>

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	miljardia euroa					
Myynti- ja maksutulot	11,4	12,3	13,4	13,8	14,2	14,5
Verotulot ja saadut sosiaaliturvamaksut	25,8	26,6	13,1	13,7	14,5	15,1
Tulonsiirrot valtionhallinnolta	17,6	18,4	34,2	34,9	37,4	38,4
Muut tulonsiirrot	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Muut tulot	1,5	1,6	1,9	2,0	2,0	2,0
<b>Kokonaistulot</b>	<b>56,5</b>	<b>59,0</b>	<b>62,8</b>	<b>64,7</b>	<b>68,5</b>	<b>70,3</b>
Palkansaajakorvaukset ja välituotekäyttö	43,5	45,4	49,7	50,9	52,7	54,2
Sosiaaliavustukset ja luontoismuotoiset etuudet	5,6	5,8	6,9	7,2	7,8	8,2
Muut tulonsiirrot	1,9	1,8	1,8	1,7	2,2	2,2
Omaisuusmenot	0,1	0,2	0,7	1,0	1,1	1,1
Pääoman bruttomuodostus	6,4	6,5	6,7	6,7	6,9	7,0
Muut menot	-0,2	-0,2	0,1	-0,0	-0,1	-0,0
<b>Kokonaismenot</b>	<b>57,4</b>	<b>59,4</b>	<b>65,8</b>	<b>67,6</b>	<b>70,5</b>	<b>72,6</b>
Kulutusmenot	41,6	43,1	47,6	49,0	51,1	52,9
<b>Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)</b>	<b>-0,9</b>	<b>-0,4</b>	<b>-3,0</b>	<b>-3,0</b>	<b>-2,1</b>	<b>-2,2</b>
Perusjäämä <sup>2</sup>	-0,7	-0,2	-2,3	-2,0	-1,0	-1,2

<sup>1</sup> Kansantalouden tilinpidon mukaan.<sup>2</sup> Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja.

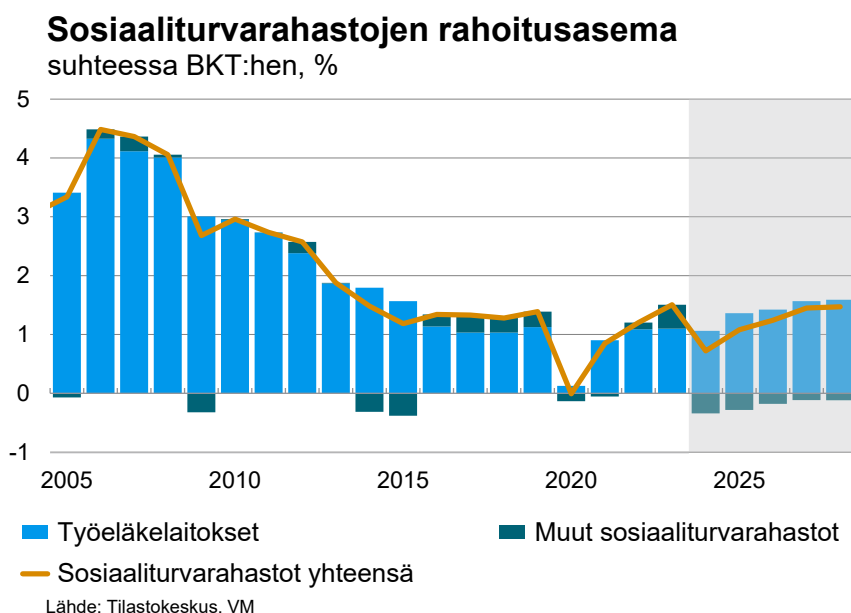
## 2.5 Sosiaaliturvarahastot

### 2.5.1 Työeläkelaitokset

Työeläkelaitosten ylijäämä oli vuonna 2023 noin 1,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Sektorin rahoitusaseman arvioidaan pysyvän vuonna 2024 edellisvuoden tasolla. Ylijäämä paranee asteittain vuosina 2025–2028 noin 1,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen.

Vuonna 2024 työeläkemenojen arvioidaan kasvavan noin 7 prosenttia edellisvuodesta. Syynä kasvuun ovat erityisesti suuret indeksikorotukset. Työeläkemenot jatkavat kasvuaan myös vuosina 2025–2028, tosin selvästi maltillisemmin, noin 3 prosenttia vuodessa.

Menojen nopeasta kasvusta huolimatta työeläkelaitokset pysyvät ylijäämäisinä. Ylijäämän kasvun tulevana vuosina mahdollistaa erityisesti sektorin saamat omaisuus-tulot, joiden arvioidaan kasvavan entisestään kohonneen korkotason myötä. Työeläkevarat kasvoivat vuonna 2023 yli 4 prosenttia verrattuna vuoden 2022 työeläkevaroihin. Työeläkevarojen tuottojen kasvu oli noin 30 prosenttia vuonna 2023. Lisäksi vuosina 2022–2025 työnantajan työeläkemaksu on korkeampi vuoden 2020 alennuksen kompensoimiseksi. Myös palkkasumman kasvu vaikuttaa positiivisesti työeläkemaksutuloihin.



**Taulukko 22.** Sosiaaliturvarahastot<sup>1</sup>

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	miljardia euroa					
Omaisuuustulot	4,0	4,2	5,5	6,9	7,8	8,2
Sosiaaliturvamaksut	30,4	32,2	33,7	32,3	33,6	34,9
siitä työnantajien maksut	18,9	20,3	21,1	20,5	21,6	22,6
vakuutettujen maksut	11,5	11,9	12,7	11,8	12,0	12,3
Tulon- ja pääomansiirrot julkisyhteisöiltä	16,8	16,2	16,9	17,7	17,0	16,8
Muut tulot	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0	1,1
<b>Kokonaistulot</b>	<b>52,0</b>	<b>53,5</b>	<b>57,1</b>	<b>57,9</b>	<b>59,5</b>	<b>60,9</b>
Palkansaajakorvaukset ja välituotekäyttö	1,9	1,9	2,0	2,1	2,1	2,2
Sosiaalietuudet ja -avustukset	44,4	44,8	46,9	49,6	49,9	50,5
Muut menot	3,6	3,5	4,0	4,2	4,3	4,5
<b>Kokonaismenot</b>	<b>49,9</b>	<b>50,3</b>	<b>52,9</b>	<b>55,9</b>	<b>56,3</b>	<b>57,2</b>
Kulutusmenot	4,1	4,2	4,3	4,3	4,4	4,4
<b>Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)</b>	<b>2,1</b>	<b>3,2</b>	<b>4,2</b>	<b>2,0</b>	<b>3,2</b>	<b>3,8</b>
Työeläkelaitokset	2,3	2,9	3,0	3,0	4,0	4,3
Muut sosiaaliturvarahastot	-0,1	0,3	1,1	-1,0	-0,8	-0,5
Perusjäämä <sup>2</sup>	2,1	3,2	4,2	2,1	3,2	3,8

<sup>1</sup> Kansantalouden tilinpidon mukaan.<sup>2</sup> Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja.



## 2.5.2 Muut sosiaaliturvarahastot

Muihin sosiaaliturvarahastoihin kuuluvat pääosin perussosiaaliturvaa hoitava Kansaneläkelaitos ja ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta vastaavat Työllisyysrahasto sekä työttömyyskassat. Vuonna 2023 muut sosiaaliturvarahastot olivat ylijäämäisiä noin 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Vuonna 2024 sektorin arvioidaan painuvan hieman alijäämäiseksi, noin -0,3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Sektorin alijäämäisyyteen vaikuttaa erityisesti työttömyysvakuutusmaksun aleneminen. Lisäksi sairausvakuutusmaksuja alennetaan väliaikaisesti aiemmin kertyneen ylijäämän tasaamiseksi. Vuosina 2025–2028 sektori pysyy alijäämäisenä, kuitenkin melko lähellä tasapainoa.

Vuonna 2024 sektorin menot alkavat supistua hallitusohjelman toimien myötä, vaikka kokonaismenot kasvavatkin vielä noin 3 prosenttia. Hallitusohjelman toimet pienentävät muun muassa työttömyysetuuksia, asumistukimenoja ja aikuiskoulutustukea. Hallituksen toimien vaikutus näkyy erityisesti vuosina 2025–2027, jolloin muiden sosiaaliturvarahastojen menot vähenevät huomattavasti. Hallitusohjelman toimien lisäksi vuodesta 2025 lähtien menoja vähentävät myös hallituksen kevään kehysriihessä päätetyt sopeutustoimet.

Vuonna 2024 sektorin tulojen arvioidaan vähenevän vajaa 7 prosenttia. Tulojen pienenemiseen vaikuttaa pääosin saatujen sosiaaliturvamaksujen supistuminen, joka johtuu erityisesti työttömyysvakuutusmaksun pienenemisestä. Työttömyysvakuutusmaksut melkein puolittuvat Työllisyysrahaston suhdannepuskurin hyvän tilanteen ja hallitusohjelman toimien myötä. Työttömyysvakuutusmaksujen alentaminen vähentää maksutuottoja noin 1,4 mrd. eurolla. Vuonna 2025 tulot vähenevät noin 2,5 prosenttia. Vuodesta 2025 lähtien saadut sosiaaliturvamaksut vähenevät kanavointiratkaisun myötä. Kanavoinnissa työttömyysvakuutusmaksun oletetaan laskevan ennakoitujen etuussäästöjen mukaisesti ja samalla sairausvakuutusmaksuja nostetaan. Tämän myötä valtion osuudet sektorin menoihin laskevat vastaavasti. Vuosina 2026–2028 tulojen arvioidaan kääntyvän pieneen kasvuun.

**Taulukko 23.** Sosiaalivakuutusmaksut ja eläkeindeksit

	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
<b>Sosiaalivakuutusmaksut<sup>1</sup></b>						
<b>Työnantajat</b>						
Sairausvakuutus	1,53	1,34	1,53	1,16	1,73	1,80
Työttömyysvakuutus <sup>2</sup>	1,43	1,51	1,54	0,82	0,43	0,43
Työeläkevakuutus (TyEL)	16,93	17,38	17,37	17,34	17,34	17,25
Kunta-alan eläkevakuutus	20,60	20,34	19,81	19,60	19,60	20,00
<b>Palkansaajat</b>						
Sairausvakuutus	1,36	1,18	1,36	1,01	0,78	0,85
Työttömyysvakuutus <sup>2</sup>	1,40	1,50	1,50	0,79	0,40	0,40
Työeläkevakuutus (TyEL)	7,47	7,47	7,47	7,47	7,47	7,15
<b>Etuudensaajat</b>						
Sairausvakuutus	1,65	1,50	1,57	1,48	1,50	1,54
<b>Eläkeindeksit</b>						
Työeläkeindeksi	2631	2691	2874	3037	3086	3137
Kansaneläkeindeksi	1639	1674	1805	1911	1938	1961

<sup>1</sup> Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista. Luvut ovat painotettuja keskiarvoja.

<sup>2</sup> Vuosien 2025—2026 maksutaso perustuu oletukseen.

## 2.6 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä

Väestön ikääntyminen on jo viimeisen kymmenen vuoden aikana lisännyt eläkemenoja ja luo merkittäviä paineita julkisen talouden pidemmän aikavälin kestävyysteen. Erityisesti iäkkään vanhusväestön määrän kasvu lisää lähivuosikymmeninä hoiva- ja terveystoimen rahoittamiseksi nykyinen kokonaisveroaste ei tulevaisuudessa riitä. Samaan aikaan työkäinen väestö, joka veroillaan rahoittaa julkiset palvelut ja sosiaaliturvan, supistuu.

Julkisen talouden tulojen ja menojen välillä vallitsee pitkällä aikavälillä epätasapaino eli kestävyysvaje. Tarkalleen kestävyysvajelaskelma kertoo, kuinka paljon julkista taloutta olisi vahvistettava lähitulevaisuudessa, jotta julkinen talous olisi pitkän aikavälin tasapainossa. Toisin sanottuna sopeutuksen jälkeen ei olisi enää tarvetta nostaa veroastetta, leikata menoja, tehdä julkista taloutta vahvistavia rakenteellisia uudistuksia tai kasvattaa velkaantumista. Kestävyysvajelaskelma ei kuitenkaan kerro sitä, mikä olisi järkevä tapa tai aikataulu julkisen talouden velkasuhteen vakauttamiseksi. Laskelma ei myöskään huomioi sopeutuksen haitallisia tai rakenteellisten uudistusten mahdollisia suotuisia vaikutuksia talouskasvuun<sup>1</sup>.

Kestävyysvajelaskelmissa arvioidaan sitä, miten väestön ikääntyminen vaikuttaa julkisen talouden näkyviin tuleviin vuosikymmeninä. Väestön ikääntymisen lisäksi julkiseen talouteen kohdistuu myös monia muita paineita, jotka johtuvat esimerkiksi varautumisesta uuteen heikentyneeseen turvallisuusympäristöön, ilmastonmuutoksesta ja julkisen infrastruktuurin uusimis- ja korjaustarpeista, mutta jotka eivät sisälly kestävyysvajetarkasteluun.

---

1 Koska kestävyysvaje eli ns. S2-indikaattori ei huomioi suorien sopeutustoimien mahdollisia haitallisia vaikutuksia talouskasvuun, ei sitä tulisi käyttää yksinään vaaditun sopeutuksen arvioimiseen. On olemassa muita tapoja, joiden avulla voidaan paremmin huomioida suorien sopeutustoimien epäsuotuisat kasvuvaikutukset. S2-indikaattorin antama tulos vastaa teknisesti tilannetta, jossa nk. finanssipolitiikan kerroinvaikutus olisi nolla eli sopeutustoimet eivät hidasta talouskasvua. Todellisuudessa suorien sopeutustoimien ajatellaan yleisesti leikkaavan talouskasvua. Sen sijaan monilla rakenteellisilla uudistuksilla ei tällaista haittavaikutusta ole, vaan niillä voidaan myös vahvistaa talouskasvun mahdollisuuksia.

Valtiovarainministeriö arvioi kestävyysvajeen olevan noin 2 % suhteessa BKT:hen eli n. 6,5 mrd. euroa vuoden 2028 tasolla. Viime syksyyn nähden arvio kestävyysvajeen suuruudesta on pienentynyt. Saadun tuloksen tulkinta on kuitenkin se, että väestön ikääntyminen luo merkittävän haasteen julkisen talouden kestävyydelle. Lisäksi julkisen talouden velkasuhteen ennustettu kasvu lisää julkisen talouden riskejä.

Kestävyysvajelaskelmassa julkisen velan ei edellytetä tasaantuvan millekään tietylle tasolle. Siten laskelman tuottama velan tasapainotaso voi olla myös suhteellisen korkea tai matala riippuen siitä, millä tasolla velkasuhde on laskelman lähtöhetkellä ja miten väestön ikääntymisen arvioidaan vaikuttavan julkisten menojen kehitykseen tulevana vuosikymmeninä. Siksi julkisen talouden velkakestävyyttä on syytä tarkastella myös muilla tavoin. Tällaisia tapoja ovat esimerkiksi tarkastelut, joita on esitetty valtiovarainministeriön julkisen talouden kestävyyttä käsittelevässä raportissa<sup>2</sup>.

Valtiovarainministeriön arvio julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyydestä perustuu EU:n ikääntymistyöryhmässä (AWG) yhteisesti sovittuihin menetelmiin ja laskentaperiaatteisiin. Kestävyysvajelaskelmassa on kevään ennusteessa lisäksi huomioitu hallituksen jo päättämien toimien pitkän aikavälin vaikutukset työvoiman ja työllisyyden kehitykseen. Kestävyyslaskelma on luonteeltaan painelaskelma, ei ennuste todennäköisimmästä tulevasta. Laskelmassa sovelletaan muuttumattoman politiikan oletusta eli siinä projisoidaan nykyisen lainsäädännön ja käytäntöjen mukaista kehitystä tulevaisuuteen väestöennusteen, ikäryhmäkohtaisten meno-osuuksien ja talouskehityksen pitkän aikavälin arvioiden avulla. Kestävyysvajearviossa huomioidaan vain ne päätökset, joiden vaikutukset julkiseen talouteen voidaan riittävällä varmuudella arvioida. Tarkemmin laskentamenettelyitä on kuvattu valtiovarainministeriön kestävyysvajelaskelmien menetelmäkuvauksessa<sup>3</sup>.

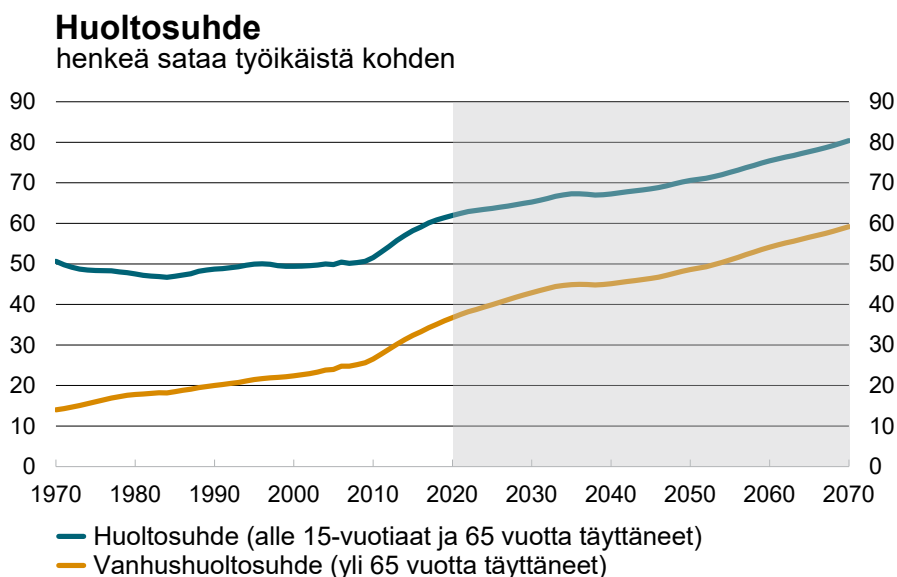
Kestävyysvajearvio pyritään perustamaan mahdollisimman realistisille oletuksille. Kuten mikä tahansa mittari, arvio värähtelee jonkin verran ajassa, kun käytetyt aineistot ja ennusteet päivittyvät. Oheisessa taulukossa on esitetty kestävyysvajelaskelman keskeisiä laskentaoletuksia sekä tarkasteltu kestävyysvajelaskelman herkkyyttä niiden muutoksille. Näitä herkkyystarkasteluiden tuloksia on esitelty

---

2 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162357>

3 <https://vm.fi/menetelmakuvaukset>

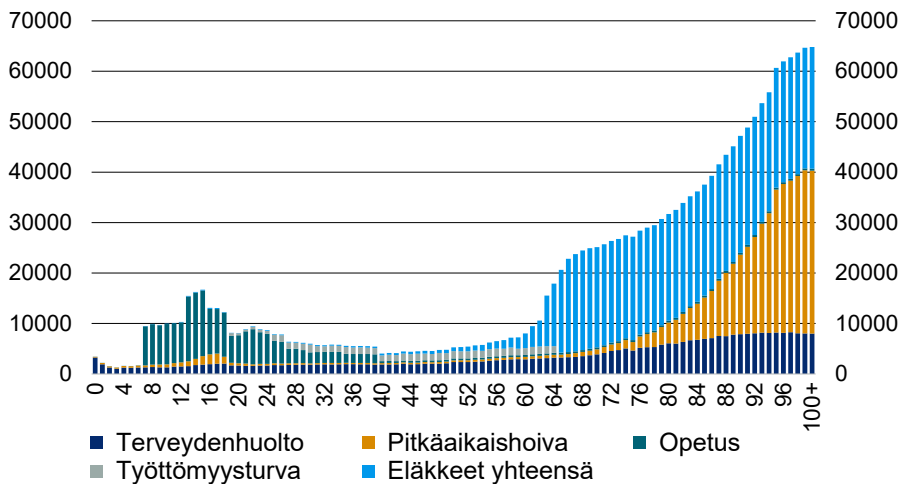
tarkemmin edellä mainitun kestävyysvajelaskelmien menetelmäkuvauksen viimeisessä luvussa. Joka tapauksessa kestävyysvajelaskelma ja sen herkkyystarkastelut tarjoavat hyödyllisen ja johdonmukaisen tavan analysoida sitä, minkä kokoluokan haasteesta väestön ikääntymisessä on kyse ja millaisilla keinoilla tähän haasteeseen voidaan vastata.



Lähde: Tilastokeskus, VM

## Ikäsidonnaiset menot ikäluokittain v. 2022

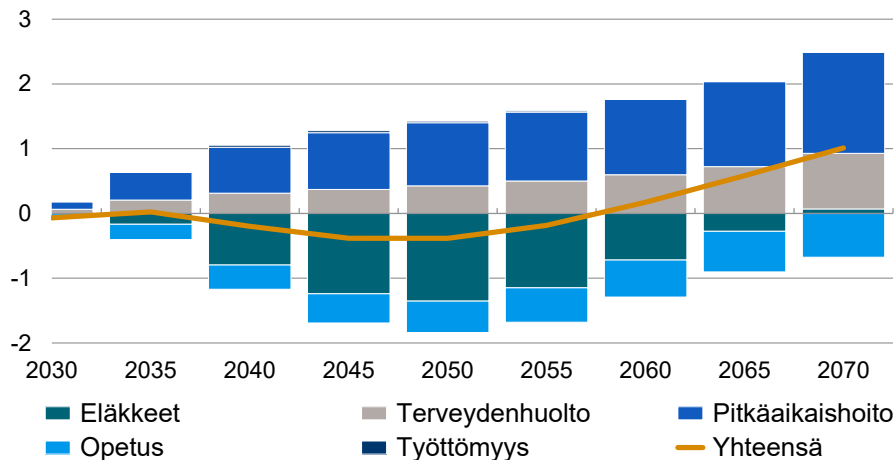
euroa henkeä kohden, keskiarvo



Lähde: STM:n kehittämä SOME-malli, VM

## Ikäsidonnaisten menojen muutos

vuodesta 2028, suhteessa BKT:hen, %



Kuvio on laadittu STM:n kehittämällä SOME-mallilla

Lähde: VM

**Taulukko 24.** Julkinen talous vuosina 2020-2070

	2023	2025**	2030**	2040**	2050**	2060**	2070**	2023- 2070***
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia							muutos, %
Kokonaismenot	55,6	56,1	54,4	55,5	56,3	58,5	61,6	5,9
mistä ikäsidonnaiset ja työttömyysmenot	29,5	30,4	30,2	30,0	29,6	30,4	31,6	2,1
Eläkkeet	13,2	13,8	13,7	12,9	12,3	12,9	13,6	0,5
Työeläkkeet	12,3	12,9	12,8	12,1	11,5	11,9	12,6	0,3
Kansaneläkkeet	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	1,0	1,1	0,2
Terveystuotot	6,4	6,5	6,7	6,9	7,0	7,2	7,5	1,1
Pitkäaikaishoito	2,8	3,0	3,2	3,8	4,1	4,3	4,6	1,8
Opetus	5,5	5,4	5,0	4,7	4,6	4,5	4,3	-1,1
Työttömyys	1,7	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	-0,1
Korkomenot	1,1	1,5	2,3	3,6	4,8	6,2	8,0	6,9
Kokonaistulot	53,1	53,3	52,8	53,6	54,8	56,8	59,2	6,1
mistä omaisuustulot	3,4	4,0	3,8	4,8	6,1	8,0	10,3	6,9
mistä eläkkeistä perityt verot	2,7	2,9	2,9	2,7	2,6	2,7	2,9	0,1
Nettoluotonanto <sup>1</sup>	-2,5	-2,8	-1,6	-1,9	-1,5	-1,7	-2,4	0,2
mistä siirto työeläkerahastoihin	1,1	1,4	1,4	3,2	5,3	7,0	8,6	7,5
Julkisyhteisöjen velka	73,6	80,0	83,5	95,8	122,0	157,8	203,0	129,4
Julkisyhteisöjen varat, sulautettu	138,4	138,4	136,9	142,0	163,9	198,1	238,3	99,9
mistä työeläkerahastot, sulautettu	90,6	90,6	90,8	102,9	129,7	166,8	208,6	118,0

<sup>1</sup> Vuodesta 2030 lähtien suhdannekorjattu jäämä

**Taulukko 25.** Kestävyyslaskelman oletukset

	Oletukset, prosenttia					
	2028**	2030**	2040**	2050**	2060**	2070**
Työn tuottavuuden kasvu	1,0	1,3	1,5	1,4	1,3	1,2
BKT:n kasvu	1,1	1,3	1,6	1,2	1,1	1,0
Työvoimaosuudet						
Miehet (15–64-vuotiaat)	81,3	81,5	82,1	82,8	83,4	84,1
Naiset (15–64-vuotiaat)	81,0	81,3	82,5	83,7	84,9	86,2
Kaikki (15–64-vuotiaat)	81,2	81,4	82,3	83,2	84,2	85,1
Työttömyysaste	6,2	6,2	6,2	6,1	6,0	6,0
Vanhushuoltosuhte <sup>1</sup>	41,8	42,9	45,1	48,6	54,1	59,2
Inflaatio	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Julkisen velan reaalkorko	0,0	0,7	1,8	2,0	2,0	2,0
Työeläkevarojen reaalituotto	2,9	3,1	3,5	3,5	3,5	3,5

<sup>1</sup> 65 vuotta täyttäneen väestön suhde 15-64 vuotiaaseen väestöön

Lähde: Tilastokeskus, VM



**Taulukko 26.** Eräiden tekijöiden vaikutus kestävyysvajeeseen

	Peruslaskelma (kevät 2024)	Muutos	Vaikutus kestävyys- vajeeseen, %-yks. <sup>1</sup>
Yleisen tuottavuuden (ja reaaliansioiden) kasvu vuosina 2028–2070	keskimäärin 1,3 % vuodessa	+0,5 %-yks.	-0,3
Työllisyysasteen kehitys 15–64-vuotiaiden ikäryhmässä vuosina 2028–2070	76,1 % v. 2028, josta nousee 79,8 %:iin v. 2070	+1,0 %-yks.	-0,4
Julkisten sote-palveluiden tuottavuuden kasvu vuosittain vuosina 2028–2070	0%	+0,5 %-yks.	-1,5
Julkisen talouden rakenteellinen perusjäämä <sup>2</sup> / BKT v. 2028	-1,8%	+1,0 %-yks.	-1,0
Syntyvyys (kokonaishedelmällisyysluku)	1,45	+0,25 (= 1,7)	-0,1
Nettomaahanmuutto vuosittain (vaikutus, jos työllisyysaste ei muutu)	15 000	+7 500 (= 22 500)	-0,3
50-vuotiaan elinajanodote (33,7 vuotta vuonna 2021)	Pitenee n. 7 vuodella vuoteen 2070 mennessä	-1,4 v. (= 5,4 v.)	-0,6
Sote-palveluiden palvelutarpeen siirtyminen myöhemmäksi eliniän pidetessä	Siirtyy puolella elinajanodotteen pitenemisestä (yli 50-vuotiaat)	Siirtyy samassa tahdissa kuin elinikä pitenee	-1,0
		Ei siirry lainkaan eliniän pidentyessä	1,0
Inflaatio (BKT-deflaattorin ja kuluttajahintojen muutos) vuosina 2028–2070	2%	-0,5 %-yks.	likimain 0,0
Valtion ja kuntien velan reaalikorko (+ vaikutus ko. sektoreiden diskonttokorkoon)	Valtion ja kuntien velan reaalikorko ja korkotuotot 2 %, valtion ja kuntien reaaliset osaketulot 4 % sekä työeläkelaitosten reaaliset sijoitustuotot 3,5 % (2040-luvulta eteenpäin)	-0,5 %-yks.	-0,2
Valtion ja kuntien velan reaalikorko sekä vaikutus valtion, kuntien ja työeläkelaitosten korkosijoitusten reaaliuottoon (+ vaikutus kaikkien sektoreiden diskonttokorkoon)		-0,5 %-yks.	likimain 0,0
Valtion ja kuntien velan reaalikorko sekä julkisen talouden kaikkien sijoitusten reaaliuotto (+ vaikutus kaikkien sektoreiden diskonttokorkoon)		-0,5 %-yks.	0,6

<sup>1</sup> Laskelmat on tehty valtiovarainministeriön syksyn 2023 kestävyysvajelaskelmien perusteella.<sup>2</sup> Alijäämä ilman korkomenoja

## **Liite 1. Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito / Kuntien kirjanpidon ja kansantalouden tilinpidon välisistä eroista**

Valtion budjettitalous oli 0,1 mrd. euroa ylijäämäinen vuonna 2023. Kansantalouden tilinpidon ennakkotietojen mukaan koko valtionhallinnon rahoitusasema oli -8,2 mrd. euroa. Tilinpidon rahoitusasema oli noin -8,3 mrd. euroa heikompi. Luku-  
jen erosta voi huomata, että budjettitalouden rahoitusasemasta ei voida suoraan päätellä kansantalouden tilinpidon mukaista valtionhallinnon rahoitusasemaa.

Vuoden 2023 eroa tilinpidon ja budjetin välillä selittää pääosin sähkömarkkinoihin liittyvän 10 mrd siirtomäärärahan päätyminen. Koska määrärahaa ei käytetty, kirjattiin se budjettiin tuloksi. Lisäksi valtion tasapainoon vaikutti emissiotappiot, joita oli noin 1,5 mrd. euroa. Vertailukelpoisempi budjetin alijäämä oli näin ollen noin 8,6 mrd. euroa.

Tänä vuonna budjetin tasapaino (-13,4 mrd. euroa) on selvästi tilinpidon vastaavaa (-9,1 mrd. euroa) heikompi. Tilinpidon rahoitusasemaa ei vielä heikennä hävittäjä-  
hankkeen rahoitus. Lisäksi valtion velanhallintaan liittyvä koronvaihtosopimusten vaikutus ei vaikuta tilinpidon korkomenoihin, mutta heikentää valtion budjetin tasapainoa yli miljardin euron verran.

Vuonna 2025 tilinpidon alijäämä heikkenee suhteessa budjettiin hävittäjähankkeen menokirjausten alkaessa. Tilinpidon alijäämä on kuitenkin lähellä budjettitalouden alijäämää vuoteen 2028 saakka. Hallituksen suunnittelema investointiohjelma aiotaan rahoittaa valtion rahoitusomaisuuden avulla. Vaikka tämä ei vaikuta velan määrään, heikentää se kuitenkin kansantalouden tilinpidon mukaista alijäämää.

### **Budjetin alijäämä ja valtion velanotto**

Budjetin alijäämästä ei myöskään voi aina päätellä valtion velanoton tarvetta. Vuonna 2023 valtion budjettitalouden velka kasvoi noin 14,4 mrd. euroa. Budjetin alijäämän perusteella velkaa olisi pitänyt ottaa 8,6 mrd. euroa, joten velanotto oli 5,8 mrd. euroa suurempi kuin budjetin alijäämä olisi edellyttänyt. Yleisesti ottaen alijäämän ja velan muutoksen eroon on useita syitä.

Vuonna 2023 merkittävin yksittäinen syy liittyi velanoton ajoitukseen. Alkuvuonna 2024 tuli rahoitettavaksi noin 4 mrd. euron rahoituserä hyvinvointialueille, jonka rahoittamiseen varauduttiin jo vuonna 2023. Lisäksi emissiotappioiden vuoksi velanotto kasvoi n. 1,5 miljardia. Muita syitä eroon ovat esimerkiksi siirtomäärärahojen toteutuminen ja valtion rahastojen kassavarojen muutokset.

## **Yleistä tietoa budjetin ja kansantalouden tilinpidon eroista**

Budjettitalouden rahoitusaseman ja kansantalouden tilinpidon mukaisen valtionhallinnon rahoitusaseman eroon on monia syitä. Näistä tärkein on se, että kansantalouden tilinpidon valtiosektori on laajempi kuin pelkkä budjettitalous, johon kuuluvat lähinnä vain valtion virastot. Tilinpidon valtiosektoriin kuuluvat budjettitalouden lisäksi mm. valtion rahastot (pl. Valtion Eläkerahasto), yliopistot ja niiden kiinteistöyhtiöt sekä Senaatti-kiinteistöt. Julkisten yksiköiden luokitus päätöksiä arvioidaan säännöllisesti uudelleen. Tilastokeskuksen internet-sivuilla on lueteltu kaikki valtionhallintoon ja laajemmin julkisyhteisöihin kuuluvat yksiköt.

Luokittelun lisäksi eroa aiheuttaa se, että kansantalouden tilinpidon ja budjettitalouden menojen kirjaamisperusteet poikkeavat toisistaan. Tilinpito on suoriteperusteinen, kun taas budjettitalous on osin kassaperusteinen. Kirjaamisperusteesta johtuen erityisesti talousarvion siirtomäärärahat aiheuttavat eroa budjetin ja tilinpidon menojen välille. Siirtomäärärahat ovat monivuotisia määrärahoja, jotka budjetoidaan yhden vuoden talousarvioon. Kansantalouden tilinpidossa siirtomäärärahat kirjataan suoriteperusteisesti niiden käyttövuoden mukaan kuten muutkin menot. Siirtyvien määrärahojen nettovaikutus voi vaihdella suuresti vuodesta toiseen. Lisäksi verot, tukipalkkiot ja EU-maksut muunnetaan tilinpidossa suoriteperusteiseksi tekemällä niihin ajoituskorjaus. Ajoituskorjausten aiheuttamien erojen suuruus on nähtävissä vasta jälkikäteen.

Budjettitalouden rahoitusasemaan lasketaan tuloina ja menoina myös sellaisia finanssisijoituksia, kuten valtion myöntämät ja takaisinmaksamat lainat sekä osakemyynnit ja -hankinnat, jotka kansantalouden tilinpidossa käsitellään pääasiallisesti rahoitustaloustoimina. Rahoitustaloustoimet eivät vaikuta tilinpidon mukaiseen valtion rahoitusasemaan. Rahoitustaloustoimiksi luetaan myös korkojohdannaisten vaikutukset korkomenoihin.

EU-maat raportoivat kaksi kertaa vuodessa Eurostatille valtion budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon välisten lukujen eroavaisuuksia alijäämä- ja velkara-portoinnin yhteydessä. Menneiden vuosien osalta valtion – samoin kuin muiden julkisen talouden alasektoreiden – tilinpäätöksen mukaisen rahoitusaseman ja tilinpidon nettoluotonannon välinen ero tulisi pystyä selittämään hyvin. Raportoinnissa selvitetään myös ns. velkadynamiikkaa eli julkisen talouden nettoluotonannon ja julkisen velan muutoksen yhdenmukaisuutta.

**Taulukko 1.** Budjettitalouden rahoitusasema ja valtionhallinnon nettoluotonanto<sup>1</sup>

	2022	2023	2024	2025**	2026**
	miljardia euroa				
<b>Budjettitalouden ylijäämä (+) / alijäämä (-)</b>	<b>-16,0</b>	<b>-8,6</b>	<b>-13,3</b>	<b>-10,6</b>	<b>-8,6</b>
Yksityistämistulot (nettotulot osakemyynnistä)	-0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Finanssisijoitukset, netto	-0,3	0,5	1,2	0,3	0,2
Budjetin ulkopuolisten yksiköiden tuloylijäämä	-0,4	-0,3	-0,6	-0,8	-0,6
Kassa-/suoriteperusteen korjaus	0,3	2,5	2,1	1,1	1,1
Muut erät <sup>2</sup>	12,3	-2,3	1,4	0,6	-0,4
<b>Valtionhallinnon nettoluotonanto (+) / -otto (-)</b>	<b>-4,2</b>	<b>-8,2</b>	<b>-9,1</b>	<b>-9,3</b>	<b>-8,2</b>

<sup>1</sup> Kansantalouden tilinpidon mukaan

<sup>2</sup> Sisältää mm. velkojen peruutukset, suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot, budjetin siirtomäärärahojen ajoittumisen vaikutuksen, superosingot

## Kuntien kirjanpidon ja kansantalouden tilinpidon välisistä eroista

Kansantalouden tilinpidon nettoluotonantoa läheisimmin vastaava erä kuntien kirjanpidossa on toiminnan ja investointien rahavirta (rahoitusasema). Kansantalouden tilinpidon ja kuntien kirjanpidon välillä on eroja mm. sektorirajauksessa sekä käsitteiden ja kirjausten ajoituksessa. Kuntien kirjanpidon toiminnan ja investointien rahavirran ja kansantalouden tilinpidon nettoluotonannon erojen syitä tarkastellaan oheisessa taulukossa.

Tärkein käsitteiden välinen ero johtuu erilaisesta sektorirajauksesta. Kuntien kirjanpito tarkastelee kuntia ja kuntayhtymiä sekä niiden liikelaitoksia. Tässä yhteydessä kuntien kirjanpidon kuvaamaan kuntatalouteen ei kuulu kuntien toiminta, joka toteutetaan itsenäisen oikeushenkilön avulla kuten osakeyhtiömuotoisesti. Kansantalouden tilinpidon kuntahallintoon sen sijaan kuuluu sellaisia kuntien omistamia yhtiöitä, jotka katsotaan pääasiallisesti emoyhteisöään palveleviksi yksiköiksi.

Kansantalouden tilinpidossa kuntahallinto käsittää kuntien ja kuntayhtymien markkinattoman toiminnan, joka rahoitetaan pääosin verovaroin ja pakollisin maksuin. Toimintonsa pääosin muilta sektoreilta saaduilla myyntituotoillaan rahoittavat liikelaitokset kuten vesi-, energia- ja jätehuolto sekä satamatoiminta luokitellaan siksi kansantalouden tilinpidossa kuntahallinnon ulkopuolelle yrityssektoriin.

Kuntien kirjanpidon ja kansantalouden tilinpidon investointimenojen käsitteet eroavat toisistaan. Kansantalouden tilinpidossa osakkeiden ja osuuksien hankinnat ja myynnit katsotaan rahoitustapahtumiksi eikä niitä kirjata kuntahallinnon investointimenoihin. Kuntien kirjanpidon puolella osakehankinnat katsotaan puolestaan käyttömaisuusinvestoinneiksi.

Myös omaisuusmenoissa ja -tuloissa on käsite-eroja. Varojen ja velkojen arvonnoukset eivät ole kansantalouden tilinpidossa tuloa tai menoa. Siksi kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelman muut rahoitustuotot ja -kulut eivät (osinkoja ja korkoja lukuun ottamatta) sisälly kansantalouden tilinpidon nettoluotonantoon.

Kuntien kirjanpidon ja kansantalouden tilinpidon välillä on lisäksi eroja kirjausten ajoituksessa. Kuntien kirjanpidon verotulot kuvaavat kalenterivuoden aikana kertyneitä verotuloja. Kansantalouden tilinpidossa vuoden verotuloiksi luetaan verotajan tilitystietojen mukainen kertymä helmikuusta seuraavan vuoden tammikuun loppuun. Näin pyritään huomioimaan ajoitusero maksetun ennakonperinnän ja tilityksen välillä. Vuoden 2023 ajoituseron suuruus kirjanpidon ja tilinpidon välillä johtui sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen siirtymisestä hyvinvointialueille. Kuntien tuloja vähennettiin koko maan tasolla niiltä pois siirtyvän rahoitusvastuun verran. Kuntien vuoden 2023 verotulokertymään vaikuttivat osin vielä aiempien verovuosien korkeamman veroprosentin ja jako-osuuden kunnallis- ja yhteisöverotulot. Kansantalouden tilinpidon puolella tämä kirjanpidon puolella vuonna 2023 näkynyt n. 1,3 mrd. euron verohäntä ei ajoituskorjauksen vuoksi näy.

**Taulukko 2.** Kuntien kirjanpidon rahoitusasema ja kuntahallinnon nettoluotonanto

	2022	2023	2024	2025**	2026**
	miljardia euroa				
Kuntien ja kuntayhtymien toiminnan ja investointien rahavirta	-0,1	0,4	-1,1	-1,6	-1,8
Muiden kuin kuntien ja kuntayhtymien nettoluotonantovaikutus <sup>1</sup>	-0,6	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Kuntien ja kuntayhtymien paikallishallintosektorin ulkopuolelle luokiteltavan toiminnan vaikutus	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Osakkeiden hankinnat ja myynnit	0,2	0,1	-0,0	-0,0	-0,0
Omaisuusmenojen ja -tulojen käsite-erot	0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Ajoituserot	-0,3	-1,5	-0,1	0,0	0,0
Muut erot <sup>2</sup>	0,2	-0,2	0,0	-0,0	-0,1
Kuntahallinnon nettoluotonanto (+)/-otto (-)	-0,4	-1,4	-1,3	-1,7	-1,9

<sup>1</sup> Kuntahallintoon luokitellut, kuntataloustilaston ulkopuoliset yhtiöt sekä Ahvenanmaan maakuntahallinto, Kuntaliitto, Kuntatyönantajat ja Kuntien takauskeskus.

<sup>2</sup> Sisältää mm. eroja pääomansiirroissa ja investointiavustuksissa.

**Hyvinvointialueiden nettoluotonotto ja kirjanpito**

Seuraavassa taulukossa esitellään hyvinvointialueiden kirjanpidon toiminnan ja investointien rahavirran ja kansantalouden tilinpidon nettoluotonannon eroja. Suurimmat erot johtuvat mm. varausten käsittelystä ja valtion rahoituksen ajoituseroista.

**Taulukko 3.** Hyvinvointialueiden kirjanpidon rahoitusasema ja hyvinvointialuehallinnon nettoluotonanto

	2023	2024	2025	2026
	mrd. euroa			
<b>Toiminnan ja investointien rahavirta</b>	-1,6	-1,7	-0,4	-0,5
Sektorirajauksen vaikutus	0,1	0,1	0,1	0,1
Omaisuuksien käsite-erot	0,0	0,0	0,0	0,0
Investointien käsite-erot	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut erot	-0,1	0,0	0,1	0,2
<b>Kansantalouden tilinpidon nettoluotonanto</b>	<b>-1,6</b>	<b>-1,6</b>	<b>-0,3</b>	<b>-0,3</b>

## Liite 2. Verotulojen laskennan keskeiset oletukset

**Taulukko 1.** Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitys-arviot

	2024**	2025**	2026**	2027**	2027/2024**
	muutos, prosenttia vuodessa				keskim. vuosimuutos, %
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	3,7	3,5	3,3	3,3	3,4
Palkkatulot	3,7	4,0	3,6	3,5	3,7
Eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	4,5	2,4	2,6	2,9	3,1
Pääomatulot	2,3	3,2	3,0	2,9	2,8
Ansiotasoindeksi	3,5	3,3	3,1	3,0	3,2
Toimintaylijäämä	-3,6	3,9	5,2	3,5	2,2
Kotitalouksien verollisten kulutusmenojen arvo	1,6	2,6	2,9	3,5	2,7
Arvonlisäveron pohja	1,9	2,9	3,5	4,2	3,1
Bensiinin kulutus	-0,0	-3,6	-4,6	-5,1	-3,3
Dieselöljyn kulutus	-0,5	-3,0	-3,9	-4,5	-3,0
Sähkön kulutus	8,8	-0,4	0,7	1,1	2,5
Verollisen alkoholin kulutus	-0,9	-0,8	-0,6	-0,7	-0,8
Verotettavat uudet henkilöautot (kpl)	87 500	95 000	103 000	110 000	
täyssähköautojen osuus	38%	48%	59%	69%	
Verotettavat käytetyt henkilöautot (kpl)	38 000	40 000	41 000	42 000	
täyssähköautojen osuus	34%	41%	48%	54%	
Kuluttajahintaindeksi	1,9	1,3	1,4	1,8	1,6



**Taulukko 2.** Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus verotuottoon

Verolaji	Veropohja	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Ansiotuloverot	Palkkatulot	1%	556, josta valtio 334 ja kunnat 111
	Eläketulot	1%	207, josta valtio 106 ja kunnat 51
Pääomatulovero	Pääomatulot	1%	46
Yhteisövero	Toimintaylijäämä	1%	78, josta valtio 60, kunnat 19
ALV	Yksityisen kulutuksen arvo	1%	141
Autovero	Uusien henkilöautojen myynti, kpl	1 000 kpl	2
Energiavero	Sähkön kulutus <sup>1</sup>	1%	9
	Bensiinin kulutus	1%	12
	Dieselin kulutus	1%	14
Alkoholijuomavero	Alkoholin kulutus	1%	15
Tupakkavero	Savukkeiden kulutus	1%	9

<sup>1</sup> Muut kuin teollisuus, konesalit ja kasvihuoneet

**Taulukko 3.** Valtion budjettitalouden tulojen arviot

	2023	2024**	2025**	2026**	2027**	2028**	2028/2025**
	tilinpäätös	ml. I LTAE					keskim. vuosimuutos, %
miljardia euroa							
Verotuloarviot yhteensä	63,5	65,4	67,9	70,8	73,5	75,6	3,7
Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verot	31,6	33,2	33,9	35,7	37,4	39,0	4,1
Liikevaihtoon perustuvat verot	22,5	23,0	24,9	26,1	27,4	28,1	5,2
Valmisteverot	7,1	7,0	6,9	6,7	6,5	6,4	-2,4
Muut verotulot	2,3	2,2	2,2	2,3	2,2	2,2	-0,3
Sekalaiset tulot	17,2	7,1	6,8	6,9	6,4	6,2	-3,6
Korkotulot ja voitontuloutukset	2,0	2,5	2,1	2,1	2,1	2,1	-3,7
Tuloarviot yhteensä	82,9	75,1	76,9	79,9	82,1	84,0	2,8

**Taulukko 4.** Keskeisten perustemuutosten verotuottovaikutuksia julkisyhteisöjen verotuloihin

	2023	2024**	2025**	2026**	2027**	2028**
	miljoonaa euroa					
Ansiotuloverot	-1 131	-647	-722	-711	-774	-711
Keskimääräinen kunnallisveroprosentin nousu	0	0	0	0	0	0
Pääomatulovero	-3	1	5	0	0	0
Yhteisövero	14	3	26	225	81	-117
Muut välittömät verot	-13	117	22	24	14	14
Arvonlisävero	-350	171	1 113	162	0	0
Energiaverot	64	-116	-20	-27	-50	-8
Muut välilliset verot	62	54	89	84	58	39
Sosiaaliturvamaksut	-10	-2 301	-2	-98	-74	-66

### Liite 3. Ennusteskenaario ilman hallituksen riihessä päättämiä lisätoimia

**Taulukko 1.** Keskeiset ennusteluvut ennusteskenaariossa ilman hallituksen riihessä päättämiä lisätoimia

	2022	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	268	2,8	1,3	-1,0	0,0	2,0	1,6
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	128	6,1	8,4	-7,1	0,8	4,4	2,8
<b>Kokonaistarjonta</b>	<b>396</b>	<b>3,7</b>	<b>3,3</b>	<b>-3,0</b>	<b>0,2</b>	<b>2,7</b>	<b>2,0</b>
Tavaroiden ja palvelujen vienti	122	6,2	3,6	-1,7	0,0	3,6	3,1
Kulutus	203	3,5	0,9	1,7	0,4	1,4	1,1
yksityinen	139	3,2	1,8	0,4	0,6	2,0	1,7
julkinen	64	3,9	-1,0	4,5	0,0	0,3	0,1
Investoinnit	65	1,0	2,5	-4,2	0,0	5,4	2,6
yksityiset	53	4,2	2,7	-4,1	-2,0	3,8	3,7
julkiset	11	-11,7	1,3	-4,3	9,5	12,3	-1,4
<b>Kokonaiskysyntä</b>	<b>396</b>	<b>3,7</b>	<b>3,3</b>	<b>-2,6</b>	<b>0,2</b>	<b>2,7</b>	<b>2,0</b>
kotimainen kysyntä	275	2,8	3,1	-3,0	0,3	2,4	1,5

**Taulukko 2.** Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä ennusteskenaariossa ilman hallituksen riihessä päättämiä lisätoimia

	2022	2023	2024**	2025**	2026**	2027**	2028**
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	1,3	-1,0	0,0	2,0	1,6	1,4	1,0
Bruttokansantuote, mrd. euroa	268	278	282	293	305	316	326
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	7,1	6,2	1,9	1,0	1,3	1,7	2,0
Työttömyysaste, %	6,8	7,2	7,4	7,1	6,6	6,3	6,1
Työllisyysaste, %	73,8	73,6	73,2	73,8	74,7	75,5	76,2
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-0,5	-2,5	-3,7	-3,6	-3,0	-2,8	-2,7
Rakenteellinen jäämä, suhteessa BKT:hen, %	-0,4	-1,4	-2,1	-2,8	-2,7	-2,6	-2,7
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	73,5	75,8	81,0	83,6	85,4	86,8	88,8
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta <sup>2</sup>	-0,3	-2,0	-2,7	-1,4	-0,6	-0,3	0,0
Potentiaalisen tuotannon kasvu, % <sup>2</sup>	1,0	0,8	0,6	0,7	0,8	0,7	0,7

1 Paikallishallinto vuoteen 2022 saakka

2 Arvioitu EU:n yhteisellä menetelmällä

# Liitetaulukot

1. **Vuosien 2019–2023 budjettiprosessissa käytettyjä ennusteita ja toteutumia**
2. **Kysynnän ja tarjonnan tase**

**Liitetaulukko 1.** Vuosien 2019–2023 budjettiprosessissa käytettyjä ennusteita ja toteutumia

	Vuosien 2019-2023		Keskimääräiset ennustepoikkeamat	
	Ennusteiden keskiarvo, %	Toteutumien keskiarvo, %	Ennusteen ali- tai yliarviointi <sup>1</sup> %-yks.	Ennuste-poikkeaman suuruus <sup>2</sup> %-yks.
BKT (määrä)	1,8	0,4	1,4	1,8
BKT (arvo)	3,8	3,6	0,2	2,1
Yksityinen kulutus (arvo)	4,0	3,2	0,8	2,6
Vaihtotase, suhteessa BKT:hen, %	-0,4	-0,8	0,4	2,1
Inflaatio	1,7	3,4	-1,7	2,3
Palkkasumma	3,5	3,8	-0,4	2,1
Työttömyysaste	7,1	7,2	-0,2	0,6
Valtionvelka, suhteessa BKT:hen, %	50,3	51,5	-1,2	4,2
Valtion nettoluotonanto, suhteessa BKT:hen, %	-2,2	-2,9	0,8	1,5
Julkisen talouden nettoluotonanto, suhteessa BKT:hen, %	-2,0	-2,5	0,5	2,0

Ennusteiden vertailu tehdään kansantalouden tilipidon ennakkotietoon kesäkuussa (tai maaliskuussa).

Viiden viimeisen vuoden keskiarvot on laskettu keväällä ja syksyllä tehdyistä budjettivuotta koskevista ennusteista.

<sup>1</sup> Ali- tai yliarvioinnin indikaattori on keskimääräinen ennuste-poikkeama.

<sup>2</sup> Poikkeamien itseisarvojen keskiarvo kertoo ennuste-poikkeamien keskimääräisestä suuruudesta, poikkeaman suunnasta riippumatta.

**Liitetaulukko 2.** Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa euroa

	Käypiin hintoihin					
	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
Bruttokansantuote markkinahintaan	240 097	267 687	277 625	282 204	292 428	303 635
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	98 872	127 979	114 890	113 721	120 157	125 747
<b>Kokonaistarjonta</b>	<b>349 536</b>	<b>395 666</b>	<b>392 515</b>	<b>395 925</b>	<b>412 585</b>	<b>429 382</b>
Tavaroiden ja palvelujen vienti	98 956	121 574	113 728	111 984	117 828	123 661
Kulutus	190 183	203 230	215 563	220 851	227 688	235 461
yksityinen	128 501	138 961	145 660	149 097	153 964	159 208
julkisen	61 682	64 269	69 903	71 754	73 725	76 254
Investoinnit	59 196	64 639	64 836	65 028	69 054	72 211
yksityiset	48 715	53 382	53 628	52 659	54 858	57 838
julkiset	10 481	11 257	11 208	12 107	13 766	13 809
<b>Kysyntäerät yhteensä</b>	<b>349 536</b>	<b>396 404</b>	<b>392 187</b>	<b>395 597</b>	<b>412 257</b>	<b>429 054</b>
	Viitevuoden 2015 hintoihin; ei summautuvia					
	2021	2022	2023	2024**	2025**	2026**
Bruttokansantuote markkinahintaan	230 555	233 634	231 216	231 193	234 977	238 550
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	90 403	97 992	90 997	91 704	95 473	98 156
<b>Kokonaistarjonta</b>	<b>320 824</b>	<b>331 515</b>	<b>321 540</b>	<b>322 249</b>	<b>329 812</b>	<b>336 066</b>
Tavaroiden ja palvelujen vienti	89 716	92 959	91 345	91 331	94 619	97 559
Kulutus	177 874	179 495	182 541	183 306	184 762	186 658
yksityinen	120 971	123 201	123 717	124 479	126 453	128 340
julkisen	56 924	56 338	58 850	58 855	58 355	58 386
Investoinnit	52 291	53 596	51 368	51 352	54 123	55 554
yksityiset	42 822	43 999	42 183	41 332	42 889	44 470
julkiset	9 452	9 577	9 165	10 033	11 270	11 115
<b>Kysyntäerät yhteensä</b>	<b>320 821</b>	<b>331 309</b>	<b>322 641</b>	<b>323 353</b>	<b>330 948</b>	<b>337 229</b>





VALTIOVARAINMINISTERIÖ  
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ  
Snellmaninkatu 1 A  
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO  
Puhelin 0295 160 01  
[vm.fi](http://vm.fi)

ISSN 1797-9714 (pdf)  
ISBN 978-952-367-481-3 (pdf)

Huhtikuu 2024